

LENAANE LA
TIRAGATSO LA
NGWAGA LE NGWAGA
LA

2025/2026- 2027/2028

National Gambling Board
South Africa

a member of **the dtic** group

LENAANE LA DITENG

Polelo ya Bothati jwa Bokhuduthamaga	4
Pulamadibogo ka Motlatsatona	5
Polelo ya Bothati jwa Palotlôtlô	6
KAROLO A: TAOLELO YA RONA	9
1. Ditlhabololo tsa ditaolelo tse di maleba tsa peomolao le pholisi	9
2. Ditlhabololo tsa dipholisi le ditogamaano tsa ditheo	10
Taolelo ya Molaotheo.....	10
3. Ditlhabololo tsa dikatllholo tse di maleba tsa dikgotlatshekelo	10
KAROLO B: TSEPAMO YA RONA YA TOGAMAANO	14
4. Tshekatsheko ya Seemo e e Tlhabolotsweng	14
Tshekatsheko ya SWOT	21
Tshekatsheko ya TOWS	24
KAROLO C	26
GO LEKANYA TIRO YA RONA	26
5. Tshedimosetso ya Matlole	26
6. TSHEDIMOSETSO YA LENANEO LA TIRO YA SETHEO	28
7. LENANEO 1: TAOLO YA METSHAMEKO LE GO IKOBELA MELAO	28
8. LENANEO 2: TIRAGATSOMOLAO	34
9. LENANEO 3: DITIRELO TSA DIKGWEBO LE DIPATLISISO	39
10. LENANEO 4: DITIRELO TSA THEKO LE MATLOLE	48
11. DIKOTSI TSA DIKÔNÔKÔNÔ LE PHOKOTSO GO TSWA GO SP	54
12. DITHEO TSA SETŠHABA	57
13. DIPOROJEKE TSA MAFARATLHATLHA	57
KAROLO D: DITLHALOSO TSA SESUPO SA SETEGENIKI	58
14. Ditlhaloso tsa sesupo sa Setegeniki tsa GCCD	58
15. DITLHALOSO TSA TIRAGATSOMOLAO TSA SESUPO SA SETEGEKENIKI	61
16. DITLHALOSO TSA SESUPO SA SETEGENIKI TSA CSRD	63
17. DITLHALOSO TSA SESUPO SA SETEGENIKI TSA THEKO LE MATLOLE	67
KAROLO E: DIKGOKAGANYO LE MANAANE A MANGWE	69
18. THULAGANYO YA THIBELO YA TSIETSO	69
19. LETLHOMESO LA BONNETE LE BOTLHOKWA.....	69
20. REJISSETARA YA DIKOTSI	69
21. MELAWANA YA TIRAGATSO YA DITIRELO	69
21. REJISSETARA YA DIKOTSI	76
22. MELAWANA YA TIRAGATSO YA DITIRELO	76

Dikhutswafatso le Diakeronimi

AFCFTA	--	Tumalano ya Kgwebisano e e Golosegileng ya Kontinente ya Aforika
APP	--	Lenaane la Tiro la Ngwaga le Ngwaga
B- BBEE	--	Matlafatso ya Ikonomi ya Bantsho ka Kakaretso
CCO	--	Motlhankedimogolo wa Ikobelomelao
CEO	--	Motlhankedimokhuduthamagamogolo
CFO	-	Motlhankedimogolo wa tsa Matlole
CPA	--	Molao wa Tshireletso ya Bareki
CSA	--	Mogakolodimogolo wa Togamaano
CSD	--	Polokelotshedimosetso ya Bogareng ya Batlamedi
CSR	--	Ditirelo tsa Kgwebo le Lephata la Dipatlisiso
CTO	--	Motlhankedimogolo wa tsa Thekenoloji
EA	--	Bothati jwa Bokhuduthamaga
FICA	--	Molao wa Setheo sa Botlhodi jwa Matlole
FPD	--	Lephata la Ditheko le Matlole
FY	--	Ngwaga wa Kgwebo
GCCD	--	Taolo ya Metshameko le Lephata la Ikobelomelao
GDP	--	Palogotlhe ya Dikuno tsa Selegae
GGR	--	Palogotlhe ya Letseno la go Betšha
GNU	--	Puso ya Tshwaragano ya Bosetšhaba
HDI	--	Batho ba ba Neng ba Humanegile
ICT	--	Thekenoloji ya Tlhaeletsano ya Tshedimosetso
IGRFA	--	Molao wa Letlhomiso la Dikamano Magareng ga Dipuso
LPMS	--	Metšhine e e Lekanyeditsweng ya go Duela
MOU	--	Memorantamo wa Tumalano
MTEF	--	Letlhomiso la Ditshenyelo la Pakagare
MTDP	--	Lenaane la Tlhabololo la Pakagare
NCEMS	--	Thulaganyokgolo ya Bosetšhaba ya go Tlhokomela ka Seileketeroniki
NDP	--	Lenaane la Bosetšhaba la Tlhabololo
NGA	--	Molao wa Bosetšhaba wa go Betšha
NGB	--	Boto ya Bosetšhaba ya go Betšha
NGPC	--	Lekgotla la Bosetšhaba la Pholisi ya go Betšha
NGR	--	Molaodi wa Bosetšhaba wa go Betšha
NT	--	Matlôtlô a Bosetšhaba
PFMA	--	Molao wa Puso wa Taolo ya Matlole
PLAs	--	Bothati jwa Diporofense jwa Thebolo ya Dilaesense
POPIA	--	Molao wa Tshireletso wa Tshedimosetso ya Botho
POCA	--	Molao wa Thibelo ya Bosenyi jo bo Rulagantsweng
SABS	--	Biro ya Melawana ya Aforika Borwa
SMMF	--	Dikgwebo tse dinnye tsa magareng le tsa bogolo jo bonnye
SPCIG	--	Komiti e e Tlang Pele ya Badirimmogo e e Lwantshang go Betšha go go Seng ka fa Molaong
SWOT	--	Dinonofo, Makoa, Ditšhono le Matshosetsi
dtic	--	Lefapha la Dikgwebo, Diintaseteri le Kgaisano
TID	--	Ditlhaloso tsa sesupo sa Setegeniki
TOWS	--	Matshosetsi, Ditšhono, Makoa le Dinonofo

Polelo ya Bothati jwa Bokhuduthamaga

Seemo sa ikonomi se Lefapha la Kgwebisano, Madirelo le Kgaisano (**dtic**) le ditheo tsa lona di dirang mo go sona se santse se raraane ebile se tletse dikgwetlho. Dikgotlhang tsa lefatshe, dintwa tsa kgwebisano, le tshireletso e e tthatlogang di tswela go tlhola dikgoreletsi mo mebarakeng e e botlhokwa ya thomelontle fa di ntse di rotloetsa maemo a a tshosetsang diikonomi tse dinnye, tse di fitlhelegang jaaka Aforika Borwa. Fa re lebelela mo gae, dikgoreletsi tsa dipopegotheo tse di jaaka botlhokatiro jo bo kwa godimo, go tlhoka tekatekano, lehuma, le dikgwetlho tsa mafaratlhatlha—segolobogolo mo go tsa eneji le mo dithulaganyong tsa thomelo ya dithoto—di tswela go kgoreletsa kgolo e e tsweleng ya ikonomi le dipeeletso.

Go kgatlhanong le lemorago leno gore Tsamaiso ya bo 7 e e nang le Puso ya Tshwaragano ya Bosetšhaba (GNU) e tlagisitse Lenaane la Tlhabololo la Pakagare (MTDP) le le tsepamisitseng mogopolo mo dintlheng tse tharo tsa dikônôkônô tse di tlang pele: kgolo ya ikonomi e e akaretsang botlhe le go tlhama ditiro, go fokotsa lehuma le go samagana le ditlhwatlhwa tse di kwa godimo tsa go iphedisa, le go aga puso e enang le bokgoni, e e nang le botshepegi le go tlhabololwa.

dtic e siamisitse maiteko a yona le togamaano eno ya bosetšhaba e e akaretsang, e beile kwa pele **go dira madirelo gape, go tlhama ditiro, diphetogo, le bokgoni jwa puso**. Gareng ga se ke lenaanetema le le tlhotlheletsang go ntsha

khobone, go dira dilo ka sedijithale, le pharologano ya ikonomi go aga Aforika Borwa e e gaisanang le e e lekalekanang.

Intaseteri ya go betšha, fela jaaka makala a mantsi, e nnile le diphetogo tse dikgolo ka ntlha ya kgatelopele ya thekenoloji. Mo seemong seno se se fetogang, taolo e e dirang sentle e nna e le botlhokwa go netefatsa gore intaseteri e na le seabe mo kgolong ya ikonomi fa e ntse e sireletsa babetšhi, e somarela kobamelo ya semolao, le go thibela tiro ya bosenyi. Letlhomeso la taolo le tshwanetse go tsibogela seemo le go tsaya kgato go netefatsa gore go nna le tikologo e e seng makgwakgwa ka metlha, e e mo pontsheng le e e laolwang sentle ya go betšha.

Lenaane la Ditogamaano le ntsha letlhomeso le le tsamaisanang le tiro ya setheo le dilo tse di tlang pele mo setšhabeng, e dirisa molao wa go betšha e le sediriswa sa go godisa ikonomi. Lenaane la Tiro la Ngwaga le Ngwaga (APP) le fetolela ponelopele eno mo dipholong tse di ka diragadiwang, go netefatsa gore go nna le kgatelopele e e ka lekanngwang mo ngwageng o moša wa kgwebo. Lenaane la Tiro la Ngwaga le Ngwaga la 2025/26-2027/28 le romelwa go ya ka Letlhomeso le le Tlhabolotsweng la Manaane a Togamaano a Tiro ya Ngwaga le Ngwaga.

Ke rata go leboga botsamaisi le badiri ka ntlha ya boineelo le maikemisetso a bona go diragatsa ponelopele eno ya ditogamaano. Maiteko a bona a a tsweleng a tla nna botlhokwa mo go fitlheleleng maikaelelo a puso ka kakaretso le go rotloetsa ikonomi e e akaretsang botlhe le e e nonofileng.

Mr Parks Tau, MP
Minister of Trade, Industry and Competition

Pulamadibogo ka Motlatsatona

Tsamaiso ya bo 7, e e ka fa tlase ga Puso ya Tshwaragano ya Bosetšhaba (GNU), e tlhagisitse Lenaane la Tlhabololo ya Pakagare (MTDP) le le tlhamaletseng, le le tlišang pele kgolo ya ikonomi e e akaretsang botlhe le go tlhama ditiro, phokotso ya lehuma, le go tlhoma puso e e nang le bokgoni, e e nang le maitsholo le go tlhabololwa. **dtic** e tsamaisa maiteko a yona le ditlapele tse, e tsepamisitse mogopolo mo go direng madirelo gape, go tlhama ditiro, phetolo ya ikonomi, le bokgoni jo bo tokafaditsweng jwa puso.

Boto ya Bosetšhaba ya go Betšha (NGB) e tshameka karolo ya bothokwa mo lenaaneng la tema la ikonomi la kakaretso ka go netefatsa gore go na le molawanataolo o o dirang sentle o o okametseng intaseteri ya go betšha go sireletsa dikgatlhegelo tsa babetšhi, go rotloetsa go betšha ka tsela e e nang le maikarabelo le go thibela ditiro tse di seng ka fa molaong.

Intaseteri ya go betšha e itemogetse diphetogo tse dikgolo tsa dipopegotheo, tse di tlhotlhelediwang ke kgatelopele ya thekenoloji le go fetoga ga dilo tse babetšhi ba di ratang. Go ata go go bonako ga go betšha, go ga jaana go akaretsang go feta 60% tsa Palogotlhe ya Letseno la go Betšha (GGR), go fetotse tsela e go betšha go dirwang ka yona, e e supang ditšhono le dikgwetlho tsa molao. Fa diphetogo tseno di tlhotlheletsa tiro ya ikonomi, gape di tlhoka letlhomeso la segompiano le le nang le taolo, bokgoni jwa thekenoloji go netefatsa gore

go nna le ponatshego, go ikobelwa melao, le maikarabelo a loago.

Fa intaseteri ya go betšha e ntse e gola, le dikotsi tse di tsamaisanang le yona di ntse di a gola. Kgolo e e tshosang ya bothata jwa go betšha - go tloga ka 6% mo go 2017 go ya go 31% mo go 2023 - e tlhoka tsereganyo ka potlako. NGB e santse e ikemiseditse go tshegetsa maitlomo a go betšha ka boikarabelo, go oketsa maiteko a go ruta setšhaba, le go dirisana mmogo le bannaleseabe go diragatsa dikgato tsa go fokotsa tshenyo. Go tsamaelana le seno, ntwagaatlhanong le go betšha go go seng ka fa molaong e santse e le selo se se tlang pele. NGB e tla dira mmogo le batlhankedi ba molao, ditheo tsa madi le batlamedi ba ditirelo tsa dijithale go lwantsa ditiro tse di seng ka fa molaong tse di tshosetsang bothokgami jwa madirelo le ikonomi ka bophara.

NGB e tsweletsa pele taolelo ya yona ka dikarolo tsa dikônôkônô mo taolong ya metshameko le ikobelomelao, go diragatsa melao le dipatlisiso. Mo godimo ga moo, NGB e leka go rotloetsa go akaretsa batho mo ikonoming ka go thusa bantsho go bona ditšhono tsa go reka, go tshegetsa dikgwebo tse dinnye mo kgwebong ya go betšha le go tlhomamisa gore intaseteri eno e nna le seabe se segolo mo go fetoleng maemo. Maiteko ano ga a nonotshe fela diphetogo tsa pholisi le molao mme gape a tlhomamisa gore lekala leno le laolwa sentle le go tswelela pele.

Ke akgola boeteledipele le badiri ba NGB ka maikemisetso a bona a go diragatsa maiteko a a dikônôkônô a a tsamaelanang le lenaanetema la tlhabololo la puso.

Rre Zuko Godlimpi, MP
Motlatsatona wa Dikgwebo, Madirelo le Kgaisano

Polelo ya Bothati jwa Dipalotlôtlô

Ke ka boitumelo jo bogolo gore Boto ya Bosetšhaba ya go Betšha e neelane ka Lenaane la Togamaano la paka ya 2025-26 go fitlha go 2029-30. Go siamisa taolelo ya di-NGB le mekgele le maiteko a a ka fitlhelelwang, lenaane la togamaano le thusa go netefatsa gore go nne le molebo o o matlhagatlhaga le o o nang le tlhotlheletso mo maitekong a setheo go samagana le go raraana ga intaseteri ya go betšha.

Ikonomi ya Aforika Borwa e lebane le dikgwetlho tse di oketsegang tsa lefatshe le tsa selegae. Dikgotlhang tsa lefatshe le dipolotiki, go sireletsa naga le dintwa tsa kgwebo di kgoreleditse diromelwantle, di rotloetsa go latlha dithoto tse di tshosetsang madirelo a selegae. Mo nageng, kgaogo ya motlakase, tlhatlhogo ya ditlhwatlhwa tsa motlakase, thomelo e e sa tsamayeng sentle ya dithoto, le puso e e bokoa go oketsa ditlhwatlhwa tsa kgwebo, fa dikgono di sa nyalane le go tsepamisa mogopolo mo mebarakeng go thibela phetogo ya ikonomi. Ka boitshepho jo bo kwa tlase jwa kgwebo le kgolo e e bonya, diphetogo tse di potlakileng tsa dipopegotheo di a tlhokega go tlhama

ikonomi e e akaretsang botlhe, e e kgonang go ikemela le go gaisana.

Tsepamisomogopolo ya di-NGB mo pakeng e e tlang ya togamaano e tsamaisana le go tla ga tsamaiso ya bo 7 ka fa tlase ga Puso ya Tshwaragano ya Bosetšhaba (GNU) le MTDP e ditlapele tsa yona di leng mo gare ga Kgolo ya ikonomi le go tlhama ditiro, go fokotsa lehuma le go samagana le ditlhwatlhwa tse di kwa godimo tsa go iphedisa, le go aga puso e e nang le bokgoni, botshepegi le ditlhabololo.

Go fitlhelela kgolo e e bonako, e e akaretsang botlhe, le e e tswelelang ya ikonomi go tlhoka tsepamo e e nonofileng ya go dira madirelo boša, go tlhama ditiro, phetogo le seemo se se kgonang se se leng karolo ya dipoelo tsa **dtic**.

Jaaka NGB re ikemiseditse go siamisa taolelo ya rona le ditlapele tse dišwa tsa tsamaiso eno tsa taolo e e tokafaditsweng ya intaseteri ya go betšha go netefatsa gore ditiro tsa rona di na le dipoelo tse di mosola le ditlamorago mo ditirong le mo kgolong e e akaretsang botlhe.

Go feta se **dtic** e se supileng - ka pholisi ya intaseteri- ditšhono tsa dikônôkônô tsa ikonomi tse ka tsona kgolo e e bonako, e e akaretsang botlhe, le e e tswelelang ya ikonomi e ka fitlhelelwa ka go dira dilo ka sedijithale, go tlosa khabone le go dira dilo tse di farologaneng. NGB e rulaganya go latelela pharologano go tshegetsa go fitlhelela phetogo ka dipoelo tsa yona tsa go rotloetsa kgolo e e tswelelang le go akaretsa ikonomi ya ditheo tsa bantsho.

Intaseteri ya go betšha mo Aforika Borwa e nnile le seabe se segolo mo ikonoming le mo ditirong, ka kgolo e e bonalang ya Palogotlhe

ya Letseno la go Betšha (GGR) la 25.7% magareng ga FY2022/23 le FY2023/24, le fa go ne go na le maemo a a tletseng dikgwetlho a ikonomi. Katoloso e e bonako ya lekala la go betšha, e e tlhotlhelediwang ke dipolatelyo tsa mo maranyaneng, e fetotse ditšhono tsa go betšha le dikgwetlho tsa taolo.

Go betšha ga ga jaana go akaretsa go feta 60% tsa GGR, go feta lekala le le tlwaelegile la dikhasino le le theilweng mo lefatsheng, le le itemogetseng go ema tsi le go ngotlega mo mebarakeng. Phetogo eno mo dipolatelyomong tsa dijithale e tlhoka letlhomiso la taolo la segompiano, le le nang le kitso ya thekenoloji.

Re tla tokafatsa Thulaganyokgolo ya Bosetšhaba ya go Tlhokomela ka Seileketeroniki (NCEMS) le go netefatsa gore e teng. Seno se tla re letla go tshegetsela tlhokomelo e e nepagetseng, nako ya nnete ya go tlhokomela letseno la go betšha mo lekaleng la Motšhini o o Lekanyeditšheng wa go Dula (LPM) le go netefatsa gore sengwe le sengwe se mo pontsheng le go siama go ralala lekala mmogo le go tlhokofatsa go dirwa ga letseno.

NGB e na le maikarabelo a go tlhokomela le go netefatsa gore intaseteri ya go betšha e ikobela melao le melawanataolo e e maleba. Seno se akaretsa go lebelela le ditlhatlhobo le boruni jwa Bothati jwa Thebolo ya Dilaesense jwa Diporofense mmogo le badiri ba dilaesense go totobatsa gore ba ikobela melawana ya tshireletso ya bareki, mekgwa ya go betšha ka maikarabelo, le bothokgami jwa madi. Gape re tla samagana le diphatlha tsa taolo tse di amanang le dipapatso le diketleletso, segolobogolo mo lekaleng la go betšha, go fokotsa ditlamorago tsa loago tsa go tlhagelela mo go feteletseng le go sa tlhokomelweng ga dipapatso tsa go betšha.

Molawanataolo wa intaseteri o tsamaya le dikotsi tsa loago, go akaretsa le tlhatlogo e e maatla ya bothata jwa go betšha, jo bo tlhatlogile go tswa go 6% ka 2017 go ya go 31% ka 2023. Go rarabolola matshwenyego ano ke selo se se tlang pele. Re ikemiseditse go matlafatsa maiteko a go betšha ka maikarabelo, go dira mmogo le bannaleseabe go rotloetsa thuto ya setšhaba ka ga dikotsi tsa go betšha, le go netefatsa gore babetšhi ba diragatsa dikgato tsa go fokotsa dikotsi.

Go betšha go go seng ka fa molaong go santse go na le matshosetsi a magolo mo intasetering e e ka fa molaong le maikaelelo a rona a a bulegile a ikonomi. Ka go tlhongwa ga Komiti ya Bannaleseabe e e Tlang Pele ya Bosetšhaba, re tla tswela go dira mmogo le ba tiragatso ya molao, ditheo tsa matlole, le batlamedi ba ditirelo tsa maranyane go thibela ditiro tseno ka katlego.

Ka fa gare, NGB e tla tswela go tokafatsa bokgoni jwa yona jwa tiro, e amogela phetogo ya dijithale go tokafatsa thebolo ya ditirelo. Re dula ka maikemisetso a melaometheo ya tsamaiso e ntle, go siamisa ditiro tsa rona le ditlhokego tsa peomolao, go akaretsa le tse di amanang le Matlafatso ya Ikonomi ya Bantsho ka Bophara (B-BBEE).

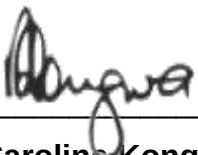
NGB e mo maemong a a siameng go tsamaisa diphetogo tse di fetogang tsa intaseteri ya go betšha. Ka go dirisa thekenoloji, go matlafatsa tirisano mmogo, le go busa ka maitsholo a mantle le maikarabelo, re tla diragatsa taolelo ya rona ya go laola intaseteri ka tolamo, go sireletsa setšhaba, le go nna le seabe mo tlhabololong ya loago le ikonomi ya Aforika Borwa.

Ka tsamaisano le Lenaane la Tlhabololo la Bosetšhaba (NDP), ditlapele tsa togamaano

tša Lenaane la Tlhabololo la Pakagare (MTDP), ditlapele tša Pholisi ya Intaseteri, le dipolelo tša **dtic**, NGB e santse e ikemiseditse go netefatsa gore molawanataolo wa go betšha o dira jaaka seikokotlelo sa togamaano ya kgolo ya ikonomi le tshireletso ya bareki

Ka lenaane leno la ditogamaano, re tlhomamisa maikemisetso a rona go aga Aforika Borwa e e atlegileng, e e akaretsang botlhe, le e e sireletsegileng e e direlang batho botlhe ba yona. Fa re dira mmogo, re tla diragatsa maiteko ano ka bonako le ka maikaelelo, go netefatsa gore go nna le diphetogo tse di nang le bokao mo tshikeng e e tlang.

Ke rata go leboga Rre Parks Tau ka go neelana ka kaelo ya go kwala Lenaane la Togamaano la paka e e latelang ya MTDP. Botsamaisi jwa NGB bo ikemiseditse go diragatsa Lenaane la Togamaano ka go tsenya tirisong Lenaane la Togamaano ka katlego ka go nna le seabe mo mananeong a puso ka kakaretso le mo dilong tse di tlang pele.

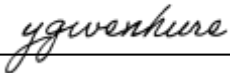

Ms Caroline Kongwa
Bothati jwa Dipalotlôtlô

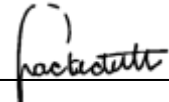
TSHAENO YA SEMMUSO

Go tlhomamisiwa fano gore Lenaane leno la Togamaano:

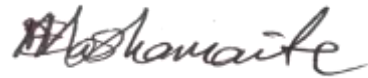
- Le tlhamilwe ke botsamaisi jwa Boto ya Bosetšhaba ya go Betšha ka fa tlase ga bokaedi jwa ga Rre Parks Tau.
- Le tsaya tsia dipholisi tsotlhe tse di maleba, melao le ditaelo tse dingwe tse Boto ya Bosetšhaba ya go Betšha e nang le maikarabelo mo go tsona.
- Le bontsha sentle Ditlamorago le dipelo tse Boto ya Bosetšhaba ya go Betšha e tla lekang go di fitlhelela mo pakeng ya 2025/26 – 2027/28.

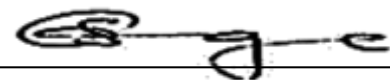
Ms. Yvonne Gwenhure
Motlhankedi wa moeteledipele wa maikarabelo a thulaganyo

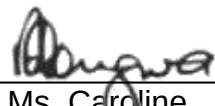
Ms. Kaveshka
Mackerduth
Motlhankedimogolo
wa tsa Matlole
(CFO)

Mr. Nkoatse Mashamaite
Motlhankedimogolo wa Ikobelomelao

Mr. Shelton Pagiwa
Motlhankedimogolo wa tsa Thekenoloji

Ms. Caroline
Kongwa
Bothati jwa Palotlôtlô

E amogetswe ke:

Mr. Parks Tau, MP
Tona ya Kgwebisano, Madirelo le Kgaisano

KAROLO A: TAOLELO YA RONA

1. Dikitsiso tsa ditaolelo tse di maleba tsa peomolao le pholisi

NGB e tlhomilwe go ya ka NGA. NGB ke Setheo sa Setšhaba sa Šejule 3A go ya ka Public Entity in terms of the Public Finance Management Act (PFMA), 1999 (Molao 1 wa 1999). Taolelo ya NGB e tlhagisitswe mo dikarolong 33 le 34, di buisiwa mmogo le dikaraolo 32, 21 le 65 tsa NGA, mme tseno ke:

- ✚ Go okamela go betšha mo Rephaboleking ya Aforika Borwa ka:
 - Go sekaseka thebolo ya dilaesense tsa bosetšhaba ka di-PLA.
 - Go sekaseka gore a baamogedi ba dilaesense ba latela melao ka di-PLA.
 - Go dira tshekatsheko ya tiro ya di-PLA go netefatsa gore melawana le maemo a bosetšhaba a a tlhomilweng ke NGA a dirisiwa ka tsela e e tshwanang le e e sa fetogeng go ralala Rephaboleki.
 - Go thusa di-PLA go netefatsa gore ditiro tsa go betšha tse di sa letlelelwang di a lemogiwa.
- ✚ Go ela tlhoko tsela e mmara o dirang ka yona le go nna le seabe mo mebarakeng.
- ✚ Go ela tlhoko mekgwa ya loago le ikonomi ya ditiro tsa go betšha le go dira dipatlisiso le go lemoga mekgwa ya ditlamorago tsa loago le ikonomi ya go betšha le go betšha go go tshwakgolang kgotsa go go pateletsang.

- ✚ Go tlhoma le go tshola rejisetara ya bosetšhaba ya motšhini mongwe le mongwe wa go betšha kgotsa sediriswa sa go betšha se se tlhagisitsweng mo nageng kgotsa se rekilwe kwa ntle ga Rephaboleki, mmogo le go tshola direjisetara tse dingwe tsotlhe tse di beilweng ke molao.
- ✚ Go batlisisa gore a go na le madi a a bonweng ka tsela e e seng ka fa molaong a a tswang mo ditirong tse di seng ka fa molaong tsa go betšha. Fa go lemogiwa gore madi ao a a gapilweng ga a ka fa molaong, go dirwa kopo kwa Kgotlatshekelokgolo gore go ntshiwe taelo ya gore madi ao a a gapilweng a tsewe ke Puso. Fa go tsewa gore madi a a gapilweng a tswa mo ditirong tse di letleletsweng tsa go betšha, a busediwa mobetšhi.
- ✚ Papatso le go neela NGPC dikatlanegiso ka, gareng ga tse dingwe, merero ya pholisi ya bosetšhaba le diphetogo tsa molao tse di amanang le molao wa go betšha.

Ditaolelo tse dingwe

Go tsenngwa tirisong ga taolo ya NGB gape go laolwa ka tsela e e sa tlamalalang ke molao o o latelang:

- ✚ Molaotheo wa Rephaboleki ya Aforika Borwa, 1996
- ✚ Broad-Based Black Economic Empowerment Act (B-BBEE), 2003 (Molao 53 wa 2003)
- ✚ The Financial Intelligence Centre Act (FICA), 2001 (Molao 38 wa 2001)

- ✚ Cyber Crimes Act, 2020 (Molao 19 wa 2020)
- ✚ Protection of Personal Information Act, 2013 (Molao 4 wa 2013)
- ✚ Intergovernmental Relations Framework Act (IGRFA), 2005 (Molao 13 wa 2005)
- ✚ Competition Act, 1998 (Molao 89 wa 1998)
- ✚ Prevention of Organised Crime Act, 1998 (Molao 121 wa 1998)
- ✚ Public Finance Management Act (PFMA), 1999 (Molao 1 wa 1999)
- ✚ Criminal Procedure Act, 1977 (Molao 51 wa 1977)
- ✚ Films and Publications Act, 1996 (Molao 65 wa 1996)
- ✚ South African Police Service Act, 1995 (Molao 68 wa 1995)
- ✚ Standards Act, 2008 (Molao 8 wa 2008)
- ✚ Legal Metrology Act, 2014 (Molao 9 wa 2014)
- ✚ National Regulator for Compulsory Specifications Act, 2008 (Molao 5 wa 2008)
- ✚ Consumer Protection Act (CPA), 2008 (Molao 68 wa 2008)

tswelelang go kaela NGB ka ga tsela ya togamaano le tiragatso ya taolelo ya yona, Moporesitente mo puong ya gagwe ya Maemo a Setšhaba (SoNA) ya 2025, ka fa tlase ga setlhogo sa **“Setšhaba se se direlang botlhe”**, o tlhagisitse tlhokego ya go fetola ikonomi ya Aforika Borwa le go e dira gore e akaretse botlhe. Se se akaretsa go tlosa dikgoreletsi go fitlhelela kgolo ya ikonomi e e nang le bokao le e e bonako e e fetang diperesente di le tharo ka tlhamo ya tikologo ya dipeeletso tse di maatla, kgolo le ditiro go netefatsa gore go na le ikonomi e e atlegileng e e tswelang botlhe mosola le puso e e nang le bokgoni koo batho ba nnang le go dira mo go yona. NGB e tsamaisitse lenaane la yona go ya ka tse di latelang:

- ✚ Lenaane la Bosetšhaba la Tlhabololo (NDP), 2030
- ✚ Polelo ya Maikaelelo a 2024 a Puso ya Tshwaragano ya Bosetšhaba (GNU)
- ✚ Lenaane la Tlhabololo la Pakagare la 2024-2029
- ✚ Pholisi ya Bosetšhaba ya Intaseteri ya 2025
- ✚ Pholisi ya Bosetšhaba ya go Betšha ya 2016

Ditaolelo tsa pholisi

NGA e ikaegile ka Pholisi ya Bosetšhaba ya go Betšha, 2016 e e itsiseng ka ga dipoelo tsa dikônôkônô tsa tiro tsa NGB. Dipoelo tseno di bonala ka kgakololo le dikatlanegiso go NGPC, gareng ga tse dingwe, merero ya pholisi ya bosetšhaba le diphetogo tsa molao tse di amanang le go betšha.

2. Dikitsiso go dipholisi tsa ditheo le ditogamaano

Jaaka go tlhagisitswe mo Lenaaneng la Togamaano ka ga dipholisi tse di farologaneng tsa puso le manaane a a

Taolelo ya molaotheo

Molaotheo wa Rephableki ya Aforika Borwa, 1996, Šejule 4, Karolo A e tlhalosa go betšha e le selo se se tsamaisanang le molao mme e tlhalosa dikhasino, mabelo, go betšha le go itepa lesego (go sa akarediwe dilothari le matangwana a go thuma a metshameko) e le dilo tse di dirwang ke puso ya bosetšhaba le ya diporofense. Karolo 146 ya Molaotheo e dira mo gare ga kgotlhang e e teng magareng ga peomolao ya bosetšhaba le peomolao ya diporofense e e welang mo karolong ya tiragatso e e tlhalositsweng mo Šejuleng 4.

Mo Rephableking, puso e bopiwa ke makala a puso a bosetšhaba, diporofense le a

selegae a a farologaneng, a a ikaegileng ka a mangwe le a a amanang le a mangwe. Dikarolo tsotlhe tsa puso di tshwanetse go tlhokomela le go tshegetsa melaometheo ya puso e e kopaneng le dikamano tsa puso le go tsamaisa ditiro tsa tsona go ya ka melaometheo e e umakilweng.

3. Dikatlholo tse di maleba tsa dikgotlatshekelo

Ga go na dikatlholo tse di maleba tsa dikgotlatshekelo tse di nang le ditlamorago tse di botlhokwa le tse di tsweletseng mo ditirong kgotsa mo maikarabelong a go tlamela ka ditirelo.

Ketleetso ya NGB mo ditlapeleng tsa puso

Polelo ya Maikaelelo ya GNU	NDP	Ditlapele tsa MTDP tsa Ditogamaano	Pooelo yaa MTDP	Ditlapele tsa Pholisi ya Intaseteri	Dipholo tsa dtic tsa Mmatota tsa Lenaane la Kgolo ya 3.5%	Tsamaisano le Tsela ya Kgolo/ Ka Dikakanyo	Dipoelo tsa dtic	Dipoelo tsa NGB	Disuspo tsa Dipoelo tsa NGB	Dipholo tsa NGB	Disuspo tsa Dipholo tsa NGB
1. Kgolo e e bonako, e e akaretsang botlhe le e e tswelatang ya ikonomi, e e tswelatang, thotloetso ya peeletso tlole e e tthomameng le tthabolomadirolo, go tlhama ditiro, diphetogo, go iphedisa, ntšhwafatso ya lefatshe, tthabololo ya mafaratlhatlha, ntšhwafatso ya dipopegotheo le phetolo ya diphetogo, tswetsetso ya matlole, le tiriso e e tswelatang ya didiriswa tsa rona tsa bosetšhaba le dithuso. Botsamaisi jwa ikonomi e kgolo bo tshwanetse go tšhegetsa maikaelelo a tthabololo a bosetšhaba ka mokgwa o o tswelatang.	Ch3. Tiro le Ikonomi Ch4. Mafaratlhatlha a Ikonomi-motheo wa loago le tthabololo ya ikonomi Ch5. Netefatso ya tswelato ya ikonomi le phetogo e e lekalekanang mo ikonoming e e nang le khabone e e kwa tlase Ch6. Ikonomi ya metseselegae e e kopantsweng le e e akaretsang botlhe Ch8. Go fetola bonno jwa batho le ikonomi ya bosetšhaba	Setlapele 1. Go tthothleletsa Kgolo e e Akaretsang Botlhe le go Tlhama Ditiro	Ditiro tse di oketsegileng le ditšhono tsa ditiro	-	Ditiro di le 540 000 tse di tthamilweng	Go ipaakanyesta tiro le dikgono tsa ikonomi	Go oketsa dikgono le Maitemogelo a Tiro go direla Ikonomi	Ditiro tse di tthofofaditsweng tse di tsweditweng go ya ka ditlhokego tsa intaseteri le kgaisano ya ikonomi	Ditiro tse di tsweditweng ka go thapiwa ga setheo sa NCEMS	Karolo 27 ya NGA go thapiwa ga NGA le tthokomelo ya setheo sa NCEMS mo ditirong tse di tswelatang	Palo ya dipegelo tsa go tthokomela setheo sa NCEMS le ditiro tse di tswelatang
								Go ipaakanyetsa tiro	Ditšhono tsa ditiro ka mananeo a go ithuta tiro le mananeo a go dira o ntse o ithuta	Togamaano e e tsentsweng tirisong ya Bokgoni jwa Batho mo tataisong le mo katisong go tokafatsa dikgono le go thapiwa	Palo ya Dipegelo tsa go tsenngwa tirisong ga Togamaano ya Bokgoni jwa Batho ka tataiso le katiso
								Tiro ya letseno e e tthofofaditsweng mo ikonoming ka peeletso mo NCEMS ya lekala la LPM	Tiro ya letseno mo lekaleng la LPM	Dibilion e di le R2.5 tse di tthofofaditsweng mo lekaleng la LPM go matlafatsa ikonomi ya selegae	Tiro ya letseno la boleng jwa ranta e e tthofofaditsweng mo lekaleng la LPM
								Temogo e e tthofofadiwang ke tshedimosetso ka diphetogo tsa mmaraa mo intasetering ya go betšha go tsaya ditshwetso ka kitso	Sere ya mmaraa e e tthokometsweng le maitshwara a mmaraa a makala a le mane mo intasetering ya go betšha go tlamela ka botlhale jwa mmaraa	Tshekatsheko ya tiro ya Lekala la go Betšha ya makala a le mane mo intasetering ya go betšha go tlamela ka botlhale jwa mmaraa	Palo ya dipegelo tsa tiro e e bontshitsweng ya Lekala la go betšha

Boto ya Bosetšhaba ya go Betšha
Lenaane la Tiro la Ngwaga le Ngwaga la
2025/2026-2027/28FY

Polelo ya Maikaelelo ya GNU	NDP	Ditlapele tsa MTDP tsa Ditogamaano	Pooelo yaa MTDP	Ditlapele tsa Pholisi ya Intaseteri	Dipholo tsa dtic tsa Mmatota tsa Lenaane la Kgolo ya 3.5%	Tsamaisano le Tsela ya Kgolo/ Ka Dikakanyo	Dipoelo tsa dtic	Dipoelo tsa NGB	Disuspo tsa Dipoelo tsa NGB	Dipholo tsa NGB	Disuspo tsa Dipholo tsa NGB
						Melawanataolo ya Omnibus	Go tlhama tikologo e e kgontshang ya ditlamo ka go latedisa ka bonako melao, didiriswa tse dingwe, go fokotsa thulaganyo e telele le go lotlolola dikgoreletsi	Peeletso e e oketsegileng mo lekaleng la LPM	Patlisiso e e theilweng mo bosuping e e dirilweng ka ga kabo e nngwe e e laetsweng ya di-LPM mo diporofenseng di le nne	Dipatlisiso ka bothokwa jwa ikonomi le loago tsa lekala la LPM le le nang le dilaesense kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokone- Bophirima go oketsa peeletso mo lekaleng la LPM	Palo ya dipegelo Tsa bothokwa jwa patlisiso ya ikonomi le loago ya makala a LPM a a nang le dilaesense kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo Le Bokone- Bophirima go oketsa peeletso mo lekaleng la LPM le le tlhagisitsweng
			Phetogo ya ikonomi le go akaretsa ka tekatekano ga basadi, bašwa le digole (WYPD) go direla setšhaba	Setlapele 3: >Pharologano (Phatlha, Palo Batho, Phetogo ya intaseteri, Sekale/Bogolo)	Diphaka tsa Int di le 200 & Diphetogo tsa DDM	Mebaraka ya ditogamaano ya batlhagisi ba selegae	Tirisomadi ya Theko ya mo Gae	Maikemisetso a go reka dithoto le ditirelo tsa selegae a etleetsa ikonomi ya selegae gonna le kgolo e e tswelatang	Palogotlhe ya boleng e e ikemiseditseng go reka dithoto tsa selegae le ditirelo	70% tsa palogotlhe ya ditshenyegelo tsa puso ka go reka mo bathagising ba selegae go oketsa kgaisano mo mmarakeng wa selegae	% palogotlhe ya ditshenyegelo tsa puso tse di dirisitsweng mo bathagising ba selegae
								Maikemisetso a go dirisa madi mo thekong ya dithoto le ditirelo mo dikgwebong tsa bantsho go tokafatsa tlhabololo ya batlamedi le go akaretsa ikonomi	Palogotlhe ya boleng jo bo dirisitsweng mo thekong ya dithoto le ditirelo mo dikgwebong tsa bantsho	Palogotlhe ya 60% tsa ditshenyegelo tsa puso tse di dirisitsweng mo thekong ya dithoto le ditirelo mo dikgwebong tsa bantsho go oketsa šere ya mmaraka	% palogotlhe ya ditshenyegelo tsa puso tse di dirisitsweng mo thekong ya dithoto le ditirelo mo dikgwebong tsa bantsho

Boto ya Bosetšhaba ya go Betšha
Lenaane la Tiro la Ngwaga le Ngwaga la
2025/2026-2027/28FY

Polelo ya Maikaelelo ya GNU	NDP	Ditlapele tsa MTDP tsa Ditogamaano	Pooelo yaa MTDP	Ditlapele tsa Pholisi ya Intaseteri	Dipholo tsa dtic tsa Mmatota tsa Lenaane la Kgolo ya 3.5%	Tsamaisano le Tsela ya Kgolo/ Ka Dikakanyo	Dipoelo tsa dtic	Dipoelo tsa NGB	Disuspo tsa Dipoelo tsa NGB	Dipholo tsa NGB	Disuspo tsa Dipholo tsa NGB
			-					Molawanataolo o o tokafaditsweng wa intaseteri ya go betšha go itsise ka ga tlihabololo ya pholisi ya go betšha	Kobamelomolao e e sekasekilweng mo intasetering ya go betšha	Dikitsiso tsa taolo tsa tshakatsheko tse di rebotsweng mo diporofonseng di le robonngwe (9)	Palo ya dikitsiso tsa taolo tsa tshakatsheko tse di rebotsweng
								Tsiboso ya setšhaba e e oketsegileng go ruta le go itsise batho ka ga ditlamorago tse di kotsi tsa go betšha	Lenaneo la setšhaba la thuto ka kakaretso le le tsentsweng tirisong le ka ga dikotsi le ditlamorago tsa loago le ikonomi tsa go betšha	Ditsereganyo tsa kakaretso tsa go fitlhelela baagi di dirilwe go itsise le go ruta setšhaba ka dikotsi le ditlamorago tsa loago le ikonomi tsa go betšha	Palo ya ditserganyo tsa kakaretso tsa go fitlhelela baagi tse di dirilweng
						Kgwebisano e e seng ka fa molaong	Bokgoni jwa balaodi jwa go gapeletsa tiragatsomolao	Phokotso ya Thulaganyo e Telele	Nako e e fokoditsweng go fetsa dipatlisiso ka go betšha go go seng ka fa molaong	Dipatlisiso tse di ikaeleletsweng di feditswe mo malatsing a le masome a mabedi le botlhano (25) mo mererong ya go betšha go go seng ka fa molaong	Nako e e beilweng go Fetsa dipatlisiso tsa go betšha go go seng ka fa molaong

Boto ya Bosetšhaba ya go Betšha
Lenaane la Tiro la Ngwaga le Ngwaga la
2025/2026-2027/28FY

Polelo ya Maikaelelo ya GNU	NDP	Ditlapele tsa MTDP tsa Ditogamaano	Pooelo yaa MTDP	Ditlapele tsa Pholisi ya Intaseteri	Dipholo tsa dtic tsa Mmatota tsa Lenaane la Kgolo ya 3.5%	Tsamaisano le Tsela ya Kgolo/ Ka Dikakanyo	Dipoelo tsa dtic	Dipoelo tsa NGB	Disuspo tsa Dipoelo tsa NGB	Dipholo tsa NGB	Disuspo tsa Dipholo tsa NGB
								Tshireletso ya intasteri ya go betšha e e laolwang	Dikgato tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong	Dikgato tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong	Dikgato tse di tserweng go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong ka go tthatlhoba le ditlhaselo tse di sa solofelwang

KAROLO B: TEBELELOPELE YA RONA YA DITOGAMAANO

4. Tshekatsheko ya seemo e e tlhabolotsweng

Thadiso ya Intaseteri ya go Betšha

Go betšha mo Aforika Borwa ke selo se segolo se se tsentseng letsogo mo go tsa boitumediso le mo go tsa bojanala, segolobogolo mo ikonoming e e akaretsang e e tsentseng letsogo ka 0.83% go GDP mo malatsing a a sa tswang go feta. Le fa go na le maemo a a bokoa a ikonomi (Phopholetso ya kgolo ya GDP ya 2023 ka 0.6%), intaseteri ya go betšha e bontshitse koketsego e e bonalang ya Palogotlhe ya Letseno la go Betšha (GGR) ya 25.7% magareng ga FY2022/23 le FY2023/24, e tlhotlhelediwa thata ke lekala la go betšha, le le godileng ka 53.7%. Mo letlhakoreng le lengwe, mefuta ya go betšha e e dirwang mo mafelong a go betšhiwang mo go ona, jaaka dikhasino, Metšhine e e Lekanyeditsweng go Duela (LPMs), le dibingo di ne tsa ema felo go le gongwe ka ntlha ya go oketsega ga dikhasino le di-LPM fa di ne ne di bontsha kgolo e e sa itumediseng le dikhasino go latlhegelwa ke maemo a tsona a a kwa godimo mo šereng ya mmaraaka wa lekala la go betšha. Intaseteri ya go betšha e dirile dibilione di le R59.3 mo GGR mo FY2023/24, dibilione di le R35.9 tsa yona tse di neng di tswa mo lekaleng la go betšha, dibilione di le R4.1 di tswa mo lekaleng la LPMs mme dibilione di le R1.9 di tswa mo lekaleng la dibingo. Go betšha ga gajaana go emela 60.5% tsa GGR ya FY2023/24, fa dikhasino di ngotlegetse go 29.3%.

Go fetola maemo a go Betšha

Lekala la go betšha le tswela go oketsega fa go tliwa mo kgwebong, GGR le lekgetho. Ka tsela e e kgethegileng, go oketsega ga go betšha go go dirwang mo dithulaganyong tsa mo maranyaneng ke selo se se tumileng. Go betšha go a dirwa mo mabenkeleng le mo diwebsite tsa batho ba ba nang le dilaesense tsa go betšha, mme go feta 80% tsa letseno la go betšha le dirwa ka go betšha mo diwebosaeteng tsa ditheo tse di nang le dilaesense tsa go betšha., mo go bontshang phetogo e e bulegileng ya dijithale e e tshwanang le makala a mangwe a boitumediso a a tshwanang le mmimo le difilimi. Ditlhwatlhwa tse di kwa godimo tsa go iphedisa, dikelo tsa morokotso tse di tlhatlogang (11.75% ka 2023 go tswa go 10.5% ka 2022), le dikgoreletsi tsa ikonomi di kgarameditse babetšhi kwa mefuteng e e seng tlhwatlhwa godimo ya go betšha, e e kgonwang go fitlhelelwa bonolo mo dipolatelyomong tsa maranyane. Go ata gono go bontsha phetogo mo maitshwarong a babetšhi.

Go Tsaya Karolo mo go Betšheng le Bothata jwa go Betšha

Go tsaya karolo mo go betšheng go bone koketsego e e bonalang, ka tlhatlogo ya ka gale ya 65.7% ka 2023, go tswa go 30.6% ka 2017. Go betšha mo maranyaneng go ko godimo thata, ka seelo sa go tsaya karolo sa 46%, go supa gore bobotlana halofo ya baagi ba Aforika Borwa ba tshwaragane le go betšha mo diwebosaeteng tsa maranyane. Le fa go ntse jalo, koketsego eno ya go tsaya karolo e patilwe ke koketsego ya bothata jwa go betšha, ka tlhatlogo eno ya ka gale ya 6% mo go 2017 go ya go 31% mo go 2023. Bothata jo bo ntseng bo gola jo bo baya kgatelelo e kgolo

mo balaoding go tokafatsa dikgato tse di ikaeletsweng go fokotsa dikotsi le tshireletso ya setšhaba.

Dikakanyo tsa taolo ya LPM

Molao wa Bosetšhaba wa go Betšha (NGA) o laela bothati jwa taolo go sireletsa kगतलhanong le ditlamorago tse di ka nnang teng tse di sa siamang tse di bakwang ke go ata ga di-LPM mo nageng. Ka ntlha ya seo, NGA e tlhagisa ditaello tse di gagametseng tsa go tsenngwa tirisong ka iketlo ga di-LPM, e gatelela botlhokwa jwa ditshekatsheko tse di tswelatang tsa ditlamorago tsa ditlathlho tsa ikonomi le loago.

Jaaka fa diporofense dingwe di atamela tekanyetso e e kwa godimo ya dikabo tsa tsona tsa ntlha tsa LPM tsa Kgato 1, thutopatlisiso e e tseneletseng ya go sekaseka ditlamorago tsa ikonomi le loago tsa go tsenngwa tirisong go ya pele ga di-LPM e a tlhokega. Thutopatlisiso eno e ikaeletse go tlamela ka dintlha tse di botlhokwa ka ditlamorago tsa kakaretso tsa gore go atolosa palo le kabo ya di-LPM go ka dira eng mo ikonoming le mo setšhabeng. Seno se akaretsa bokgoni jwa go rotloetsa ikonomi ya selegae ka go oketsa ditiro, ditšhono tsa dikgwebo, le matseno a lekgetho. Mo letlhakoreng la loago, e ka rotloetsa maitsholo a ditheo go akaretsa le diphethene tsa tiriso ya madi mo go tsa boitumediso, fa gape e tlhagisa matshwenyego ka ga go tsaya karolo mo go feteletseng mo go betšheng le dintlha tse di amanang le tsona tse di jaaka bothata jwa go betšha le kgatelelo ya matlole mo bathong ba ba nang le bothata jwa madi. Ditlamorago di ka farologana go ya ka kgaolo le maemo a ikonomi, se se ka tswelang mafelo mangwe mosola fa se tliša dikotsi mo go a mangwe.

Go feta foo, lekala la LPM le itemogetse kgolo e e sa siamang mo ngwageng o o fetileng e e amanang le ditekanyetso tsa dikarolo le meputso e e ntseng e sa fetoge fa esale di-LPM di laolwa la ntlha. Jaaka patlisiso e e ntseng jalo go tlhomamisa tshegetso ya botlhokwa le ditekanyetso tsa meputso mo Metšhineng e e Lekanyeditsweng ya go Duella (LPM) ga jaana e tswelletse go itsise ka ditekanyetso tse di maleba tsa tshegetso le meputso e e tla dirang tekatekano e e tshegetsang go itsetsepela ga intaseteri, e sireletsa babetšhi mo ditatlhegolong tse di feteletseng, le go netefatsa gore go betšha go nna e le tsela ya boitumediso e e ka fa tlase ga taolo, ebile e na le maikarabelo.

Dikgwetlho tsa Taolo

Letlhomiso la ga jaana la taolo le lebane le dikgwetlho di le mmalwa. Bosupi jo bo sa tlhomamang bo tsositse matshwenyego malebana le go tlatloga ga dipapatso tsa go betšha, segolobogolo mo dipapatsong tsa go betšha. Ditshegetso tsa go betšha le tsona di fetogile karolo e e tlhagelelang thata ya metshameko ya Aforika Borwa, ka go oketsa go tsaya karolo ga setšhaba mo go betšheng. Melao ya Aforika Borwa ya papatso ya go betšha ga e tlhokomele nako le dithibelo tsa diketleetso jaaka fa go bonwa mo dinageng tse dingwe gore ditemoso di ngangisana ka gore go bapatsa mo tikologng ya ikonomi e e ka fa tlase ga kgatelelo go bitsa maitsholo a go itsenya mo kotsing le go gogela batho ba ba se keng ba betšha go iteka lesego la go fenya mo metshamekong ya go betšha. Seno se ka etleetsa koketsego ya bothata jwa go betšha. Mokgwa o o gaisang wa boditšhabatšhaba o supa melawana e e gagametseng ya nako, ketleetso, le diteng tsa dipapatso. Mo dikarolong tse dingwe tsa lefatshe, balaodi

ba batla go oketsa dithibelo tsa dipapatso tse di amanang le go fokotsa go betšha e Kgang e e tsweleng ya pele ya go betšha go go seng ka fa molaong e santse e le matshosetsi a magolo mo ikonoming e e ka fa molaong. Go fitlhelelwa bono le go anama go go feteletseng ga ditiro tse di jalo, go nyatsa intaseteri e e ka fa molaong ya go betšha, go baka tatlhegelo e kgolo ya letseno le kabo mo letloleng. Go lemoga le go diragatsa molao go kgorelediwa ke dikgang tse di jaaka go latedisa ga tiriso ya matlole le ditharaano tsa taolosemolao, go tlhagisa tlhokego ya tirisanommogo e kgolwane le ditheo tsa matlole le batlamedi ba tirelo ya maranyane.

Go tlhlongwa ga Komiti ya Bosetšhaba ya Bannaleseabe go dirile gore go tlhamiwe ditogamaano tsa bosetšhaba tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong naga ka bophara. Maiteko a tirisanommogo a bannaleseabe ba botlhokwa le balaodi ba bangwe mo tiragatsong ya molao le makala otlhe a setšhaba a botlhokwa go netefatsa gore tsibogelo ya go lwantsha le go gatelela ditiro tsa go betšha tse di seng ka fa molaong.

Tikologo ya go betšha e tswelela go fetoga ka ntlha ya thekenoloji e ntšhwa e e nang le ditlhagiswa tse dintsi tse dišwa tse di tsenang mo mmarakeng. Seno se tlhagisa kgwetlho mo bolaoding jwa go betšha, jaaka NGB, mme se tlhoka gore molaodi a nne botlhale le majato go fitlhelela maikemisetso a yona. Mo maitekong a go thusa mo tirong e e tokafetseng ya intaseteri, go kgona go fetoga le go gaisana ga ditlamo tsa selegae, NGB ga jaana e ela tlhoko lekala la LPM ka Thulaganyokgolo ya Bosetšhaba ya go Tlhokomela ka Seileketeroniki (NCEMS) le le tsamaisiwang ke thekenoloji, go netefatsa gore letseno la go betšha le tsewa ka nepo

le go abelwa bannaleseabe ba ba maleba.

4.1 Tshekatsheko ya Tikologontle

NGB ka metlha e sekaseka le go ela tlhoko tikologo e kgolo go bona dintlha tse di nang le tlhotlheletso mo intasetering ya go betšha le bokgoni jwa NGB jwa go diragatsa taolelo ya bona.

Sepolotiki

Aforika Borwa e fetogile go tswa mo pakeng ya puso ya lekoko le le lengwe, e e neng e tlhaola dipuso tsa Bosetšhaba tse di fetileng tse thataro go Puso ya Tshwaragano ya Bosetšhaba mo tsamaisong ya yona ya bo 7. Phetogo eno e ka dira gore go nne le diphetogo tsa botlhokwa mo pholising ya bosetšhaba, go akaretsa tlhabololo ya nnete mo molawanataolong wa metshameko ya go betšha. Mo go NGB, seno se tlhagisa tšhono fa se emetse kamogelo le go phatlaladiwa ga Tlhabololo ya Molaotlhommo wa Bosetšhaba wa go Betšha. Mo godimo ga moo, fa naga e tswelela pele go ya kwa Lenaaneng la yona la Bosetšhaba la Tlhabololo la Pakagare, tsosoloso ya Lekgotla la Pholisi ya Bosetšhaba ya go Betšha (NGPC) go rarabolola dikgotlhang magareng ga NGB le di-PLA.

Maikaelelo a Molaotlhommo wa Tlhabololo ya Bosetšhaba wa Go Betšha wa 2018 ke go tlamela ka thulaganyosešwa ya NGB go nna Molaodi wa Bosetšhaba wa go Betšha (NGR) yo o eteletsweng pele ke Motlhankedi Mokhuduthamaga Mogolo (CEO) yo o seng tokololo ya Boto; go latlhegelwa ka go itirisa ga diphenyo tse di seng ka fa molaong tse di feletseng go NGR; katoloso ya NCEMS mo mefuteng e mengwe ya go betšha; le go tokafadiwa ga dithata tsa botlhatlhoobi jwa bosetšhaba go thibela go betšha go go seng ka fa molaong gareng ga ditiro tse dingwe.

Go fetisa Molaotlhommo go ka lebisa kwa diphetogong tse di samaganang le dikgwetlho le tiragatso ya go betšha go go seng ka fa molaong.

Go tshwanetse ga tlhokomelwa ka bonako go laolwa ga matlha a a rileng go ya ka dipeelo tsa phetogo tse di mo Šejuleng ya Molao wa Bosetšhaba wa go Betšha, 2004, merero ya batho ba ba kgaphetsweng kwa thoko le direjisetara tsa bosetšhaba, go netefadiwa gape ga metšhine le didiriswa tsa go betšha, thomelo ya madi a diphenyo tse di seng ka fa molaong go NGB go ya ka karolo 16 le Foromo NGB2.

Go tlhokega bonnete go samagana le dikgotlhang ka potlako le ka bonako jo bo kgonegang magareng ga NGB le di-PLA mabapi le tlhaloso le tiragatso ya NGA; go tsenngwa tirisong ga Molao wa B-BBEE, wa 2003; le go siamisa melao go dira gore moya o o ka fa tlase ga puso ya tirisanommogo o diragadiwe. Dikgwetlho tse di leng teng tse di kgoreletsang go dira ga Lekgotla la Pholisi ya Bosetšhaba ya Go Betšha (NGPC) di tswela go kgoreletsa NGB go fitlhelela taolelo ya yona.

Ikonomi

Boitekanelo jwa ikonomi ka kakaretso ya Aforika Borwa ka tlhamalalo bo ama intaseteri ya go betšha. Go wela tlase ga ikonomi go ka dira gore babetšhi ba se ka ba dirisa madi a mantsi mo go tsa boitumediso, go akaretsa le go betšha. Le fa go ntse jalo, gape go ka tlhotlheletsa batho go betšha jaaka tsela ya go bona letseno, segolobogolo mo letsenong le le kwa tlase, se se ka feletsang se baka ditlamorago tse di kotsi tsa madi le koketsego ya go betšha go go seng ka fa molaong tse di nyatsang ditiro tsa semolao le go gogola motheo wa lekgetho.

Ka 2024, dikelo tsa morokotso mo Aforika Borwa di fitlhetse maemo a a kwa godimo mo ngwageng wa bo 15, mme tsa baya dikgatelelo tse dikgolo mo ditlhwatlhweng tsa go iphedisa, le go oketsa dirai tsa dikoloto, mo moreking yo o tlwaelegileng. Go sa kgathalesege, go tsaya karolo mo go betšheng go tlhatlogile, ka babetšhi ba ba batlang go go dirisa jaaka motswedi wa letseno ka ntlha ya matseno a a kwa tlase. Tiragalo e e atileng e e na le ditlamorago tse di kotsi thata mo baaging ba ba humanegileng.

Baagi ba Aforika Borwa, ba ga jaana ba ka nnang dimilione di le 62, go bonelwa pele go fitlha go dimilione di le 66.4 ka 2030. Le fa go ntse jalo, kgolo eno ga e tshwane le katoloso e e lekaneng ya ikonomi, le botlhokatiro ka 32.9%. Go sa kgathalesege, intaseteri ya go betšha e bone koketsego ya 5% mo tirong e e tlhamaletseng, e tlhatlhogile go tswa go 32,677 mo go FY2022/2023 go ya go 34,316 mo go FY2023/24.

Mo godimo ga moo, dikgatelelo tsa infoleišene di ama lekala la LPM, mo ditekanyetsong tsa go betšha di ntseng di sa fetoge, di fokotsang dipoelo. Lekala la LPM le ntse le dira mo tikologong e e sa tsamaisaneng le infoleišene fa e ntse e tlhatloga. Ka jalo, bonnye le bontsi jwa madi a go betšha a ntse a tshwana fa esale go simololwa lekala la LPM. Ditlamorago tsa seemo sa ga jaana ke kgogolego ya boleng jwa ikonomi jo bo tswang mo lekaleng ke bannaleseabe botlhe. NGB e bone go fokodiwa ga madi a a beilweng a botlhokomedi jaaka peresente ya palogotlhe ya letseno la go betšha (GGR) go tswa go 6% go ya go 5.61% ka ntlha ya koketsego ya di-LPM tse di tsentsweng go feta metšhine e le 15 000 go ralala naga. Diperesente tse di

fokoditsweng tse di beilweng di bakile go fokotsega ga letseno fa esale go simololwa ngwaga wa kgwebo wa 2023/24.

NGB ya ngwaga wa kgwebo wa 2023/24 e ne e bonwa ka phokotsego mo kokoanyong ya letseno ke ba Matlôtlô a Bosetšhaba. Madi a matlole a **dtic** a fokoditswe ka 2023/24. Phokotso ya matlole e santse e kgonega fa maemo a ikonomi a a renang a sa tokafale.

Jaaka fa dikgwetlho tsa go kokoanya letseno di tswelela ka ntlha ya go ema tsi ga ikonomi, le katoloso ya Thulaganyokgolo ya Bosetšhaba ya go Tlhokomela ka Seileketeroniki (NCEMS) go ya kwa mekgweng yotlhe ya go betšha di neelana ka bokgoni jwa ikonomi. Go na le tšhono ya gore NCEMS e anamisetswe mo mefuteng e mengwe ya go betšha gore ditiragalo tse di botlhokwa tse di amanang le mefuta e di ka tlhokomelwa ke NGB. Katoloso ya NCEMS go ya kwa mekgweng e mengwe e tlhagisa tšhono ya koketsego e e bonalang ya dithoto le ditirelo tse di tlhagisiwang mo gae tse di tla tlhokegang go tlhoma NCEMS e e akaretsang mefuta yotlhe.

Phetogo ya intaseteri e nnile bonya, ka ditheko tse dikgolo ke ditheo tse di tlhomilweng go direla batsayakarolo ba bašwa dikgoreletsi tsa go tsena. Intaseteri e itemogetse ditheko tse di bonalang ke ditheo tse di tlhomilweng, tse di tsenyang mo kotsing ya go nyatsa kgatelopele e e lekanyeditsweng e e dirilweng go ya kwa phetogong. Ditlhabololo tseno di tlhola dikgoreletsi tse dingwe tsa go tsena ga batsayakarolo ba bašwa mo lekaleng leno.

Loago

Le fa go betšha go dira jaaka boitumediso le

go thusa ikonomi, gape go amana le go tshwakgoga, mathata a madi le go thubega ga malapa. Go tshwakgolwa ke go betšha, bogolo jang mo nageng e e lebaneng le botlhokatiro jo bo kwa godimo le go tlhoka tekatekano ga letseno, go tsenya motho yo o mo kotsing ya ikonomi mo kgatelelong ya madi, go feletsa go isa kwa lehumeng le mathata a loago. Go fokotsa dikotsi tse, NGB e tshwanetse go netefatsa gore ditheo di diragatsa ditshireletso tse di tiileng, jaaka mananeo a go ithopolola le dikaelo tsa go betšha ka maikarabelo.

Go ata go go oketsegang ga dipapatso tsa go betšha mo Aforika Borwa go dira gore go betšha go tlwaelege, segolobogolo fa go tsamaelana le metshameko. Kgolo e e rotloetsa go betšha go go feteletseng le matshosetsi a loago ka go toba ditlhopho tse di bokoa tsa batho jaaka bana, ka ntlha ya go tlhoka melawanataolo e e gagametseng.

Go bapatsa ka kgakalo go go lebisitsweng mo ditlhopheng tsa letseno le le kwa tlase, go ka rotloetsa batho go dirisa madi go feta bokgoni jwa bona. Dipapatso tse di kgatlhang tsa go betšha, gantsi di dirisa batho ba ba itsegeng thata mo setšhabeng kgotsa batlhotlheletsi ba mo maranyaneng mme go ka dira gore go betšha go fetoge go nna tiro e e tlwaelegileng ntle le go bontsha matshosetsi a a amegang mo tirong eo. Seno se tshwenya thata mo balebeleding ba ba botlana ba ba tsayang melaetsa eo ka tsebe mme ba sena kitso ka dikotsi tsa yona. Go nna teng ga dipapatso tsa go betšha tse di anameng mo dipolatelyomong tsotlhe tsa metswedi ya dikgang, go akaretsa le thelebišene, metswedi ya dikgang ya botsalano, le ditshegetso tsa metshameko tsa matlole, go oketsa bothata jwa go tsenya bana le baša mo go betšheng, mme seno se ka dira gore ba nne le mathata a go betšha moragonyana mo botshelong.

Ditshegetso magareng ga ditheo tsa go betšha tse di senang dilaesense le ditlhopha tsa metshameko, ditiragalo, kgotsa mo batlhotlheletsi ba kopanyang kang ka go naya ditheo tseno tlhologanyo ya bosemolao. Ka go ikamanya le matshwaokgwebo a a nang le seriti le batho ba ba itsegeng thata mo setšhabeng, ditheo tse di senang dilaesense di ka timetsa setšhaba go dumela gore ba a ikanyega ebile ba obamela melawanataolo ya bosetšhaba, ba nyatsa maiteko a tshireletso ya babetšhi.

Seabe sa NGB mo go tlhokomeleng le go laola dipapatso tsa go betšha se botlhokwa thata go sireletsa dikarolo tse di mo kotsing tsa setšhaba.

Go betšha go go seng ka fa molaong go oketsa merero e e sa siamang ya loago, jaaka e le bonolo go fitlhelega ebile go le thata go e laola. Setšhaba se se lebaneng le go betšha go go seng ka fa molaong ga se na tshireletsego e e tlhokegang, se tlogela babetšhi ba le mo kotsing.

Thekenoloji

Intaseteri ya go betšha ga jaana e mo gare ga diphetogo tse dikgolo tsa thekenoloji, e tlhotlhelediwa ke go tthatloga ga dipolatelyo tsa dijithale, go betšha mo maranyaneng, le tiriso e e oketsegang ya ditshekatsheko tsa tshedimosetso. Kgolo ya babetšhi ba go betšha mo maranyaneng ke nngwe ya diphetogo tse di botlhokwa thata tsa thekenoloji mo intasetering. Mefuta e mentsi ya go betšha e e tlwaelegile, e e jaaka go betšha mo metshamekong, e setse e tsene mo maranyaneng, mme seno se dirile gore go betšha go fitlhelelwe ke batho ba le bantsi.

Phetogo eno e tliša ditšhono le dikgwetlho mo NGB, segolobogolo mo go netefatseng

gore babetšhi ba latela melawanataolo ya bosetšhaba le mekgwa e e nang le maikarabelo ya go betšha fa ba ntsha moneelo wa go betšha mo maranyaneng. Mo go NGB, go tlwaela ditlhabololo tseno tsa thekenoloji go botlhokwa thata go laola intaseteri ka katlego, go tlhomamisa gore e ikobela melao, le go sireletsa setšhaba mo dikotsing tse di amanang le go betšha.

Thulaganyo ya NCEMS e ikaegile ka thekenoloji mme e tlhoka tshekatsheko e e tlhomameng ya dithekenoloji tse dišwa tse di leng teng go e tokafatsa. Dithekenoloji tseno di dira gore NCEMS e tsamaye ka thelelo, go fokodiwe thata bogodu jwa dimitara, le phokotsego ya palo ya dikwalo tse di tlhokegang go samagana le dilo tseno tse di sa siamang.

Tshika e ntšhwa ya babetšhi e tsene mo mmarakeng – e e nang le kitso ya thekenoloji, e ditokololo tsa yona di rekang ka maranyane. Jaaka fa bašwa ba le bantsi ba kgona go fitlhelela thekenoloji ka ditsela tse di farologaneng mo matshelong a bona, go botlhokwa gore NGB e nne kelotlhoko mo palong e e golang ya tshika e e itseng thekenoloji le go supa maano a a tla kaelang le go thusa setlhopha seno ka go lemoga dikotsi tsa go betšha.

Tiriso ya didiriswa tsa selulafouno e kgontsha go betšha motlhofo mme e ka rotloetsa mefuta e mešwa ya babetšhi. Segolobogolo, batlhami ba metshameko ba lemogile gore batho ba ba tlholegileng ka 1981 go fitlha ka 1996 ga ba gogelwe thata ke metshameko ya go fenywa ka tlhamalalo mme ba gogelwa ke metshameko e e akaretsang dikgono le go dirisa tlhologanyo. Ke ka moo, ba dirileng gore meneelo ya bona e tshwanele karolo eno ya mmaraka.

Go ata ga mekgwa ya go betšha e e tlhotlhelediwang ke thekenoloji go tlhagisa dikgwetlho malebana le taolo le tlhotlheletso. Go tlhodile ditšhono di le dintsi tsa go betšha go go seng ka fa molaong, segolobogolo go betšha mo maranyaneng ga bana ba bannye, go tlhofofadiwa ke phitlhelelo e e bonolo ka go dirisa diselulafounu. Balaodi jaanong ba lwantshana le kgwetlho e e golang ya go betšha ka didiriswa tsa selulafouno, e e ka bakang merero e e jaaka go tlhotlheletsa go feta selekanyo le bothata jwa go betšha.

Jaaka fa sebopego sa go betšha se ntse se farologana le go amogela dithekenoloji tse dišwa, go tsoga dipotso ka ga go inaakanya ga letlhomeso la taolo le le leng teng. NGB e tshwanetse go akanya gore a go botlhokwa go tlhama letlhomeso la semolao le le diretsweng go laola ditlhagiswa le ditirelo tsa go betšha ka tlhamalalo, go na le go nna le boemo jo bo sa tseyeng letlhakore mo go tsa thekenoloji.

NGB e tla tswelela go ela tlhoko ditlamorago tsa thekenoloji ka go dira dipatlisiso go aga motheo wa kitso go ka gakolola bannaleseabe ba yona.

Tikologo

Phetogo ya tlelaemete e ama ikonomi ya lefatshe lotlhe le bojanala, mme seno se ka ama kgogedi ya intaseteri ya go betšha mo bajanaleng. Tiriso e e kwa godimo ya eneji le ditshenyegelo tsa motlakase tsa intaseteri di tlhoka go ela tlhoko le go batlisisa ditsela tse dingwe tse di Botoka.

NCEMS e kgontsha NGB go ela tlhoko lekala la LPM ka go golagana le metšhine ya LPM ka go dirisa kgolagano ya maranyane, eleng go fedisa tlhokego ya go etela kwa ditsheng.

Mokgwa ono wa go baya leitlho di-LPM o fedisa seabe sa setheo mo go ntsheng khabone ka gonne tlhokego ya go etela kwa setsheng e fedisitswe.

Go latliwa go go sa laolweng ga metšhine ya go betšha e e ka fa molaong le e e seng ka fa molaong fa e sa tlhole e dirisiwa kgotsa e tlhoka botsamaisi jo bo nang le maikarabelo. Metšhine ya go betšha e ka nna le dilo tse di kotsi, tse di jaaka dikarolo tsa seileketeroniki, dipolasetiki le dimetale, tse di ka nnang kotsi mo tikologong fa di sa latlhwe sentle. Go latlha matlakala ka tsela e e sa siamang go ka baka go latlha matlakala ka tsela e e seng ka fa molaong. Go tlhokega gore go dirwe maiteko a go tthomamisa gore metšhine yotlhe ya go betšha e latlhwa ka tsela e e tshwanetseng, go thibela go senngwa ga tikologo le go rotloetsa mekgwa e e nang le boikarabelo ya go laola matlakala.

Semolao

Molao o o mabapi le mekgwa e e mo molaong ya go betšha o tlhamaletse. Le fa go ntse jalo, tiriso ya NGA e supile dikgwetlho tse di farologaneng. Gape go na le tlhokego ya go samagana le go sa tsamaisane ga tiriso ya molao wa bosetšhaba le wa diporofense. Ga jaana, go na le tebelelo ya gore melao yotlhe ya diporofense e thalwe go netefatsa gore e tsamaisana le NGA. Le fa go ntse jalo, ke ka tsela e molao o leng ka teng gore le fa go ka nna le tumalano ka ga se molao o se buang, gantsi go ka nna le go sa dumalane ka gore go ranolwa jang se molao o se buang. Ka jalo, seno se ka baka go tlhoka tsepamo mo tirisong ya melao ya go betšha, fa go sena ditlwaelo le maemo a a tlhamaletseng go netefatsa tshwaragano go ikopanya le diporofense ka go farologana.

Nngwe ya dintlha tse di gatelelwang thata mo NGB ke gore babeeletsi ba ba nang le dilaesense kwa maemong a diporofense ba dirisa go nna teng ga bona mo maranyaneng go neelana ka ditirelo naga ka bophara. Seno se nyatsa maikemisetso a thebolo ya dilaesense ya diporofense mme se tsosa dikgang mabapi le taolosemolao, tiragatso ya molao, le kabo ya letseno magareng ga diporofense le mo pusong ya bosetšhaba.

Diphatlha tsa peomolao, ditlhaloso tse di sa siamang, le dikgang tse di amanang le go betšha mo maranyaneng le go bapatsa di tlhoka go rarabololwa.

Go ile ga lemogiwa gore go na le mokgwa o o ntseng o oketsega wa gore babeeletsi ba ba nang le dilaesense ba dirise bolaodi jwa bona jwa go nna le dilaesense mo diporofenseng mo ba dirang gore babetšhi ba mo maranyaneng ba betšhe ka dipoelo tsa ditiragalo tse di jaaka metshameko ya khasino le dilo tse dingwe tse di sa lebelelwang tse di ka diregang mo le kwa ntle ga taolo ya bona ya semolao, eleng se se thulanang le molao wa NGA.

Ka jalo go na le kganetsano e e solofetsweng e e tla tlhagelelang ka gonne ditheo tsa go betšha di ka bo di bone tetla eo go tswa mo bothating jwa thebolo ya dilaesense go kgontsha metshameko eno ya go betšha gore e dirwe naga ka bophara. Dikgotlhang tseo di rarabololwa thata fa gare ga Ditokololo tsa Makgotla a Bokhuduthamaga le Tona ya **dtic** ka Lekgotla la Pholisi ya Bosetšhaba ya go Betšha. Ka jalo tsereganyo ya NGPC e a tlhokega go rarabolola dikgang tse di ntseng jalo.

Go palelwa ke go diragatsa dikarolo dingwe tsa NGA go tlhotlhelediwa thata ke tiego ya kgoeletso ya melawanataolo mengwe ya go betšha.

Go sa diragadiweng ga ditaelo le go sa tlhomamang ga dikiletso kgatlhanong le go betšha go go seng ka fa molaong go ka nyatsa thata maiteko a go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong. Dintlha tseno di ka baka go gogelwa morago ga dikgetse kgatlhanong le go betšha go go seng ka fa molaong, go letla ditiro tse di seng ka fa molaong go atlega fa go ntse go gogolwa tshepo ya setšhaba mo tsamaisong ya taolo. Go samagana le dikgwetlho tse go botlhokwa thata mo go tlhabololeng letlhomiso le le siameng go lwantsha ditiro tsa go betšha tse di seng ka fa molaong.

4.2 Tshekatsheko ya tikologogare

NGB e e itlhaotse, go ya ka dithulaganyo tse di siameng tsa bolaodi, ditsamaiso, didiriswa le setso sa mokgatlho se se nang le mosola, se se tlhomamisitsweng sentle, jaaka e oketsa bokgoni jwa yona jwa gore bannaleseabe, badiri le botsamaisi ba nne le dipoelo. Dipilara tse di latelang tsa togamaano tsa bokgoni jwa batho di supilwe mo dingwageng di le tlhano (5) tse di latelang go netefatsa gore dintlha tsa bokgoni jwa batho di rarabololwa ka katlego:

- a) Go tlhama setso sa setlamo se se dirang sentle thata, ka go lemoga tirisanommogo ya setlhopha le moya;
- b) Go bopa setso sa go ithuta le go tlhabolola setlamo;
- c) Go bona talente ya ditogamaano le go e boloka gore setlamo se dire sentle ;
- d) Go baakanya togamaano ya moputso wa setlamo;
- e) Thulaganyo e e akareditsweng ya botsamaisi jwa tshedimosetso;
- f) Go obamela peomolao le pharologano.

NGB e tshwanetse go obamela ditaelo tsa

Molao wa B-BBEE, 2003. Ka jalo, tshekatsheko e ne ya dirwa ke setlamo sa netefatso sa B-BBEE kgatlhanong le ditlhokego tse di mo karateng ya maduo ya kakaretso ya B-BBEE e e dirang mo dikgwebong tsa puso. NGB e ne ya bewa mo maemong a bo 8 ka seemo jaaka setheo se se sa ikobeleng melao. Go sa kgathalesege, NGB e tla tswelela go diragatsa dikgato tsa go tokafatsa maemo a yona a kobamelo le go ngaparela tlhaka le mowa wa Molao wa B-BBEE, 2003.

Ditsamaiso le dithulaganyo tsa ICT di dira sentle mo NGB. Mafaratlhatlha a ICT a lekane ebile a rulagantswe go kgontsha setlamo go diragatsa ditiro tsa sona sentle le ka thelelo e le go netefatsa gore NGB e kgona go diragatsa taolelo ya yona.

Mananeo a a farologaneng a NGB a tshegediwa ke tekanyetsokabo e e ikaegileng ka matlole a thebolelo go tswa go **dtic**, mmogo le letseno le le dirilweng ka go ela tlhoko di-LPM mo pakeng ya MTEF. Lenaane la Matlole le tsaya tsia lenaane la botsamaisi jwa dithoto go netefatsa gore NGB e na le maemo a a lekaneng a madi le ditshenyegelo go fitlhelela ditlhokego tsa taolo le tsa tiro ka motheo o o tswelelang.

Tshekatsheko ya SWOT

Dinonofo

Bothati jo bo akaretsang jwa taolo

NGB e tswelela go tshegetsatsa maemo a yona jaaka bothati jo bo kwa godimo jwa taolo mo intasetering ya go betšha mo Aforika Borwa. E matlafaditswe ke NGA, NGB e na le maatla a mantsi a semolao le a taolo go netefatsa gore ditiro tsa go betšha di dirwa mo nageng di dirwa ka tekatekano, ka ponatshego, le go ya ka dikgatlhogo tsa bosetšhaba. Taelo ya NGB ya taolo, go neela dilaesense le go dira

tiro e e farologaneng, e akaretsa dikarolo tse di farologaneng tsa taolo, go reboelwa dilaesense le go tlhokomela, makala, go akaretsa le dikhasino, dibingo, go betšha, le di-LPM.

NGB e tshameka karolo ya botlhokwa mo go netefatseng tsamaisano magareng ga melawana ya bosetšhaba le ya di-PLA. Le fa di-PLA di na le maikarabelo mo thebolong ya dilaesense tsa go betšha mo diporofenseng tsa tsona ka go farologana, melawanataolo ya tsona e a tshwanela go

tsamaisana le ya NGA. Seno se dira gore go nne le letlhomiso la bosetšhaba le le dumalanang le mo go lona molao wa porofense o tshegetsang, mme eseng go thulana le molao wa naga. Go okamela ga NGB mo balaoding ba diporofense go tlhomamisa gore go na le melao e e tshwanang mo nageng yotlhe, go fokotsa go sa dumalane kgotsa go sa tshwane ga diporofense mo go direng gore melao ya go betšha e a diragadiwa.

NGB e na le dithata tsa go ela tlhoko šere ya mmaraka le maitsholo a mmaraka le diphethene tsa loago le ikonomi tsa go betšha jaaka go laetswe mo melaong ya NGA. Phitlhelelo ya polokelo ya bosetšhaba e e tlhomilweng ya dipalopalo le tshedimosetso ya go betšha mmogo le phitlhelelo ya tshedimosetso ya taolosemolao ya go betšha e kgontsha NGB go abelana tshedimosetso le balaodi ba bangwe ba intaseteri, puso le bannaleseabe ba bangwe ka tebo ya go kaela go tsaya tshwetso.

Jaaka molaodi wa bosetšhaba wa go betšha, go botlhokwa go amogela ditlamego tsa rona tsa taolo le go ela tlhoko thata bao ba ka nnang mo kotsing. NGB e na le dithata tsa go sireletsa setšhaba kgatlhanong le

ditlamorago tse di kotsi tsa go betšha le ditheo tsa go betšha tse di seng ka fa molaong ka lenaneo la yona la kakaretso la thuto ya setšhaba.

Go netefatsa gore setšhaba se lemogisitswe ka dikotsi tsa ikonomi le loago tsa go betšha, le pharologano magareng ga go betšha go go mo molaong le go go seng mo molaong, NGB e tlhomile Lenaneo la Bosetšhaba la Kakaretso la Thuto ya Setšhaba. Letlhomeso la go dira le tlamela ka thulaganyo e e kopaneng le e e nang le matlhakore a le mantsi, e e dirisang dithulaganyetso tsa tlhaeletsano tse di farologaneng le mekgwa ya go nonotsha melaetsa e e malebana le go betšha ka tsela e e nang le maikarabelo mmogo le go betšha ka tsela e e tshwakgolang le go betšha ka tsela e e seng ka fa molaong. Seno se akaretse didiriswa tsa go buisana le batho ba bangwe le tsa mo maranyaneng, ditsela tsa go buisana le batho ba le bantsi, le go dirisana le mekgatlho e e dirisanang le rona le go dira jalo ka mekgatlho e mengwe go fitlhelela batho ba le bantsi. mekgatlho ya balekane go fitlhelela bareetsi ba bantsi ba ba ikaeletsweng.

Letlhomeso la Semolao

Aforika Borwa e na le letlhomeso la semolao le le tlhomilweng sentle la go betšha, le le tlamelang ka motheo o o tiileng gore NGB e dire mo go lona. NGA ke molao wa bosetšhaba o o laolang taolo ya intaseteri ya go betšha mme o laela gore thebolo ya dilaesense e tshwanetse go dirwa jang ke Bothati jwa Thebolo ya Dilaesense mo Diporofenseng. Ka jalo melao ya diporofense e teng fela go tshegetsatsa NGA.

Tlhabololo ya Pholisi le Bobueledi

NGB e na le seabe ka matlhagatlhaga mo go tlhameng pholisi ya go betšha mo maemong a bosetšhaba. Tlhotlheletso ya yona ga e felele fela mo go pateletseng batho go betšha, ka gonne e gakolola puso ka dikgang tse di amanang le melao, tse di akaretsang go fetola melao, kgatelopele ya thekenoloji le tsela e go betšha go ntseng go fetoga ka yona (sekao, go betšha mo maranyaneng, go betšha le batho ba bangwe, jalo le jalo). Seabe seno sa go gakolola ka ga dipholisi se tokafatsa bokgoni jwa NGB jwa go rarabolola dikgwetlho tse di tlhagelelang mo intasetering.

Go dira letseno

Intaseteri ya go betšha a santse e na le seabe se segolo mo go direng gore Aforika Borwa e nne le letseno ka go duela makgetho, makgethwana le dituelo tsa dilaesense. NGB e na le seabe sa botlhokwa mo go netefatseng gore matseno ao a kwadisiwa ka tshwanelo le go dirisediwa go tshegetsatsa ditirelo tsa setšhaba mme a botlhokwa mo go tshegetseng ditshenyegelo tsa puso, go dira gore seabe sa NGB sa go laola se nne botlhokwa mo tlhabololong ya ikonomi ya naga.

Tshireletso ya Bareki

Go ya ka NGA, NGB e na le dithata tsa go ela tlhoko le go pateletsa kobamelo ya ditaelo tsa Molao, eleng se se tsewang e le maatla a go sireletsa babetšhi go tswa mo ditirong tsa go betšha ka tsietso le ka tsela e e sa siamang ka go lebelela go fokotsa dikotsi le go betšha go go seng ka fa molaong.

NGB e e matlafaditswe go ya ka karolo 33 le 77 ya NGA le molao o mongwe wa tlaaleletso

go diragatsa taolelo ya tiragatso ya molao. NGB e na le Dithata tsa go –

- tlhoma batlhatlhabi go pateletsa molao wa go betšha;
- tlhoma batlhatlhabi go dira ditlhatlhobo le dipatlisiso;
- dira dipatlisiso le go atlanegisa gore go tsewe diphenyo tse di seng ka fa molaong.

NGB e tlhomile botsalano le ditheo tse dingwe tsa tiragatso ya molao tse di dirang mo Thulaganyong ya Tshiamiso ya Bosenyi go kopanya maiteko e dirisa bothati jwa peomolao go samagana le go betšha go go seng ka fa molaong. Setlhopha sa NGB sa tiragatso ya molao se ka kopiwa go thusa PLA nngwe le nngwe e e kgaratlhelang go dira gore go seka ga betšhiwa ka tsela e e seng ya molao e e dirwang mo taolong ya semolao ya di-PLA.

Makoa

Nngwe ya makoa a a botlhokwa thata a NGB ke taolo ya yona e e lekanyeditsweng ya go ikobela melao ya di-PLA ka tlhamalalo. Le fa NGB e na le dithata tsa go tlhokomela le go sekaseka kobamelo ya melao ya di-PLA le ya NGA le ya diporofense, ga e na thata ya go rarabolola ka tlhamalalo dintlha tsa go sa obamele melao kgotsa go otlhaya di-PLA tse di palelwang ke go fitlhelela maemo a taolo. Mo boemong jwa seo, boikarabelo jono bo wela ka fa tlase ga mmono wa NGPC, jo go tswa mo hisitiring bo ntseng bo sa atlege mo go samaganeng le dintlha tseno.

Go na le tlhalelo ya boipuso go samagana le go betšha go go seng ka fa molaong jaaka fa NGB e tlhoka gore batlhatlhabi ba PLA ba nne teng le ditheo tse dingwe tsa tiragatso ya molao go dira ditseraganyo tsa tiragatso ya molao ya NGA go ya ka karolo 77 ya NGA.

Ditšhono

Thulaganyokgolo ya Bosetšhaba ya go Tlhokomela ka Seileketeroniki ya NGB (NCEMS), e ga jaana e dirisiwang go tlhokomela lekala la Motšhini o o Lekanyeditsweng wa Dituelo (LPM), e tlamela ka sediriswa sa nako ya nnete go latedisa ditiro tsa go betšha le go dira letseno. Thulaganyo eno e ka nna ya atolosediswa kwa mekgweng e mengwe ya go betšha e e fetang ya LPM, e e jaaka dikhasino, dibingo le mafelo a go betšha. Seno se tla tokafatsa ponatshego ka gore NGB e ka kgona go nna le taolo e e Botoka ya ditiro tsotlhe tsa go betšha mo nageng yotlhe. E ne e tla dira gore go nne le kgonagalo ya gore go nne le tlhokomelo ya nako ya nnete ya letseno go ralala dikarolo tse di farologaneng le go thusa go lemoga go sa siama kgotsa go sa bege sentle le go thusa go oketsa kokoano ya makgetho a go betšha le makgethwana.

Go dira gore go betšha go nne ka fa molaong le go go laola go naya NGB tšhono e kgolo ya go gapa mmara o o golang fa e ntse e sireletsa bareki le go oketsa letseno la puso. Ga jaana, bontsi jwa mmara wa go betšha bo dira kwa ntle ga taolo e e gagametseng ya semolao, ka bakwadi ba dibuka ba ba nang le dilaesense tsa diporofense ba ba neelang ditirelo tsa go betšha mo maranyaneng tse di sa tsenngwang ka botlalo mo letlhomesong la semolao la bosetšhaba. Go dira gore go betšha go nne ka fa molaong, ka jalo, go ka nna ga tlhokega gore go nne le thulaganyo e e tlhomameng ya go laola kgwebo ya go betšha, segolobogolo dikhasino tsa mo maranyaneng, e e ka bulelang batho ba ba sa tswang go tsena mo kgwebong eno e e duelang madi a mantsi.

Go dira gore go betšha le ba bangwe go nne mo molaong go ka neela NGB taolo e e oketsegileng mo dikgatong tsa tshireletso ya bareki. Ditheo tsa go betšha tse di nang le dilaesense di tla tlhoka go tsenya tirisong didiriswa tsa go betšha tse di nang le maikarabelo, tse di jaaka mananeo a go itlhaola, ditekanyetso tsa dipeeletso, le go netefatsa dingwaga, go netefatsa gore babetšhi ba mo maranyaneng ba sireleditswe. Seno se tla thusa go fokotsa dikotsi tsa bothata jwa go betšha mo tlhama ditiro le boithlamedi jwa thekenoloji mo intasetering.

Ga jaana mo metshamekong ya go betšha go duedisiwa lekgetho le le kwa tlase go na le la go betšha mo dikhasinong. E re ka go betšha mo metshamekong go oketsega ka lobelo lo logolo thata, puso e ka nna ya tlhoma makgetho a a kwa godimo thata mo ditirong tseno. Seno se ka oketsa letseno la lekgetho go tswa mo lekaleng le go lebeleletsweng gore le tla gola thata, go letla puso go kokoanya karolo ya yona ya lekgetho go tswa mo mmarakeng ono o o golang. Puso gape e ka letlelela metshameko ya go betšha e e tsamaisanang le batho ba bangwe go letla batho ba ba betšhang go tsena mo mmarakeng o o golang o o laolwang go na le go betšha le batho ba ba betšhang ka tsela e e sa dumalaneng le molao ba ba dirang metshameko ya go betšha e e tsamaisanang le batho ba bangwe, eleng selo se se dirang gore go se ka ga nna le letseno le le lekaneng le go sireletsa bareki.

Tsamaiso ya bosupa ya puso ya temokerasi ya Aforika Borwa e tlhola tlhotlheletso e e ntšhwafaditsweng ya go samagana le dikgwetlho tsa popegotheo le tsa peomolao tse di amang balaodi ba go betšha, ditheo tsa go betšha le babetšhi.

maranyaneng, mo babetšhi ba ka nnang ba tshwakgolwa ke diokobatsi.

Tlhabololo ya letlhomeso la bosetšhaba la semolao le ka ngoka batho ba bašwa ba ba tsenang mo mmarakeng mme se se tla rotloetsa kgaisano e kgolo, boitshimololedi, le go faraologana ga mebaraka, go tlisa ditlhagiswa tse dišwa le ditirelo mo lekaleng la go betšha. Ditheo tse dišwa tsa go betšha di ka tlisa dipeeletso tse di oketsegileng, go

NGB e na le tšhono ya go dirisa thata ya balaodi ba bangwe, mekgatlho ya tiragatso, batlamedi ba ditirelo tsa maranyane, dibanka le mekgatlho e mengwe ya semolao ka go dirisana mmogo mo mererong ya kgatlhego e e tshwanang. Ditiragalo tseno di akaretsa, gareng ga tse dingwe, go tlhoma mogopolo mo ditiragalong tse dingwe tse di amanang le go betšha tse di jaaka go tlhatswa madi le go duelela bosenyi mmogo le go betšha go go seng ka fa molaong. NGB e na le tšhono ya go saena ditumalano tsa go tlhaloganya le ditheo tse di maleba go fitlhelela taolelo ya yona.

Matshosetsi

Go sa direng ga NGPC go tshosetsa thata NGB mo go kgoneng ga yona ga go rarabolola dikgotlhang tsa botlhokwa tsa molao le go dira gore molao o obamelwe. NGPC e na le maikarabelo a go rarabolola dikgotlhang magareng ga ditheo tsa bosetšhaba le tsa diporofense tse di laolang, le go se nne le seabe ga yona mo go reng go seka ga rarabololwa mathata a a masisi a go ikobela melao le a go dira melao.

NGB e ikaegile ka NGPC go rarabolola mathata a go sa ikobele melao a a lemogilweng mo PLA mme fa go se na dikopano tsa ka metlha tsa NGPC, mathata

a go ikobela melao a nna a sa rarabololwa, mme seno se dira gore go nne le go tlhoka tumalano mo tseleng e melao ya go betšha e dirisiwang le go diragadiwa ka yona mo diporofenseng tse di farologaneng.

Go palelwa ke go rarabolola dikgotlhang le di-PLA go koafatsa taolo ya NGB, go dira gore go nne le melao e e kgaogantsweng e diporofense di ka tlhalosang kgotsa tsa dirisang melao ya bosetšhaba ya go betšha ka ditsela tse di farologaneng. Seno se dira gore go nne le go sa dumalaneng mo melaong e e laolang, eleng se se dirang gore letlhomiso la bosetšhaba la go betšha le nne mo kotsing le go feta.

Go tswelala go nna teng ga ditheo tsa go betšha tse di senang dilaesense le tse di seng ka fa molaong go tshosetsa thata bothokgami jwa intaseteri. Go na le go diega ga go fetola melao e e tlhokegang go thibela, go lemoga le go otlhaya batho ba ba betšhang ka tsela e e seng ka fa molaong.

Tshekatsheko ya TOWS

NGB e ka kopanya maatla le makoa a yona le ditšhono le matshosetsi a a mo tikologong ya kwa ntle go tlhama ditogamaano tsa go laola intaseteri ya go betšha.

NGB e tla dirisa thata ya taolo ya go lekola šere ya mmaraka le maitsholo a mmaraka mmogo le go lekola mekgwa ya loago le ikonomi ya go betšha mo rephabileking go aga naga e e nang le bokgoni mo go laoleng go betšha ka go tsenya letsogo mo setheong sa kitso ya go betšha le go laola le go tsaya ditshwetso tsa peeletso.

NGB e ka kgona go rarabolola dikgotlhang tsa taolo magareng ga bolaodi jwa bosetšhaba le jwa diporofense ka go dirisa thata ya yona go bulela thulaganyo ya

bosetšhaba ya go rebola dilaesense tsa go betšha.

Seno se ne se tla netefatsa gore go nna le tekatekano mo tseleng e ditiro tsa go betšha di laolwang ka yona le go thibela ditheo tse di nang le dilaesense tsa diporofense go dirisa mebaraka ya mo maranyaneng di sa ikobele melawana ya bosetšhaba

NGB e ikaeletse go nonotsha bokgoni jwa puso ka go dirisa taolo ya yona go tokafatsa go okamela PLA le go netefatsa gore go na le taolo e e nonofileng mo lekaleng lotlhe la go betšha.

Ka go dirisa NCEMS, NGB e tla tokafatsa bothokomedi le taolo ya lekala la LPM, go tsaya tshedimosetso e e bothokwa ka ga go dira letseno, go tsenngwa ga metšhine, le go dira kabo ya mafelo a go betšha go sedimosa ditshwetso tsa pholisi. NGB e tla oketsa ditšhono tsa ditiro le go tshola tiro ka go tlhoma le go laola setheo sa NCEMS.

NGB e tla tsaya karolo mo kagong e e mo seemong se se siameng sa bolaodi jwa go betšha go tlamela ka lenaneo la kakaretso la bosetšhaba la thuto go rotloetsa matsholo a go tsibosa setšhaba le go ruta babetšhi ka dikotsi le molemo wa go betšha.

NGB e tla dirisa lenaneo la yona la thuto ya Bosetšhaba ya Kakaretso go fitlhelela bareetsi ba bantsi le go dirisana le ditlamo tse dingwe tse di nang le ditaolelo tse di amanang le go tlhabolola baagi ba ba nang le kitso e e botoka le maikarabelo.

NGB e ikemiseditse go samagana le phetogo ka go reka dithoto le ditirelo tse di tlhagisiwang mo gae ke ditheo tsa bantsho.

NGA e matlafatsa NGB go dira dipatlisiso ka diphenyo tse di seng ka fa molaong, le

dipoelo tse di bonweng go tswa mo ditirong tsa go betšha gore di tle di tsewe ke Puso. Ka go fetsa dipatlisiso tsa dipego tsa dipheyo tse di seng mo molaong, ka jalo go na le

kgonagalo ya diranta tse di fetang dimilione di le tlhano (R5 000 000.00) go tsewa ke Puso.

KAROLO C: **GO LEKANYA TIRO YA RONA**

5. Tshedimosetso ya Matlole

5.1 Lenaane la Matlole

NGB e ikaegile ka metswedi e mebedi e megolo ya letseno [letseno la thebolelo le dituelo tsa go tlhokomela motšhine wa dituelo o o lekanyeditsweng (LPM)] go diragatsa lenaane la togamaano le la tiro la ngwaga le ngwaga. Dituelo tsa yona tse di bonelwang pele di tla dira gore go nne le phopholetso ya 83% tsa palogotlhe ya letseno, fa letseno la thebolelo lo solofetswe go ntsha seabe se se phopholediwang go 13% tsa palogotlhe ya letseno, 4% di tla bonwa mo morokotsong o o amogetsweng mo dipeeletsong tsa pakakhutshwane. Go tshwanetse ga elwa

tlhoko gore fa dituelo tsa tlhokomelo ya LPM di nna le seabe mo karolong ya letseno le le phopholeditsweng, ditshenyegelo tse di tsamaisanang le tsona tsa 83% di tla itemogelwa go duela ditirelo tsa NCEMS.

5.2 Tirisomadi e e tlwaelegileng

Ditshenyegelo tsa dithoto le ditirelo di rulaganyeditswe go fokotsega go tswa go dimilione di le R272.2 mo go 2024/25 go ya go dimilione di le R246.6 mo go 2027/28. Dithoto le ditirelo di tla dira diperesente di le 76.8 tsa ditshenyegelo tsotlhe, tse bontsi jwa tsona di amanang le ditiro tsa nngwe ya direjisetara tsa bosetšhaba, eleng Thulaganyokgolo ya Bosetšhaba ya go Tlhokomela ka Seileketeroniki.

Daekeramo 1: Letseno le Ditshenyegelo

Dikete tsa di R	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	DIPOELO TSE DI RUNNWENG			PHOPHOLETSE YA TEKANYETSOKABO			
Letseno							
Madi a a tswang dtic	35 928	36 477	33 152	34 641	35 790	37 189	39 211
Dituediso tsa go tlhokomela NCEMS	221 049	247 257	236 384	225 249	220 032	219 000	215 000
Morokotso o o amogetsweng	2 521	5 918	7 195	5 779	5 880	5 640	5 520
Letseno la rente	0	0	1 565	2 193	2 252	2 410	2 579
Letseno le lengwe	400	311		4 700	0	0	0
Palogotlhe ya Letseno	259 898	289 963	278 296	272 562	263 954	264 239	262 310
Ditshenyegelo							
Ditshenyegelo tsa badiri	37 460	41 271	50 024	54 055	57 284	59 451	61 704
Go iphedisa le maeto	27	4 890	4 607	1 301	1 620	1 962	1 962
Ditshenyegelo tsa tsamaiso	8 786	11 441	11 974	11 915	11 054	8 254	6 274
Dituelo tsa ditirelo tsa NCEMS	182 482	206 012	196 795	187 120	179 726	169 725	163 725
Ditirelo tsa seporofeshenala	3 598	6 784	9 556	11 541	8 609	7 461	6 961
Phokotsegoboleng	3 274	2 597	1 865	2 185	1 377	1 377	2 186

Ditshenyegelo tse dingwe tsa go dira	2 368	2 765	4 659	4 124	3 551	3 944	3 827
Palogotlhe ya Ditshenyegelo	237 995	275 760	279 480	272 241	263 221	252 174	246 639
Madi a a Setseng	21 903	14 203	-1 184	321	733	12 065	15 671

5.3 Taolo ya dithoto le dikoloto

Go lebeleletswe gore dithoto tsa NGB di tla lekana go duela melato yotlhe mo pakeng yotlhe ya MTEF. Dithoto tse di tshwaregang di tsentswe mo

inšorenseng ya motlamedi wa diinšorenseng yo o kwadisitsweng yo o nang le seriti.

5.4 Diponelopele tsa tirisomadi

Daekeramo 2: Diponelopele tsa tirisomadi

Tlhaloso ya tirisomadi	2021/ 22	2022/ 23	2023/ 24	2024/ 25	2025/ 26	2026/ 27	2027/ 28
	DIPHOPHOLETSO TSA TEKANYETSOKABO			DIPOELO TSE DI RUNNWENG			
Dikete rsa di R							
Dikamogelo tsa madi a a mo seatleng go tswa go bannaleseabe	258 992	291 699	270 757	272 561	263 954	264 239	262 310
Madi a rente a a amogetsweng	582	0	1 225	2 192	2 252	2 410	2 579
Dithomelo tse di amogetsweng	35 928	36 477	33 152	34 641	35 790	37 189	39 211
Morokotso	2 512	5 553	7 378	5 779	5 880	5 640	5 520
Dituelo tsa go tlhokomela motšhine o o lekanyeditsweng wa go duela	219 970	249 669	229 002	225 249	220 032	219 000	215 000
Letseno le lengwe				4 700			
Madi a a duetsweng bannaleseabe	228 051	268 028	268 959	272 241	263 220	253 463	246 639
Dituelo tsa ga jaana	228 051	268 028	268 959	272 241	263 220	253 463	246 639
Diphimolakeledi tsa badiri	37 852	39 566	49 143	54 055	57 284	59 451	61 704
Dithoto le ditirelo	190 199	228 462	219 816	218 186	205 936	194 012	184 935
Kelelo ya madi a a mo seatleng go tswa mo ditirong tsa go dira	30 941	23 671	1 798	320	734	10 776	15 671
Tiriso ya madi a a tswang mo ditirong tsa go beeletsa	-1 016	0	-3 300	-1 550	-600	-650	-700
Tiriso ya madi a a tswang mo ditirong tsa go tlamela ka matlole	99	0	0	0	0	0	0
Koketsego yotlhe (phokotsego) mo mading le mo go tse di lekanang le madi ka boleng	30 024	23 671	-1 502	-1 230	134	10 126	14 971

5.5 Mananeo a go dirisa madi

Diporojeke tsa go dirisa madi tsa pakagare di tla lekanyediwa go fetola dikhomphutara jaaka di fitlhelela nako ya tsona ya bofelo ya go dirisiwa.

5.6 Dipholisi tsa dikarolelo

NGB ke Setheo sa Setšhaba sa Šejule 3A se se tlhomilweng go ya ka National Gambling Act, 2004. Setlamo se tlamelwa ka matlole go tswa mo dikabong tsa thebolelo go tswa kwa **dtic**. Pholisi ya dikarolelo ga e dire mo NGB.

6. TSHEDIMOSETSO YA LENANEO LA TIRO YA SETHEO

NGB e laetswe, gareng ga ditiro tse dingwe tse di kgethegileng mo NGA le ditiro tse di kgethegileng tsa tiro ya bosetšhaba le puso go tlhoma ditlwaello le maemo a a rileng a a tshwanang. Ditaello tseno di dira go ralala Rephaboleki ka ga dikhasino, bingo, di-LPM le go betšha, gore ditiro tsa go betšha di laolwa sentle ka molao, di reboletwa dilaesense, le go laolwa.

Lenaane la NGB le theilwe mo go reng setheo se tswelele ka karolo ya sona e e matlhagatlhaga ya go laola intaseteri ya go betšha. Mokgwa wa taolo wa dikarolo tse dintsi o o akaretsang tlhokomelo, tirisano mmogo le tiragatsomolao ke kakanyo ya go diragatsa taolelo ya di-NGB ka katlego.

Seno se tla tsenngwa tirisong ka dipholo tse di farologaneng tsa dikônôkônô tse di tla romelwang ka mananeo a Taolo ya Metshameko le Kobamelomelao, Tiragatsomolao, Ditirelo tsa Ditlamo le Dipatlisiso le Ditheko le Matlole.

7. LENANEO 1: TAOLO YA METSHAMEKO LE KOBAMELOMELAO

7.1 Maitlthomo

Lephata la Taolo ya Metshameko le Kobamelomelao (GCCD) le tlamela ka ditiro tsa dikônôkônô tse di laolwang go ya ka National Gambling Act, 2004 (Molao 7 wa 2004). GCCD e tlamela ka tshekatsheko ya setegeniki ya mekgwa ya go betšha, ditshekatsheko tsa tsamaiso le tiragatsomolao go tsamaelana le ditlhokego tsa semolao jaaka di tlametswe mo molaong wa go betšha. E tlamela ka tshedimosetso e e ikanyegang ka dipolokelotshedimosetso

tsa bosetšhaba tse di tseneletseng mme e na le seabe mo tlamelong ya phitlhelelo e e fitlhelesegang, ka ponatshego le e e lekaneng ya baagi ba ikonomi go netefatsa gore go nna bonolo go dira dikgwebo. Mananeopotlana a GCCD a beilwe ka tsela e e latelang:

7.2 Direjisetara tsa Bosetšhaba tsa go dira

NGB ke motlhokomedi wa direjisetara tsa bosetšhaba go ya ka NGA. Molao o tlhoka gore NGB e tlhome le go tshola, ka mokgwa o o beilweng le go bopa direjisetara tsa bosetšhaba go tlamela ka bobolokelo jwa bosetšhaba jwa tshedimosetso e e rileng ya lekala la go betšha. NGB e tshwanetse go tlamela tshedimosetso e e mo rejisetareng ya yona go di-PLA ka mokgwa o o beilweng le ka sebopego se se beilweng go netefatsa gore go abelanwa ka tshedimosetso le go ikobela molao jaaka go ikaeletswe mo Molaong.

7.3 Thulaganyokgolo ya Bosetšhaba ya go Tlhokomela ka Seileketeroniki (NCEMS)

NGB e patelesega go ya ka karolo 27 ya NGA e e ka buisiwang le molawana 14 wa Melawanataolo ya Bosetšhaba ya go Betšha go tlamela, go tsenya, go dira, go tsamaisa, go laola le go tlhokomela Thulaganyokgolo ya Bosetšhaba ya go Tlhokomela ka Seileketeroniki ("NCEMS") e e kgonang go lemoga le go lekola ditiragalo tse di botlhokwa, tse di amanang le LPM nngwe le nngwe e e dirwang gore e kgone go tshamekiwa mo Rephaboleking le go sekaseka le go bega tshedimosetso go ya ka ditlhokego tsa dikarolo 21 go ya go 26 tsa NGA. NCEMS ke thulaganyo ya go latedisa

LPM nngwe le nngwe e e tsamaisiwang ke Mothapi wa Tsela (RO) kgotsa Mothapi wa Lefelo le le Ikemetseng (ISO) go ya ka lefelo le seemo; go rekota le go netefatsa thulaganyo ya tirisano nngwe le nngwe mo LPM ka nako ya nnete, le go bega tshedimosetso e e kokoantsweng gangwe le gape.

NCEMS e kgontsha NGB go diragatsa maikarabelo a yona a tlhokomelo mo di-PLA go ya ka karolo 65 ya Molao, go babalela direjisetara tsa bosetšhaba go ya ka karolo 21 ya NGA, e lebeletse le go sekaseka gore a di-PLA di ikobela di-NGA le go kgontsha NGB go thusa di-PLA go lemoga le go thibela ditiro tse di seng ka fa molaong tsa go betšha le go betšha ka tsela e e sa letlelelwang.

7.4 Taolo ya Metshameko

NGB e tla ela tlhoko le go sekaseka ditlhabololo tsa thekenoloji tse di amang molao wa go betšha le go neela kgakololo

ka ga go tsamaelana ga metšhine le didiriswa tsa go betšha le NGA. NGB e tla sekaseka le go tlhatlhoba setifikeiti sa ditlhagiswa tsa go betšha, ditlhagiswa tse dintšhwa tsa go betšha, le go dirisa thekenoloji mo intasetering ya go betšha go ya ka melawana ya setegeniki (SANS1718) e e dirilweng ke ba Biro ya Melawana ya Aforika Borwa go ya ka Molao wa Melawana.

7.5 Ikobelomelao

NGB e tla netefatsa gore go ikobelwa karolo 33 ya NGA e e tlhokang gore NGB e e sekaseke go rebola dilaesense tsa bosetšhaba ka di-PLA le go lekola gore a di-PLA di beile baamogedi ba dilaesense leitlho. Karolo eno gape e laela NGB go dira ditlhatlhoba tsa go okamela le go tlhatlhoba ditiro tsa di-PLA, ka tsela e e tlhalositsweng mo karolong 34 ya NGA go netefatsa gore di-PLA tsotlhe di dirisa melao le melawana ka tsela e e tshwanang le ka tlhomamo.

7.6 Dipoelo, Dipholo, Ditshupo tsa Dipholo le Diphisegelo

Poelo	Dipholo	Ditshupo tsa Dipoelo	Tiro e runnweng			Tiragatso e e phopholeditsweng le motheo	Diphisegelo tsa MTEF		
			2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
Ditiro tse di tlhofaditsweng tse di tsweleditsweng go direlwa ditlhokego tsa intaseteri le kgaisano ya ikonomi	Karolo 27 ya go tlhomiwa ga NGA le go bewa leitlho ga setheo sa NCEMS mo ditirong tse di tsweleditsweng	Palo ya ditiro tse di tsweleditsweng ka go thapiwa ga setheo sa NCEMS le dipegelo tse di tlhagisitsweng	N/A	N/A	N/A	N/A	Ditiro di le 30 tse di tsweleditsweng ka go thapiwa ga setheo sa NCEMS le pegelo e e tlhagisitsweng	Ditiro di le 30 tse di tsweleditsweng ka go thapiwa ga setheo sa NCEMS le pegelo e e tlhagisitsweng	Ditiro di le 30 tse di tsweleditsweng ka go thapiwa ga setheo sa NCEMS le pegelo e e tlhagisitsweng
Tiro e e tlhofaditsweng ya letseno mo ikonoming ka peeletso mo go NCEMS go direla lekala la LPM	Tiro ya letseno la dibilione di le R2.5 tse di tlhofaditsweng mo lekaleng la LPM go matlafatsa ikonomi ya selegae	Tiro ya letseno la boleng jwa ranta le le tlhofaditsweng mo lekaleng la LPM	N/A	N/A	N/A	Phopholetso ya dibilione di le R2.1 tsa letseno le le dirilweng mo lekaleng la LPM	Dibilione di le R2.5 tse di tlhofaditsweng tsa letseno le le dirilweng mo lekaleng la LPM	Dibilione di le R2.5 tse di tlhofaditsweng tsa letseno le le dirilweng mo lekaleng la LPM	Dibilione di le R2.5 tsa letseno le le dirilweng mo lekaleng la LPM
Molawanataolo o o tokafaditsweng wa intaseteri ya go betšha go itsise ka ga tlabololo ya pholisi ya go betšha	Tshekatsheko ya dikitsiso tsa taolo tse di rebotsweng mo diporofenseng di le robonngwe (9)	Palo ya ditshekatsheko ya dikitsiso tsa taolo tse di rebotsweng	N/A	N/A	N/A	N/A	Ditshekatsheko di le robonngwe (9) tsa dikitsiso tsa taolo tse di rebotsweng	Ditshekatsheko di le robonngwe (9) tsa dikitsiso tsa taolo tse di rebotsweng	Ditshekatsheko di le robonngwe (9) tsa dikitsiso tsa taolo tse di rebotsweng

7.7 Ditshupo tsa Dipelo, Diphisegelo tsa Ngwaga le Ngwaga le tsa Kotara le Kotara

Ditshupo tsa dipholo	Diphisegelo tsa ngwaga le ngwaga tsa 2025/2026	K1	K2	K3	K4
Palo ya ditiro tse di tswaleditsweng ka go thapiwa ga setheo sa NCEMS le pegelo e e tlhagisitsweng	Ditiro di le 30 tse di tswaleditsweng ka go thapiwa ga setheo sa NCEMS le pegelo e e tlhagisitsweng	Ditiro di le 30 tse di tswaleditsweng ka go thapiwa ga setheo sa NCEMS le pegelo e e tlhagisitsweng	Ditiro di le 30 tse di tswaleditsweng ka go thapiwa ga setheo sa NCEMS le pegelo e e tlhagisitsweng	Ditiro di le 30 tse di tswaleditsweng ka go thapiwa ga setheo sa NCEMS le pegelo e e tlhagisitsweng	Ditiro di le 30 di tswaleditsweng ka go thapiwa ga setheo sa NCEMS le pegelo e e tlhagisitsweng
Letseno la boleng jwa ranta le dirilwe mo lekaleng la LPM	Dibilione di le R2.5 tse di tlhofofaditsweng tsa letseno le le dirilweng mo lekaleng la LPM le pegelo e e tlhagisitsweng	Dibilione di le R625 tse di tlhofofaditsweng tsa letseno le le dirilweng mo lekaleng la LPM le pegelo e e tlhagisitsweng	Dibilione di le R625 tse di tlhofofaditsweng tsa letseno le le dirilweng mo lekaleng la LPM le pegelo e e tlhagisitsweng	Dibilione di le R625 tse di tlhofofaditsweng tsa letseno le le dirilweng mo lekaleng la LPM le pegelo e e tlhagisitsweng	Dibilione di le R625 tse di tlhofofaditsweng tsa letseno le le dirilweng mo lekaleng la LPM le pegelo e e tlhagisitsweng
Palo ya ditshekatsheko tsa dikitsiso tsa taolo tse di rebotsweng	Dikitsiso tsa tshekatsheko tsa taolo di le robonngwe (9) tse di rebotsweng	Dikitsiso tsa tshekatsheko tsa taolo di le pedi (2) tse di rebotsweng	Dikitsiso tsa tshekatsheko tsa taolo di le tharo (3) tse di rebotsweng	Dikitsiso tsa tshekatsheko tsa taolo di le tharo (3) tse di rebotsweng	Kitsiso ya tshekatsheko ya taolo e le nngwe (1) e e rebotsweng

7.8 Tlhaloso ya tiro e e rulagantsweng mo pakeng ya pakagare

Seabe sa dipholo tsa yona mo go fitlheleleng dipoelo tse di ikaeletswe le ditlamorago mo Lenaaneng la Ditogamaano le taolelo ya NGB.

Go thapiwa le go tlhokomela setheo sa NCEMS ka fa tlase ga Karolo 27 ya NGA go netefatsa gore lekala la LPM le dira sentle. Thulaganyo eno e tlhola ditiro ka tlhamalalo (setheo sa NCEMS, batlhankedi ba ikobelomelao, borrasetegeniki) le ka tsela e e sa tlhamalalang (mo makaleng a a amanang le a kamogelobaeng le bojanala). Go netefatsa gore batho ba dula ba na le ditiro ka go dira gore go nne le lekala le le tlhomameng le le laolwang sentle la LPM go dira gore badiri ba dule ba ntse ba le teng le go ba naya ditšhono tsa go bona ditiro tsa nako e telele mo intasetering e e laolwang ya go betšha.

Go dirwa ga dibilione di le R2,5 tsa letseno mo lekaleng la LPM ka NCEMS go letla puso go busetsa madi mo mananeong a tlhabololo ya ikonomi le loago go tlhola tikologo e e tlhomameng, e e dirang letseno mo lekaleng la LPM, go etleetsa ka kakaretso mo kgo long ya ikonomi le tswelelopele.

Go tla dirwa ditlathobho tsa tiro ya di-PLA ka maikaelelo a go lemoga le go bega makoa malebana le thebolo ya dilaesense tsa bosetšhaba le tsa diporofense. Karolo 53 ya NGA e amana le go fetola le go matlafatsa batho ba ba neng ba humanegile mo malobeng (HDI). Tlhokomelo e netefatsa gore di-PLA di ikobela melawanataolo eno, go rotloetsa phetogo ya ikonomi ka go tlhola ditšhono tsa ditheo tsa bantsho le tse di

eteletsweng pele ke HDI go atlega mo intasetering ya go betšha.

Tlhaloso ya tiro e e rulagantsweng malebana le dipholo tsa mananeo

NGB e tla tswelela go lekola tsamaiso ya setegeniki ya metshameko ya go betšha, metšhine le didiriswa, go sekaseka ditlhagiswa tse dintšhwa go netefatsa gore intaseteri e ikobela melao mme ka go dira jalo e tlhofofatsa seabe sa intaseteri ya go betšha mo ikonoming. Go tla tshegediwa gape go etleetsa ikonomi ka go dira gore NCEMS e tswelele go dira mme pegelo e tla tlhagisiwa mo kotareng e nngwe le e nngwe.

Go dirisana le **dtic** ka ga Phasalatso ya Molawanataolo 2 le 8(4) mo Lekwalodikgannyeng la Puso malebana le go se akarediwe ga batho mo go betšheng le go nitamisiwa boša metšhine ya go betšha go tsweletse mme tshwetso e e malebana le seno e tla rotloetsa maemo a maitsholo.

Go tlhatlhoba gore a PLA e ikobela melao ya go betšha, NGB e tla okamela PLA mo dikwatareng tsotlhe tsa ngwaga wa kgwebo le go bega ka seemo sa go ikobela melao mo PLA nngwe le nngwe le mo intasetering yotlhe.

NGB e tla tlhagisa dipegelo go NGPC, ka Tona ya Kgwebisano, Madirelo le Kgaisano go ya ka karolo 65(2). Seno se ikaelela go gakolola NGPC mo mererong ya pholisi ya bosetšhaba e e amanang le dikhasino, mabelo, go betšha le go iteka lesego le mo go tlhomeng melao le maemo a bosetšhaba mabapi le kgang nngwe le nngwe e e amanang le NGA e e tshwanetseng go dirisiwa ka kakaretso mo Rephaboleking; le go atlanegisa NGPC go dira diphetogo go tliša tshwaragano mo melaong ya

diporofense tse di farologaneng malebana le dikhasino, mabelo, go betšha le go iteka lesego, ka go dira jalo go dira gore go nne le

tikologo e e siametseng dipeeletso le go tokafatsa bokgoni jwa go gaisana ka go dira diphetogo tsa dipopegotheo.

7.9 Dikakanyetso tsa Lenaneo la Metswedi ya Dithuso

Lenaneo 1 – Taolo ya Metshameko le Kobamelomelao (GCCD)							
Dikete tsa Diranta	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Dipoelo tse di Runnweng			Diphopholetso tsa Tekanyetsokabo			
<u>Mefuta ya ikonomi</u>							
Dituelo tsa ga jaana	191 923	211 043	215 857	198 962	191 905	182 715	177 178
Diphimolakeledi tsa badiri	7 514	12 211	16 577	8 647	11 853	12 309	12 784
Dithoto le ditirelo	184 409	198 832	199 280	190 315	180 052	170 406	164 394

Tlhaloso ya metswedi ya dithuso mo phitlhelelong ya dipholo

Tekanyetsokabo ya motswedi wa Taolo ya Motshameko le Ikobelomoalo e tla kgontsha go fitlhelela dipholo tsa:

- Karolo 27 ya go thapiwa ga NGA le go tlhokomelwa ga setheo sa NCEMS le ditiro tse di somaretsweng;
- Tiro ya letseno la dibilione di le R2.5 le le tlhofofaditsweng mo lekaleng la LPM;
- Tlhokomelo e e dirilweng ya gore a di-PLA di ikobela S53 ya NGA mo go tsa ikonomi le tlabolololoago go

rebola le go oketsa go tsaya karolo ga di-HDI mo intasetering e kgolo ya go betšha;

- Tlhokomelo ya go ikobela melao e e dirwang mo intasetering ya go betšha.

Tekanyetsokabo e akaretsa dituelo tsa tirelo ya NCEMS tse di tla kgontshang NGB go diragatsa maikarabelo a go okamela go ya ka S27 ya NGA. Tekanyetsokabo e tla thusa gape mo go tshegetseng Direjisetara tsa Bosetšhaba go ya ka S21 ya NGA

8. LENANEO 2: KGAPELETSO

8.1 Maitlhommo

Lenaneo leno le laetswe go ya ka Molao go dira ditiro tsa tirisanommogo go thibela le go fedisa ditiro tse di seng ka fa molaong tsa go betšha le go batlisisa dikgetse tse di belaelwang tsa ditiro tse di seng ka fa molaong tsa go betšha.

Ka go dirisana mmogo le ditheo tsa tiragatso ya molao le bannaleseabe ba bangwe, lephata la kgapeletso, le le laolwang ke karolo 33(c) ya NGA le tla thusa di-PLA go netefatsa gore ditiro tsa go betšha tse di sa letlelelwang di a bonwa go ya ka karolo 66 (2) le (3) ya NGA.

Lenaneo le dira ka go dirisana mmogo le ditheo tse dingwe tsa kgapeletso le bannaleseabe ba ba maleba go thibela le go fedisa ditiro tse di seng ka fa molaong tsa go betšha. Mo godimo ga moo, lenaneo le lekola bothokgami jwa dithulaganyo ebile le thusa go tlhama le go tlhokomela melawana ya setegeniki ya go betšha.

Ka go obamela karolo 16(4) ya NGA, lenaneo leno le tla netefatsa gore maemo a tiro ya go betšha a diphenyo dingwe le dingwe tse di tshotsweng le go romelwa kwa NGB di a batlisisiwa mme fa go fitlhelwa gore ga di a dirwa ka fa molaong, madi ao a a bonweng a tsewa ke puso.

8.2 Dipoelo, Dipholo, Ditshupo tsa Dipholo le Diphisegelo

Poelo	Dipholo	Ditshupo tsa Dipoelo	Tiro e e runnweng			Tiro e e phopholeditsweng le motheo	Diphisegelo tsa MTEF		
			2021/22	2022/23	2023/24		2025/26	2026/27	2027/28
Phokotso ya Thulaganyo e Telele	Dipatlisiso tse di totilweng di feditswe mo malatsing a le masome a mabedi le botlhano (25) mo mererong ya go betšha go go seng ka fa molaong	Nako ya go fetsa dipatlisiso ka ditiro tse di seng ka fa molaong tsa go betšha	N/A	N/A	N/A	N/A	Dipatlisiso tse di feditsweng tsa ditiro tsa go betšha tse di seng ka fa molaong ka fa tlase ga malatsi a le masome a mabedi le botlhano (25)	Dipatlisiso tse di feditsweng tsa ditiro tsa go betšha tse di seng ka fa molaong ka fa tlase ga malatsi a le masome a mabedi le boraro (23)	Dipatlisiso tse di feditsweng tsa ditiro tsa go betšha tse di seng ka fa molaong ka fa tlase ga malatsi a le masome a mabedi (20)
Tshireletso ya intaseteri e e laolwang ya go betšha	Ditsereganyo tsa tiragatsomola o tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong	Palo ya ditseraganyo tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong ka ditlhaselo tse di sa lebelelwang le ditlhatlhobo tse di simolotsweng	N/A	N/A	N/A	Ditsereganyo tsa tiragatsomolao di le nne (4) go sireletsa intaseteri ya go betšha ka ditlhaselo tse di sa lebelelwang tse di simolotsweng le dikgetse tse di kwadisitsweng le ba SAPS	Ditsereganyo di le lesome le borataro (16) tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong ka ditlhaselo tse di sa lebelelwang le ditlhatlhobo tse di simolotsweng	Ditsereganyo di le lesome le borataro (16) tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong ka ditlhaselo tse di sa lebelelwang le ditlhatlhobo tse di simolotsweng	Ditsereganyo di le lesome le borataro (16) tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong ka ditlhaselo tse di sa lebelelwang le ditlhatlhobo tse di simolotsweng

8.3 Ditshupo tsa Dipolo, Diphisegelo tsa Ngwaga le Ngwaga le Kotara le Kotara

Ditshupo tsa dipholo	Diphisegelo tsa ngwaga le ngwaga	K1	K2	K3	K4
Nako ya go fetsa dipatlisiso ka ditiro tsa go betšha tse di seng ka fa molaong	Dipatlisiso tse di feditsweng ka ditiro tsa go betšha tse di seng ka fa molaong ka fa tlase ga malatsi a le masome a mabedi le botlhano (25)	Patlisiso e feditswe mo malatsing a le masome a mabedi le botlhano (25) go tloga ka go amogela tshedimosetso yotlhe	Patlisiso e feditswe mo malatsing a le masome a mabedi le botlhano (25) go tloga ka go amogela tshedimosetso yotlhe	Patlisiso e feditswe mo malatsing a le masome a mabedi le botlhano (25) go tloga ka go amogela tshedimosetso yotlhe	Patlisiso e feditswe mo malatsing a le masome a mabedi le botlhano (25) go tloga ka go amogela tshedimosetso yotlhe
Palo ya ditsereganyo tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong ka go dira ditlhaselo tse di sa lebelelwang le ditlhatlhobo tse di simolotsweng	Ditsereganyo di le lesome le borataro (16) tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong ka ditlhaselo tse di sa lebelelwang le ditlhatlhobo tse di simolotsweng	Ditsereganyo di le nne (4) tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong ka ditlhaselo tse di sa lebelelwang le ditlhatlhobo tse di simolotsweng	Ditsereganyo di le nne (4) tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong ka ditlhaselo tse di sa lebelelwang le ditlhatlhobo tse di simolotsweng	Ditsereganyo di le nne (4) tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong ka ditlhaselo tse di sa lebelelwang le ditlhatlhobo tse di simolotsweng	Ditsereganyo di le nne (4) tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong ka ditlhaselo tse di sa lebelelwang le ditlhatlhobo tse di simolotsweng

8.4 Tlhaloso ya tiro e e rulagantsweng mo pakeng ya pakagare

Seabe sa dipholo tsa yona mo go fitlheleng dipholo le ditlamorago tse di ikaeletsweng mo Lenaaneng la Togamaano le taolelo ya NGB, go akaretsa, fa go le maleba, ditlapele tse di amanang le basadi, bašwa le digole

Go bothokwa gore molao o sekasekwe gangwe le gape go fokotsa thulaganyo e telele. Ka go sekaseka ka botlalo Letlhomeso la Molao wa Bosetšhaba wa go Betšha go bula dikgoreletsi mo intasetering ya go betšha, NGB e ikaeletse go tlamela ka tikologo ya taolo e e dirang gore kgwebo e tswelere pele.

Go tokafatsa molao le taolo ya diphetogo mo intasetering ya go betšha, ya melawanataolo 3, 5, 6, 7 le 13 ya Melawanataolo ya LPM ya 2000 le Molawanataolo 13 wa Melawanataolo ya Bosetšhabaya go Betšha ya 2004 e tla tshitshinngwa gore go fokodiwe thulaganyo e telele le go tlhofofatsa le go fokotsa ditshenyegelo tsa go dira kgwebo.

Go fetsa dipatlisiso mo nakong e e beilweng go bontsha gore NGB e ikemiseditse go lwantsha ditiro tse di seng ka fa molaong tsa go betšha. Seno se tlhomamisetša batho ba ba dirang ka molao gore thulaganyo ya molao e a dira ebile e sireletsa dikgwebo tsa bona mo kgaisanong e e makgwakgwa.

Go tsenelela mo go direng gore molao o diragadiwe, jaaka tlhaselo e e sa lebelelwang, go duedisa madi a kotlhao, le go tswala ditiro tse di seng ka fa molaong tsa go betšha, go sireletsa ka tllhamalalo madirelo a semolao ka go tlosa bagaisani ba ba se nang dilaesense ba

ba sa ikobeleng melao e e diretsweng go sireletsa babetšhi le go tlhomamisa gore go betšha go dirwa ka tsela e e siameng.

Dikgato tseno di tshegetsa bothokgami jwa intaseteri e e laolwang ka go tlhomamisa gore ke dikgwebo fela tse di nang le dilaesense le tse di ikobelang molao tse di ka dirang, go sireletsa bareki mo tsietsong e e ka nnang teng, mo tikologong e e sa babalesegang le mo mekgweng e e sa siamang e e ka amanang le go betšha go go seng ka fa molaong.

Tlhaloso ya tiro e e rulagantsweng malebana le dipoelo tsa mananeo

Go diragatsa maiteko a tirisanommogo le ditheo tse dingwe, go thibela le go lemoga go betšha go go seng ka fa molaong, intaseteri ya go betšha e e nang le laesense e tla sirelediwa, le diphenyo tse di seng ka fa molaong tse di bonweng go tswa mo ditirong tseno di tla tsewa ke Puso.

Go tla ntshiwa dikitsiso kgatllhanong le ditheo tse di se nang dilaesense, beng ba dikgwebo le beng ba dikago. Fa ba sa tlogele go aba ditiro tsa go betšha, dikgato tse di kopanetsweng tsa kgapeletso jaaka ditllhaselo tse di sa lebelelwang di tla dirwa, le dithoto tse di dirisitsweng mo khomišeneng ya tlolomolao di gapilwe le fa ditaelo tsa go tseelwa dithoto di neetswe Puso.

8.5 Dikakanyetso tsa lenaneo la metswedi ya dithuso

Lenaneo 2: Kgapeletso							
Dikete tsa Diranta	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Dipoelo tse di Runnweng			Diphopholetso tsa Tekanyetsokabo			
<u>Mefuta ya ikonomi</u>							
Dituelo tsa ga jaana	0	0	0	8 376	9 032	9 355	9 619
Diphimolakeledi tsa badiri	0	0	0	8 087	8 414	8 737	9 072
Dithoto le ditirelo	0	0	0	289	618	618	547

Tlhaloso ya metswedi ya dithuso go fitlhelela dipholo

Tekanyetsokabo ya metswedi ya dithuso ya tiragatsomolao e tla kgontsha go fitlhelelwa ga dipholo tsa:

- Dipatlisiso tse di totilweng tse di feditsweng mo malatsing a le masome a mabedi le botlhano (25) mo dikgannyeng tse di amanang le go betšha go go seng ka fa molaong mme tsa sekasekwa go tsewa ke dikgotlatshekelo;
- Go tsenelela mo go direng gore molao o diragadiwe go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong.

9. LENANEO 3: DITIRELO TSA DIKGWEBO LE DIPATLISISO

9.1 Maitlhommo

Lephata la Ditirelo tsa Dikgwebo le Dipatlisiso (CSRD) le tlamela ka ditiro tsa dikônôkônô tsa tiro go ya ka National Gambling Act, 2004, (Molao 7 wa 2004). Lephata leno le dira tiro e e kgethegileng ya go tlamela ka lenaneo la thuto ya setšhaba ka kakaretso le temoso mmogo le tshekatsheko ya ikonomi ya tiro ya lekala la go betšha la intaseteri.

CSRD e tlamela NGB ka ditirelo tsa tshegetso go netefatsa gore bannaleseabe ba ka fa gare le ba ka fa ntle ba tsaya karolo ka tsela e e kgotsofatsang, le go batla go fitlhelela tikologo e e siameng ya tiro, e e oketsang bokgoni jwa kgwebo. CSRD e na le dikarolwana tse di latelang, Tokafatso ya Bokgoni jwa Batho (HCO), Ditirelo tsa Semolao, Dipatlisiso, IT, le Puso ya Dikgwebo. Mananeopotlana a CSRD a tlhagisitswe ka tsela e e latelang:

9.1.1. Ditirelo tsa Semolao

Ditirelo tsa Semolao di tlamela ka ditirelo tsa semolao tsa dikgwebo go NGB ka tsela ya dikgakololo tsa semolao, go kwala melao, go tsena mo dikgotlatshekelong, go kwala le go tlhatlhoba dikonteraka le taolo ya direkoto. Ditirelo tsa Semolao di netefatsa gore dikgatlhego tsa NGB di a rotloedwa le go sireledwa mo kgwebong ya yona le go netefatsa gore go ya pele NGB e dira mo molaong. Botsamaisi jwa Direkoto bo netefatsa gore go na le tlhokomelo e e siameng ya direkoto, phitlhelelo le tshireletso ya tshedimosetso.

9.1.2. Puso ya Dikgwebo

Puso ya Kgwebisano e gokaganya go tsenngwa tirisong ga Matlhommo a Thulaganyo le go Bega go tokafatsa tsamaiso e e siameng le tolamo ya puso le phitlhelelo ya tse di dirwang mo tirong. Puso ya dikgwebo gape e tsepamisetse mogopolo mo Taolong ya Dikotsi go thusa ka go supa, go sekaseka le go fokotsa dikotsi tsa togamaano, tsa tiro le tsa serodumo tse di ka kgoreletsang NGB go fitlhelela maikaelelo a yona.

9.1.3. Thekenoloji ya Tlhaeletsano ya Tshedimosetso (ICT)

Tiro ya yuniti ya ICT ke go tshegetsa NGB mo mererong ya tlhabololo ya togamaano ya ICT le tlhokomelo ya tsamaiso ya tlhaeletsano le tsamaiso, ka go dira jalo go sireletsa dithoto tsa NGB. Yuniti e netefatsa gore ditiro tsa tshegetso ya ICT di dirwa ka tsela e e tshegetsang maikaelelo a togamaano le polelo ya thomo ya NGB. ICT e diretswe go tshegetsa le go tokafatsa tiragatso ya kakaretso ya mokgatlho ka go tlamela ka dithekenoloji tse di thusang.

9.1.4. Tokafatso ya Bokgoni jwa Batho

HCO e tsepamisetse maikutlo mo tsamaisong e e kopaneng ya tikologo ya tiro gore e kgone go tokafatsa le go godisa bokgoni jwa batho go netefatsa gore go nna le bokgoni jwa kgwebo le go netefatsa gore go na le tikologo e e siametseng gore dikamano tsa badiri tse di lekalekanang di nne di le teng.

9.1.5. Ditirelo tsa Dipatlisiso le Dikgakololo

Jaaka e laetswe go ya ka S65(1) le S65(2) ya NGA, NGB e ela tlhoko mekgwa ya loago le ikonomi ya tiro ya go betšha mo

Rephaboleking; e baya leitlho tiro ya lekala la go betšha, mmaraka wa dišere le maitsholo a mebaraka mo intasetering ya go betšha.

Thulaganyo ya thuto ya setšhaba ka kakaretso ka dikotsi tsa go betšha le ditlamorago tsa teng mo go tsa ikonomi ya setšhaba e tla dirwa ka matsholo a go ruta batho. Maikaelelo ke go tsweletsa dipuisano tsa loago le bannaleseabe ba intaseteri ka ga ditlamorago tsa go rotloetsa go betšha go feta tekanyo, go betšha ka tsela e e sa laolesegeng le go tshwakgoga, le ditlamorago tse di sa siamang tsa go nna le seabe mo ditirong tse di sa laolweng tsa go betšha.

9.2 Dipoelo, Dipholo, Ditshupo tsa Dipholo le Diphisegelo

Poelo	Dipholo	Ditshupo tsa dipoelo	Tiragatso e e runnweng			Tiragatso e e phopholed itsweng le motheo	Diphisegelo tsa MTEF		
			2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
Go ipaakanyetsa tiro	Togamaano e e tsentsweng tirisong ya Bokgoni jwa Batho malebana le tataiso le katiso go tokafatsa dikgono tsa thapo	Palo ya dipegelo tsa go tsenngwa tirisong ga Togamaano ya Bokgoni jwa Batho malebana le tataiso le katiso	N/A	N/A	N/A	N/A	Ditšhono di le Pedi (2) tsa tiro tse di tlhofofaditsweng le pegelo e e tlhagisitsweng	Ditšhono di le Pedi (2) tsa tiro tse di tlhofofaditsweng le pegelo e e tlhagisitsweng	Ditšhono di le Pedi (2) tsa tiro tse di tlhofofaditsweng le pegelo e e tlhagisitsweng
Temogo e e tsamaisiwang ke tshedimosetso ya diphetogo tsa mmaraka mo intasetering ya go betšha ya go tsaya ditshwetso ka kitso	Tshekatsheko ya tiro ya lekala la go betšha ya makala a le mane mo intasetering ya go betšha go tlamela ka botlhale jwa mmaraka	Palo ya dipegelo tsa Tiro ya Lekala la go Betšha e tlhagisitswe	Tse di fitlheletsweng ka go fetisisa Dipegelo di le robedi (8) di tlhagisitswe: Dipegelo di le nne (4) tse di (mabapi le tshedimosets o e e sa runwang) le pegelo e le nngwe (1) ya ngwaga le ngwaga malebana le lekala la go betšha le le	Tse di fitlheletsweng ka go fetisisa Dipegelo di le supa (7) di tlhagisitswe: Dipegelo di le tharo (3) tse di (mabapi le tshedimosetso e e sa runwang) le pegelo e le nngwe (1) ya ngwaga le ngwaga malebana le lekala la go betšha le le	Tse di fitlheletsweng ka go fetisisa Dipegelo di le robonngwe (9) di tlhagisitswe: Dipegelo di le nne (4) tse di (mabapi le tshedimosetso e e sa runwang) le pegelo e le nngwe (1) ya ngwaga le ngwaga malebana le lekala la go betšha le le	Dipegelo di le (4) tse di tlhagisitsweng tse di (mabapi le tshedimosetso e e sa runwanag le pegelo e le nngwe (1) ya ngwaga le ngwaga ka ga tshedimosetso ya diphetogo tsa mmaraka mo intasetering ya go betšha ya go tsaya ditshwetso	Dipegelo di le nne (4) tse di tlhagisitsweng (tse di theilweng mo tshedimosetsong e e sa runwang) le pegelo e le nngwe (1) ya ngwaga le ngwaga ka ga tshedimosetso ya diphetogo tsa mmaraka mo intasetering ya go betšha ya go tsaya ditshwetso	Dipegelo di le nne (4) tse di tlhagisitsweng (tse di theilweng mo tshedimosetsong e e sa runwang) le pegelo e le nngwe (1) ya ngwaga le ngwaga ka ga tshedimosetso ya diphetogo tsa mmaraka mo intasetering ya go betšha ya go tsaya ditshwetso	Dipegelo di le nne (4) tse di tlhagisitsweng (tse di theilweng mo tshedimosetsong e e sa runwang) le pegelo e le nngwe (1) ya ngwaga le ngwaga ka ga tshedimosetso ya diphetogo tsa mmaraka mo intasetering ya go betšha ya go tsaya ditshwetso

Poelo	Dipholo	Ditshupo tsa dipoelo	Tiragatso e e runnweng			Tiragatso e e phopholed itsweng le motheo	Diphisegelo tsa MTEF		
			2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
			runnweng di rometswe go Bothati jwa Palotlôtlô Dipegelo di le tharo (3) tsa loago le ikonomi	runnweng di rometswe go Bothati jwa Palotlôtlô Dipegelo di le tharo (3) tsa loago le ikonomi	lekala la go betšha le le runnweng di tlhagisitswe Dipegelo di le nne (4) tsa loago le ikonomi				
			Ditlamorago tsa šere ya mmara le boitshwaro jwa mmara mo intaseteri ya go betšha di ne tsa romelwa go Bothati jwa Palotlôtlô.	Ditlamorago tsa šere ya mmara le boitshwaro jwa mmara mo intaseteri ya go betšha di ne tsa romelwa go Bothati jwa Palotlôtlô.	Ditlamorago tsa šere ya mmara le boitshwaro jwa mmara mo intaseteri ya go betšha di tlhagisitswe				
Peeletso e e oketsegileng mo lekaleng la LPM	Dipatlisiso tsa ditlamorago tsa loago le ikonomi tsa lekala la LPM le le se nang dilaesense kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokone-Bophirima go oketsa peeletso mo lekaleng la LPM	Palo ya dipegelo tse di tlhagisitsweng ka ga dipatlisiso tsa ditlamorago tsa loago le ikonomi tsa lekala la LPM le le se nang dilaesense kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokone-Bophirima go oketsa peeletso	N/A	N/A	N/A	Pegelo e le nngwe (1) e e kopantsweng ya dipatlisiso tsa ditlamorago tsa intaseteri ya go betšha ka ga molawanataol o o o itsisitsweng e tlhagisitswe	Pegelo e le nngwe (1) e e kopantsweng ya kgakololo e e theilweng mo bosuping ka ditlamorago tsa betšha e e tlhagisitsweng	Pegelo e le nngwe (1) e e kopantsweng ya kgakololo e e theilweng mo bosuping ka ditlamorago tsa go betšha e e tlhagisitsweng	Pegelo e le nngwe (1) e e kopantsweng ya kgakololo e e theilweng mo bosuping ka ditlamorago tsa go betšha e e tlhagisitsweng

Boto ya Bosetšhaba ya go Betšha
Lenaane la Tiro la Ngwaga le Ngwaga la
2025/2026-2027/28FY

[illegible]

Boto ya Bosetšhaba ya go Betšha
Lenaane la Tiro la Ngwaga le Ngwaga la
2025/2026-2027/28FY

Poelo	Dipholo	Ditshupo tsa dipoelo	Tiragatso e e runnweng			Tiragatso e e phopholed itsweng le motheo	Diphisegelo tsa MTEF		
			2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
						go ruta setšhaba ka ditlamorago tsa go betšha tsa ikonomi le loago	ikonomi le loago		betšha tsa ikonomi le loago

9.3 Ditshupo tsa Dipoelo, Diphisegelo tsa Ngwaga le Ngwaga le Kotara le Kotara

Ditshupo tsa dipholo	Diphisegelo tsa ngwaga le ngwaga 2025/2026	K1	K2	K3	K4
Palo ya dipegelo ka ga ditšhono tsa ditiro go tokafatsa dikgono le go kgona go thapiwa	Ditšhono di le pedi (2) tsa ditiro di tlhophaditswe, mme pegelo e tlhagisitswe	Baakanya le go fetsa lenaane le le lengwe (1) la tataiso le katiso Pegelo e le nngwe (1) ya go tsenngwa tirisong ga lenaane la tataiso le latiso	Pegelo e le nngwe (1) ya go tsenngwa tirisong ga lenaane la tataiso le katiso	Pegelo e le nngwe (1) ka ga go tsenngwa tirisong ga lenaane la tataiso le katiso	Pegelo e le nngwe (1) ka ga go tsenngwa tirisong ga lenaane la tataiso le katiso ka ga ditšhono tsa ditiro tse di tlhophaditsweng
Palo ya dipegelo tse di tlhagisitsweng ka ga tiro ya Lekala la go Betšha	Dipegelo di le nne (4) di tlhagisitswe (tse di theilweng mo tshedimosetso e e sa runwang) le pegelo e le nngwe (1) ya ngwaga le ngwaga ya temogo ya tshedimosetso e e tlhotlhelediwang ke diphetogo mo intaseteri ya go betšha go itsise ka go tsewa ga ditshwetso	Pegelo e le nngwe (1) ya tiro ya lekala la go betšha (kotara ya bo 4, FY2024/25) e tlhagisitswe	Pegelo e le nngwe (1) ka ga tiro ya lekala la go betšha (kotara ya 1, FY2025/26) e tlhagisitswe Pegelo e le nngwe (1) ya ngwaga le ngwaga ka ga tshedimosetso ya diphetogo tsa mmara ka mo intasetering ya go betšha ya go tsaya ditshwetso ka kitso e bontshitswe	Pegelo e le nngwe (1) ka ga go betšha mo lekaleng la go dira (Kotara ya bo 2, FY2025/26) e tlhagisitswe	Pegelo e le nngwe (1) ka ga tiragatso ya lekala la go betšha (kotara ya bo 3, FY2025/26) e tlhagisitswe
Palo ya dipegelo tsa kgakololo tse di theilweng mo bosuping e tlhagisitswe ka ditlamorago tsa lekala la LPM le le nang le dilaesense kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokone-Bophirima go oketsa peeletso mo lekaleng la LPM e tlhagisitswe	Pegelo e le nngwe (1) e e kopantsweng ya kgakololo e e theilweng mo bosuping ka ditlamorago tsa loago- ikonomi tsa lekala la LPM le le nang le dilaesense kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokone-Bophirima go oketsa peeletso mo lekaleng la LPM	Pegelo e le nngwe (1) e tlhagisitswe ya kgakololo e e theilweng mo bosuping ka ga ditlamorago tsa loago le ikonomi tsa lekala la LPM le le nang le dilaesense kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokone-Bophirima go oketsa dipeeletso tsa lekala la LPM	Pegelo e le nngwe (1) e tlhagisitswe ya kgakololo e e theilweng mo bosuping ka ga ditlamorago tsa loago le ikonomi tsa lekala la LPM le le nang le dilaesense kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokone-Bophirima go oketsa dipeeletso tsa lekala la LPM	Pegelo e le nngwe (1) e tlhagisitswe ya kgakololo e e theilweng mo bosuping ka ga ditlamorago tsa loago le ikonomi tsa lekala la LPM le le nang le dilaesense kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokone-Bophirima go oketsa dipeeletso tsa lekala la LPM	Pegelo e le nngwe (1) e tlhagisitswe ya kgakololo e e theilweng mo bosuping ka ga ditlamorago tsa loago le ikonomi tsa lekala la LPM le le nang le dilaesense kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokone-Bophirima go oketsa dipeeletso tsa lekala la LPM

Boto ya Bosetšhaba ya go Betšha
Lenaane la Tiro la Ngwaga le Ngwaga la
2025/2026-2027/28FY

	Dikopo di le nne (4) go Tona ya lekala la LPM go fetela go Kgato 2 ya go tsenngwa tirisong ga go dira ga LPM kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokono-Bophirima				Dikopo di le nne (4) go Tona tsa lekala la LPM go tswelala go tsenya tirisong Kgato ya 2 ya go dira ga LPM kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokone-Bophirima
Palo ya ditsereganyo tsa go fitlhelela baagi ka kakaretso di dirilwe	Ditsereganyo di masome a mane (40) tsa go fitlhelela baagi ka kakaretso di dirilwe go itsise le go ruta setšhaba ka dikotsi le ditlamorago tsa go betšha tsa loago le ikonomi	Ditsereganyo di le lesome (10) tsa go fitlhelela baagi ka kakaretso di dirilwe go itsise le go ruta setšhaba ka dikotsi le ditlamorago tsa go betšha tsa loago le ikonomi di tlhagisitswe	Ditsereganyo di le lesome (10) tsa go fitlhelela baagi ka kakaretso di dirilwe go itsise le go ruta setšhaba ka dikotsi le ditlamorago tsa go betšha tsa loago le ikonomi di tlhagisitswe	Ditsereganyo di le lesome (10) tsa go fitlhelela baagi ka kakaretso di dirilwe go itsise le go ruta setšhaba ka dikotsi le ditlamorago tsa go betšha tsa loago le ikonomi di tlhagisitswe	Ditsereganyo di le lesome (10) tsa go fitlhelela baagi ka kakaretso di dirilwe go itsise le go ruta setšhaba ka dikotsi le ditlamorago tsa go betšha tsa loago le ikonomi di tlhagisitswe

9.4 Tlhaloso ya tiro e e rulagantsweng mo pakeng ya pakagare

Seabe sa dipholo tsa yona mo go fitlheleleng dipholo le ditlamorago tse di ikaeletseng mo Lenaaneng la Ditogamaano le taolelo ya NGB, go akaretsa, fa go le maleba, ditlapele tse di amanang le basadi, bašwa le digole

Go tlhama ditšhono tsa ditiro go tla netefatsa kemedi e e lekalekanang ya basadi, bašwa le digole mo tirong le maiteko a mangwe a ikonomi a tla tshegetsang go aga ikonomi e e akaretsang le Aforika Borwa e e atlegileng

Go tlamela balaodi, intaseteri le bannaleseabe ka tshekatsheko e e tseneletseng ya ditiro tsa makala a le mane a madirelo a go betšha (dikhasino, go betšha, di-LPM le dibingo) go tla netefatsa gore NGB e tlamela ka tshedimosetso e e botlhokwa ka ga mekgwa, dipoelo, dikotsi le maatla a mmara. Babeeletsi ba dirisa tshedimosetso eno go sekaseka gore ke makala afe a a nang le kgonagalo e kgolo ya go gola kgotsa a a nang le kotsi e nnye, mme seno se dira kgonagalo ya go dira ditshwetso tse di botlhale le tse di nang le tshedimosetso e e lekaneng ka dipeeletso.

Dipatlisiso tse di malebana le ditlamorago tsa go betšha mo setšhabeng, mo ikonoming le mo melaong ya puso di thusa balaodi le babeeletsi ka tshedimosetso e e botlhokwa e e ka tlhotlheletsang ditshwetso tse ba di dirang. Babeeletsi ba kgona go tlhaloganya botoka gore diphetogo tse di ka nnang teng mo melaong, go fetoga ga maemo a loago (jaaka maikutlo a batho mo go betšheng), le mabaka a ikonomi (jaaka dithulaganyo tsa lekgetho kgotsa tsela e babetšhi ba dirisang madi ka yona) a ka ama jang dipeeletso tsa bona. Dipatlisiso ka boitshwaro jwa

mmaraka, jaaka diphetogo mo go se se ratwang ke babetšhi kgotsa mo dithekenolojeng tse di tlhagelelang gape le go itsise babeeletsi ka ga ditšhono tse di gaisang tsa kgolo kgotsa go dira dilo tse diša mo lekaleng la go betšha.

Go fitlhelela baagi go tshameka karolo ya botlhokwa thata mo go ruteng ditlhopho tse di farologaneng ka intaseteri ya go betšha, go akaretsa le melemo le dikotsi tsa yona. Ka thuso eno, batho ba itsisiwe ka mekgwa e e siameng ya go betšha, ditshwanelo tsa babetšhi le ditirelo tse di leng teng tsa go thusa batho ba ba nang le mathata a a amanang le go betšha. Mananeo ano a go fitlhelela batho a ka nna a lebišwa kwa bathong ba ba sa direlweng sentle kgotsa ba ba bokoa jaaka kwa mafelong a metseselegae kgotsa kwa ditoropong, go ba naya thuto e e tshwanelang ditlhokego tsa bona. Seno se netefatsa gore batho ba ba tshamekang metshameko ya go betšha ga ba tlhaloganngwe fela ke batho ba ba e tshamekang gangwe le gape mme gape ba tlhaloganngwa le ke batho ba ba ka tswang ba sa itse ka se se diregang mo go yona kgotsa ka dikotsi tsa yona.

9.5 Tlhaloso ya tiro e e rulagantsweng malebana le dipholo tsa lenaneo

Tiragatso e e rulagantsweng ke go dira tshekatsheko ya tiragatso ya lekala la go betšha ya mekgwa, popego ya mmara wa ikonomi le patlisiso ya bosupi ya tiro ya go betšha mo kotareng nngwe le nngwe le go bega ka seno ka tsela ya diathikele tse di phasaladitsweng tse di phasaladiwang go bannaleseabe ba ba farologaneng mo intasetering.

NGB e ikaeletse go dira ditsereganyo tsa kakaretso mo setšhabeng go ruta setšhaba le go ba tsibosa ka dikotsi le ditlamorago tsa go betšha mo ikonoming le mo loagong ka

maikaelelo a go rotloetsa go betšha ka tsela e e nang le maikarabelo.

9.6 Dikakanyetso tsa lenaneo la metswedi ya dithuso

Lenaneo 3: Ditirelo tsa Dikgwebo & Dipatlisiso							
Dikete tsa Diranta	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Dipoelo tse di Runnweng			Diphopholetso tsa Tekanyetsokabo			
<u>Mefuta ya ikonomi</u>							
Dituelo tsa ga jaana	26 577	43 029	43 661	51 693	48 143	44 971	44 900
Diphimolakeledi tsa badiri	22 501	19 500	23 414	27 354	26 687	27 681	28 714
Dithoto le ditirelo	4 076	23 529	20 247	24 339	21 456	17 290	16 186

9.7 Tlhaloso ya metswedi ya dithuso go fitlhelela dipholo

Tekanyetsokabo ya CSRD e tla kgontsha go fitlhelela dipholo tsa:

- Tshekatsheko ya tiro ya lekala la go betšha mo makaleng a le mane a a mo intasetering ya go betšha
- Dipatlisiso ka ditlamorago tsa ikonomi le loago tsa intaseteri e e nang le dilaesense ya LPM kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokone-Bophirima go oketsa dipeeletso mo lekaleng la LPM
- Ditsereganyo tsa kakaretso tsa go fitlhelela baagi di dirilwe

mentsi e e ka fitlhelelang batho ba le bantsi ka go anamisa melaetsa ya go ruta batho ka dikotsi tsa go betšha. Tseno di akaretsa radio, thelebišene le diBoto tsa dipapatso.

Tekanyetsokabo ya madi a go dira dipatlisiso e tla dira gore go fitlhelelwe dipholo tsa go lekola šere ya mmaraka le boitshwaro jwa mmaraka mo intasetering ya go betšha ka go netefatsa gore dipatlisiso tsa bosupi di dirwa ka dipatlisiso tsa sekwantitatifi le sekwalitatifi go sedimosetsa le go gakolola ka ga tlihabololo ya molao le pholisi.

Tekanyetsokabo e e diretsweng go thusa bannaleseabe e akaretsa go dira matsholo a go dirisa metswedi ya tshedimosetso e

10. LENANE0 4: DITIRELO TSA DITHEKO LE MATLOLE

10.1 Maitlhom0

Thulaganyo eno e tlamela ka tshegetso ya tsamaiso ya togamaano ya matlole le ditirelo tsa theko go setlamo. Ditirelo tsa Theko le Matlole di thusa mo tsamaisong ya kakaretso ya NGB le go tlamela ka tshegetso ya tsamaiso ya togamaano ya matlole go setlamo. Ke motlhokomedi wa madi. Lephata leno le na le diyuniti di le pedi tse di tlamelang NGB ka ditirelo tse di kgethegileng tsa tshegetso.

NGB, jaaka e le setheo sa **dtic** le setheo sa Puso, e leka go nna motlhokomedi yo o kelotlhoko wa tsamaiso ya metswedi ya Puso e e abetsweng go diragatsa thomo ya yona. Karolo 74 ya NGA e neela NGB tšhono ya go oketsa letseno la yona go tlaelelsa mo dikabelong tsa yona tsa madi a a sa duelwang, go kokoanya dituelo dingwe le dingwe tse di duelwang, kgotsa madi mangwe le mangwe a a bonwang ke NGB go tswa mo metsweding e mengwe.

Lephata la Ditirelo tsa Theko le Matlole le kopantse ditsholofelo tsa tiragatso tse di tlhalositsweng mo Lenaaneng la Kgwebo le boikarabelo jwa matlole jo bo bontshitsweng ke bokgoni jwa lona jwa go tlhama le go tsenya tirisong mokgwa wa matlole o o neng o fokotsa go ikaega ga lona mo kabelong ya madi. Go ne go le botlhokwa gore NGB e laole ditlhokego tsa semolao tsa go bega le go fitlhelela diphitlhelelo tsa yona ka maikarabelo a magolo a tsa matlole.

Lephata la Matlole le Ditheko le lemogile maemo a ikonomi a ga jaana; mme le tla tswelela go dirisa dikgato tsa go fokotsa ditshenyegelo tse di tlisitsweng ke Lefapha la

Matlôtlô a Bosetšhaba. Mo ntlheng e, go lebeletswe go tokafatsa bokgoni jwa matlole mo ditlhwatlhweng tsa dilo, tse di akaretsang maeto, bodulo, dijo le tiriso ya bagakolodi. Maphatapotlana a a latelang a na le seabe mo go tlamelang ka ditirelo ke Ditirelo tsa Matlole le Theko:

10.2 Matlole

Lenaneopotlana la Matlole le tshola direkoto tsa madi tse di ikanyegang tse di baakanyediwang bannaleseabe ba ka fa teng le ba ka fa ntle ka metlha. Dipegelo tsa matlôtlô di tlhagisiwa go bannaleseabe ba ba kwa ntle ngwaga le ngwaga go bona maikutlo a a ikemetseng a gore a direkoto tsa matlôtlô tsa NGB di supa sentle seemo sa matlôtlô, diphitlhelelo le matlole a NGB. NGB e fitlhetse thuno e e phepa ya ngwaga wa kgwebo wa 2023/24, e e tsamaelanang le diphitlhelelo tsa ngwaga wa kgwebo wa 2015/16.

10.3 Ditheko

Lenaneopotlana la Theko le leka go reka dithoto le ditirelo ka tsela e e siameng, e e lekalekanang, e e bonalang, e e nang le kgaisano le e e nang le mosola wa ditshenyegelo. Go dira jalo go tla dirwa ka go tlhomamisa gore dithoto le ditirelo tse di rekilweng di tsamaelana le maikaelelo a NGB jaaka a tlhalositswe mo Togamaanong le mo Lenaaneng la Tiro la Ngwaga le Ngwaga. Lenaneopotlana la SCM gape le netefatsa gore melawana yotlhe ya go reka e a obamelwa le gore ditlhokego tsotlhe tsa pegelo ya SCM di a

fitlhelwa.

Taolo ya ka fa gare e akaretsa ditogamaano, dipholisi le ditsamaiso tsa madi le SCM tse di sekasekwang ngwaga le ngwaga go netefatsa gore di tswela go nna le mosola le go tsamaelana le ditlhokego tsa semolao. Dithulaganyo tseo tsa go laola di tlatlhobiwa ke baruni ba ka fa gare go tihomamisa gore a di a lekana.

10.4 DIPOELO, DIPHOLO, DITSHUPO TSA DIPHOLO LE DIPHISEGELO

Poelo	Dipholo	Ditshupo tsa Dipolo	Tiro e e runnweng			Tiro e e fopholedits weng le motheo	Diphisegelo tsa MTEF		
			2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
Maikemisetso a go reka dithoto le ditirelo tsa selegae go etleetsa ikonomi ya selegae go direla kgolo e e tswelelang ya ikonomi	70% tsa palogotlhe ya theko ya setšhaba ya dirisa madi mo batlhagising ba selegae go oketsa kgaisano ya mebaraka ya selegae	% ya palogotlhe ya setšhaba ya go dirisa madi mo batlhagising ba selegae	Sesupo se sešwa	Sesupo se sešwa	Sesupo se sešwa	Dimilione di le R76.3 tse di ikemiseditseng go reka dithoto le ditirelo tsa selegae	70% tsa palogotlhe ya theko ya setšhaba tse di dirisitsweng mo batlhagising ba selegae go oketsa kgaisano ya mebaraka ya selegae	70% tsa palogotlhe ya theko ya setšhaba tse di dirisitsweng mo batlhagising ba selegae go oketsa kgaisano ya mebaraka ya selegae	70% tsa palogotlhe ya theko ya setšhaba tse di dirisitsweng mo batlhagising ba selegae go oketsa kgaisano ya mebaraka ya selegae
Maikemisetso a go dirisa madi mo thekong ya dithoto le ditirelo tse di tswang mo ditheong tsa bantsho go tokafatsa tlhabololo ya batlamedi le kakaretso ya ikonomi	60% tsa palogotlhe ya theko ya setšhaba tse di dirisitsweng mo dithotong le mo ditirelong tse di tswang mo ditheong tsa bantsho go oketsa šere ya mmara	% ya palogotlhe ya theko ya setšhaba mo dithotong le mo ditirelong tse di tswang mo ditheong tsa bantsho	Sesupo se sešwa	Sesupo se sešwa	Sesupo se sešwa	Dimilione di le R80 tse di dirisitsweng mo thekong ya dithoto le ditirelo go tswa mo ditheong tsa bantsho	60% tsa palogotlhe ya theko ya setšhaba tse di dirisitsweng mo dithotong le mo ditirelong tse di tswang mo ditheong tsa bantsho go oketsa šere ya maraka	60% tsa palogotlhe ya theko ya setšhaba tse di dirisitsweng mo dithotong le mo ditirelong tse di tswang mo ditheong tsa bantsho go oketsa šere ya maraka	60% tsa palogotlhe ya theko ya setšhaba tse di dirisitsweng mo dithotong le mo ditirelong tse di tswang mo ditheong tsa bantsho go oketsa šere ya maraka

10.5 Ditshupo tsa Dipoelo, Diphisegelo tsa Ngwaga le Kotara

Ditshupo tsa dipholo	Diphisegelo tsa ngwaga le ngwaga	K1	K2	K3	K4
% ya palogotlhe ya theko ya setšhaba e e dirisitsweng mo batlhagising ba selegae	70% tsa palogotlhe ya theko ya setšhaba e e dirisitsweng mo batlhagising ba selegae go oketsa kgaisano ya mebaraka ya selegae	70% tsa palogotlhe ya theko ya setšhaba e e dirisitsweng mo batlhagising ba selegae go oketsa kgaisano ya mebaraka ya selegae	70% tsa palogotlhe ya theko ya setšhaba e e dirisitsweng mo batlhagising ba selegae go oketsa kgaisano ya mebaraka ya selegae	70% tsa palogotlhe ya theko ya setšhaba e e dirisitsweng mo batlhagising ba selegae go oketsa kgaisano ya mebaraka ya selegae	70% tsa palogotlhe ya theko ya setšhaba e e dirisitsweng mo batlhagising ba selegae go oketsa kgaisano ya mebaraka ya selegae
% ya palogotlhe ya setšhaba ya theko e e dirisitsweng mo dithotong le mo ditirelong tse di tswang mo ditheong tsa bantsho	60% tsa palogotlhe ya setšhaba tsa theko e e dirisitsweng mo dithotong le mo ditirelong tse di tswang mo ditheong tsa bantsho go oketsa šere ya mmara	60% tsa palogotlhe ya setšhaba tsa theko e e dirisitsweng mo dithotong le mo ditirelong tse di tswang mo ditheong tsa bantsho go oketsa šere ya mmara	60% tsa palogotlhe ya setšhaba tsa theko e e dirisitsweng mo dithotong le mo ditirelong tse di tswang mo ditheong tsa bantsho go oketsa šere ya mmara	60% tsa palogotlhe ya setšhaba tsa theko e e dirisitsweng mo dithotong le mo ditirelong tse di tswang mo ditheong tsa bantsho go oketsa go oketsa šere ya mmara	60% tsa palogotlhe ya setšhaba tsa theko e e dirisitsweng mo dithotong le mo ditirelong tse di tswang mo ditheong tsa bantsho go oketsa šere ya mmara

10.6 Tlhaloso ya tiro e e rulagantsweng mo pakeng ya pakagare

Seabe sa dipholo tsa yona mo go fitlheleleng dipholo le dipolelo tse di ikaeletsweng mo Lenaaneng la Ditogamaano le taolelo ya NGB, go akaretsa, fa go tlhokega, ditlapele tse di amanang le basadi, bašwa le digole

NGB e ikaelela go dirisa madi mo dilwaneng le mo ditirelong tse di dirilweng mo setheong sa NCEMS se se tlhomileng le go tlhokomela NCEMS mo boemong jwa NGB go ya ka Karolo 27 ya NGA.

Setheo sa NCEMS se na le maikarabelo a go tsamaisa dikarolo tsotlhe tsa NCEMS ka motheo wa kgwebisano mme e tla dira letseno la yona ka go duedisa tuelo ya tirelo ya ditirelo le/kgotsa ditlhagiswa tse di neelwang badirisi ba thulaganyo ba ba tlhalositsweng (Badirisi ba Tsela le Badirisi ba Lefelo le le Ikemetseng) mo boemong jwa NGB.

Setheo sa NCEMS se neelana ka thulaganyo e e dirilweng ka 100% mo gae. Ka jalo ditshenyegelo tsotlhe tse di itemogetsweng ke NGB mabapi le dituelo tse di dirilweng di na le seabe ka botlalo mo dithotong tse di dirilweng mo gae mmogo le ditirelo tse di amanang le tsona.

10.7 Tlhaloso e e rulagantsweng malebana le dipholo tsa mananeo

Tiro e e rulagantsweng mabapi le maikemisetso a NGB a go dirisa madi mo dithotong le ditirelo tse di tlhagisitsweng mo gae e tla akaretsa go netefatsa gore setheo sa NCEMS se duelwa ka nako go ya ka ditlamego tsa

yona tsa konteraka. Dituelo tsotlhe tse di duetsweng setheo sa NCEMS se tla di fetolela go dituelo tsa dithoto le ditirelo tse di dirilweng mo gae jaaka fa NCEMS e dirilwe mo gae 100%.

Go tsamaisana ga Pholisi ya Intaseteri le Tshekatsheko ya Ditogamaano ya 2024

dtic e na le Pholisi ya Intaseteri e e batlang go fetola popego le tsela ya kgolo ya ikonomi ka ditshetledi di le tharo tse di tlang pele e leng **Go ntsha khabone, Go dira dilo tse di farologaneng le go dira dilo ka Sedijithale.**

NGB ka jalo e tsamaisana le karolo e ntšhwa ya Lenaane la Diintaseteri la go di farologanya ka:

- Palogotlhego e e ikemiseditseng go reka dithoto le ditirelo tsa selegae le;
- Palogotlhe ya ditshenyegelo tsa dithoto le ditirelo tse di rekilweng mo ditheong tsa bantsho.

Maikemisetso a mo pakeng ya MTEF, a go reka ka dimilione di le R160 (tse di kayang 70% tsa theko kgatlhanong le palogotlhe ya dithoto tse di rekilweng) mo dithotong le mo ditirelong tsa selegae ngwaga le ngwaga go thusa go tlhabolola le go tshegetsa madirelo a a dirang le ditirelo tsa selegae ka go netefatsa gore go batiwa dithoto tse di tlhagisitsweng mo gae le go tlhola ditiro. Go aba dimilione di le R120 (tse di kayang 60% tsa theko kgatlhanong le palogotlhe ya dithoto tse di rekilweng) ya dithoto le ditirelo go tswa mo ditheong tsa bantsho go rotloetsa go akaretsa, tekatekano, le phetogo mo ikonoming. Ka go tlisa pele dithoto tsa selegae le ditirelo, diphisegelo di

thusa go fokotsa go ikaega thata ka diromelwateng, ka jalo di dira gore intaseteri ya go betšha e nne e e farologaneng go ikaega ka diromelwateng.

10.8 Dikakanyetso tsa lenaneo la metswedi ya dithuso

Lenaneo 4: Lephata la Ditheko le Matlole							
Dikete tsa Diranta	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Dipoelo tse di Runnweng			Diphopholetso tsa Tekanyetsokabo			
<u>Mefuta ya ikonomi</u>							
Dituelo tsa ga jaana	19 496	21 688	19 962	13 211	14 140	15 133	14 942
Diphimolakeledi tsa badiri	7 444	9 560	10 033	9 968	10 331	10 725	11 134
Dithoto le ditirelo	12 052	12 128	9 929	3 243	3 809	4 408	3 808

10.9 Tlhaloso ya metswedi ya dithuso go fitlhelela dipholo

Tekanyetsokabo ya metswedi ya dithuso ya lenaneopotlana la Matlole e tla kgontsha phitlhelelo ya dipholo tsa di tshenyegelo tse di itemogetsweng mo dithotong le mo ditirelong tse di tlhagisitsweng mo gae mmogo le diphetogo tse di tla tlhokegang mo ditirelong tsa motheo le mo go tse dingwe tse di rulagantsweng.

NCEMS gape e tla tlamela ka motheo wa go bala dituediso tse di duelwang go tlhomamisa boleng jwa seabe sa diteng tsa selegae tsa NGB.

11. DIKOTSI TSA DIKÔNÔKÔNÔ TSE DI TLHABOLOTWENG LE PHOKOTSO GO TSWA GO SP

#	Dipoelo	Sesupa Poelo	Dikotsi tsa dikônôkônô	Diphokotso tsa Dikotsi
1.	Ditiro tse di tlhofaditsweng di tsweditse go ya ka ditlhokego tsa intaseteri le kgaisano ya ikonomi	Ditiro di tsweditse ka go thapiwa ga setheo sa NCEMS	Go palelwa ke go tsweditse ditiro ka ntlha ya go tloa molao wa SLC ke setheo sa NCEMS go go neng ga felela ka phediso ya konteraka le tatlhegelo ya ditiro	Tsamaiso ya konteraka ya NCEMS SLC ka dikopano tsa kgwedi le kgwedi
2.	Go ipaakanyetsa tiro	Ditšhono tsa ditiro ka mananeo a go ithuta tiro le a go ithuta o ntse o dira	Kabo e e sa lekalekaneng ya ditšhono tsa ditiro ke NGB ka ntlha ya go tlhoka madi a go dira lenaneo la go Thapa setšhaba go feleditse ka go palelwa ke go matlafatsa bašwa	Go fetsa MOU le Lekalala la Ditirelo tsa Setšhaba-Bothati jwa Thuto le Katiso (PSETA)
3.	Go tlhofatsa go dira letseno mo ikonoming ka go beeletsa mo NCEMS ya lekala la LPM	Tiro ya letseno mo lekalekaneng la LPM	Go nna teng ga mmara o o seng wa semmuso mo intasetering ya go betšha ka ntlha ya go tlamela ka dikuno le ditirelo tsa go betšha tse di sa tsamaisaneng le melao go babetšhi go feleditse ka dipeeletso tse di lekanyeditsweng mo intasetering ya go betšha	- Dikitsiso tsa kobamelomelao tse di reboletsweng di-PLA - Go tswela go dirisana le NRCS, SABS le di-PLA - Go dira tshekatsheko ya setegeniki ya dikuno tsa go betšha go supa dikuno tse di sa tsamaisaneng le melao le go tlhofatsa go tloswa ga tsona mo mmarakeng
4.	Taolo e e tokafaditsweng ya intaseteri ya go betšha go tlhotlheletsa tlhabololo ya pholisi ya go betšha	Kobamelo ya melao e sekasekilwe mo intasetering ya go betšha	Go tlhoka tirisano mmogo ga di-PLA ka ntlha ya bokgoni jwa go dira melao ka nako e le nngwe go feleditse go sa tsamaisane le pholisi ya bosetšhaba ya go betšha le molao wa bosetšhaba	- Go tswela go gakolola dtic ka ga ditlhabololo mo intasetering ya go betšha gore go nne le thuso ya pholisi - Go tsenya tirisano lenaane la ngwaga le ngwaga la tshekatsheko ya tlhokomelo ya kobamelo - Tlhaeletsano ya ka metlha le e e tokafaditsweng le di-PLA

#	Dipoelo	Sesupa Poelo	Dikotsi tsa dikônôkônô	Diphokotso tsa Dikotsi
5.	Phokotso ya Thulaganyo e telele	Nako e e fokoditsweng ya go fetsa dipatlisiso ka ditiro tsa go betšha tse di seng ka fa molaong	Ditiego tsa go romela diphenyo tse di seng ka fa molaong go tswa mo ditirong tsa go betšha tse di seng ka fa molaong ka ntlha ya tshedimosetso e e sa felelang e e amogetsweng mo ditheong tse di begang tse di felelang ka go palelwa ke go diragatsa taolelo ya go romela diphenyo tse di seng ka fa molaong ka go busetsa madi a tsona kwa pusong kgotsa kwa babetšhing	- Go dirisana le ditheo tse di romelang madi go lemoga ditirisano tse di fenyang tsa go betšha go go seng ka fa molaong - Go tsenya tirisong ditsamaiso tse di tlwaelegileng tsa go betšha tse di seng ka fa molaong - Kopo ya tirelo e e fetotsweng ya babetšhi ba ba sa kgoneng go latedisiwa - Setheo go romela dikopo tsa merero ya S16 e e sa kgoneng go latedisiwa
6.	Tshireletso ya intaseteri e e laolwang ya go betšha	Ditsereganyo tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong	- Go sa lekane le go sa simolole ditlhaselo tse di sa lebelelwang, dikitsiso le dikgato tsa semolao go sireletsa intaseteri ya go betšha kgatlhanong le ditiro tse di seng ka fa molaong ka ntlha ya go palelwa ke go dirisana le bathati ba ba maleba go go felelang ka tatlhegelo ya letseno mo matloleng - Koketsego ya go tsaya karolo mo ditirong tsa go betšha ka maranyane le koketsego ya mo ditheong tse di seng ka fa molaong tsa go betšha mo maranyaneng ka ntlha ya go neelana ka tetla ya go betšha go go seng ka fa molaong go babetšhi le go nolofatsa phitlhelelo ya go betšha mo maranyaneng e felela ka tatlhegelo ya letseno go intaseteri e e laolwang ya go betšha	- Go tsenya tirisong ditsereganyo tsa tiragatsomolao kgatlhanong le ditheo tsa go betšha tse di seng ka fa molaong - Go dirisana ga kotara le kotara ga balaodi ba ba maleba le batlamedi ba ditirelo tsa neteweke go thibela go tsena mo diwebosaeteng tsa go betšha tse di seng ka fa molaong

7.	• Temogo e e theilweng mo tshedimosetsong ya diphetogo tsa mebaraka mo intasetering ya go betšha gore go dirwe ditshwetso ka kitso	• Šere ya mmara e e beilweng leitlho le boitshwaro jwa mmara jwa makala a mane (4) mo intasetering ya go betšha	• Go palelwa ke go bega ka nepo le ka tsela e e ikanyegang diphetogo tsa go betšha ka ntlha ya tshedimosetso e e sa nepagalang le e e sa felelang e e neetsweng ke PLA mo kgakololong ya ka ga intaseteri ya go betšha e e neetsweng.	• Go dira tshekatsheko ya tiro ya lephata la go betšha o dirisa metswedi ya tshedimosetso ya bobedi • Go dirisana le di-PLA ka go tlhomamisa tshedimosetso e e sa felelang le e e sa nepagalang • Go dira boruni jwa dipalopalo tsa go betšha ngwaga le ngwaga
8.	• Peeletso e e oketsegileng mo lekaleng la LPM	• Dipatlisiso tse di dirilweng tse di theilweng mo bosuping ka kabo e nngwe e e laetsweng ya di-LPM mo diporofenseng di le nne	• Go palelwa ke go dira dipatlisiso tse di theilweng mo bosuping jwa maitemogelo le go lekanya ditlamorago tsa loago le ikonomi tsa intaseteri ya go betšha ka ntlha ya go tsaya letlhakore ga patlisiso go go feleditseng ka go tsaya ditshwetso tsa pholisi ntle le kitso	• Patlisiso e e tswelelang go dirisa metswedi ya tshedimosetso ya bobedi.
9.	• Koketso ya temoso ya setšhaba go ruta le go itsise batho ka ditlamorago tse di kotsi tsa go betšha	• Go tsentswe tirisong lenaneo la thuto ya kakaretso la setšhaba ka ga dikotsi le ditlamorago tsa go betšha mo loagong le mo ikonoming	• Batho ba ba senang kitso le ba ba sa rutegang ka ntlha ya tshedimosetso e e lekanyeditsweng ka ga go betšha go go ka fa molaong, go go nang le maikarabelo, go go pateletsang, le go go tshwakgolang go go feletsang go dira gore o tseye karolo mo mefuteng ya go betšha e e seng ka fa molaong	• Go tsenngwa tirisong go go tswelelang ga lenaneo la thuto ka kakaretso la setšhaba le le tlhotlhelediwang ke dipatlisiso tse di theilweng mo bosuping
10.	• Maikemisetso a go bona dithoto le ditirelo tsa selegae go nna le seabe mo ikonoming ya selegae go bona kgolo e e tswelelang	• Palogotlhe ya boleng jo bo ikemiseditseng go reka dithoto le ditirelo tsa selegae	• Ditshenyegelo tse di lekanyeditsweng tsa dithoto le ditirelo tse di tlhagisiwang mo gae ka ntlha ya go tlhoka mmara wa selegae wa dithoto le ditirelo di feletsa ka go tswa ga ditshenyegelo go batlamedi ba dinaga disele	• Go baya mekgele e e rileng ya diteng tsa selegae mo dikopong tsa theko

11.	• Maikemisetso a go dirisa madi mo thekong ya dithoto le ditirelo go tswa mo ditheong tsa bantsho go tokafatsa tlhabololo ya batlamedi ba ditirelo le go akaretsa ikonomi	• Palogotlhe ya ditshenyegelo tsa boleng jwa dithoto le ditirelo tse di rekilweng go tswa mo ditheong tsa bantsho	• Go palelwa ke go dirisa madi mo dithotong le mo ditirelong go tswa kwa ditheong tsa bantsho ka ntlha ya go tlhoka ditheo tsa bantsho go tlamela ka dithoto le ditirelo tse di tlhokwang ke NGB go go feletsang ka go palelwa ke go fitlhelela ditlhokego tsa diphetogo	• Go baya mekgele e e rileng ya go dirisa madi mo ditheong tsa bantsho tse di kwadilweng mo Polokelotshedimosetsong ya Bogareng ya Batlamedi ba Matlôtlô a Bosetšhaba (CSD)
-----	---	---	--	---

12. DIKGWEBO TSA PUSO

Leina la Kgwebo ya Puso	Taolelo	Dipholo tsa Dikônôkônô	Tekanyetsokabo ya ga Jaana ya Ngwaga le Ngwaga
Boto ya Bosetšhaba ya go Betšha	<i>National Gambling Act, 2004 (Molao 7 wa 2004)</i>	- Karolo 27 ya NGA go tlhomiwa le go tlhokomela ga setheo sa NCEMS ya ditiro tse di tswelaang - Togamaano ya Bokgoni jwa Batho e e tsentsweng tirisong mo go tataiseng le go katiseng go tokafatsa dikgono le thapo - Tiro ya letseno e e tlhofofaditsweng ya dibilione di le R2.5 mo lekaleng la LPM go nonotsha ikonomi ya selegae - Tshekatsheko ya tiro ya Lekala la go Betšha ya makala a le mane mo intasetering ya go betšha go tlamela ka tshedimosetso ya mmaraka - Dipatlisiso ka ga ditlamorago tsa loago le ikonomi tsa lekala la LPM le le nang le dilaesense kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokone-Bophirima go oketsa peeletso mo lekaleng la LPM 70% tsa palogotlhe ya setšhaba y a theko e e dirisitsweng mo batlhagising ba selegae go oketsa kgaisano mo mebarakeng ya selegae 60% tsa palogotlhe e e dirisitsweng mo dithotong le mo ditirelong go tswa mo ditheong tsa bantsho go oketsa šere ya mmaraka - Dikitsiso tsa taolo tse di sekasekilweng tse di rebotsweng mo diporofenseng di le robongwe (9) - Ditsereganyo tsa go fitlhelela Baagi ka kakaretso di dirilwe go itsise le go ruta setšhaba ka dikotsi le ditlamorago tsa go betšha tsa loago le ikonomi - Dipatlisiso tse di neng di totilwe tse di feditsweng mo malatsing a le masome a mabedi le botlhano (25) ka ga merero ya go betšha go go seng ka fa molaong - Ditsereganyo tsa tiragatso ya molao go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong	Dimilione di le R267.4

13. DIPOROJEKE TSA MAFARATLHATLHA

Nmr.	Leina la Poroje ke	Lenaneo	Tlhaloso	Dipholo	Letlha la Tshimol olo	Letlha la Pheletso	Tlhwatlhwa ya Palogotho e e phopholediwang	Ditshenyegelo tsa Ngwaga wa ga Jaana
Ga go Maleba								

KAROLO D: DITLHALOSO TSA SESUPO SA SETEGENIKI

14. Ditlhaloso tsa sesupo sa Setegeniki tsa GCCD

Boto ya Bosetšhaba ya go Betšha (NGB) e tšhamile sete ya Ditlhaloso tsa sesupo sa Setegeniki (TID) go tsamaelana le dipholo tse di supilweng. Tseno di akaretsa Tiragatso e e elediwang ya Tiro ya Lenaane la Ngwaga le Ngwaga (APP). Maitlhommo a TID ke go latedisa tiro e e tswelelang.

TID ya GCCD gape e bontsha matshwenyego a tekatekano le boleng jwa madi mo tirisong ya didiriswa. Mo go tšhameng TID, go ne ga tlhokomelwa thata go tlhama TID e e amanang le ikonomi, bokgoni le tekatekano go akanyediwa gore tiro e ntle e tlhatlhabiwa malebana le phitlhelelo ya dipholo tsa NGB, tshimologo le tiragatso e e ikaeletseng.

Mananeo a tiro a TID a a ikanyega, a tlhalositswe sentle, a ka netefadiwa, a somarela ditshenyegelo, a siame ebile a maleba. Tseno di gokaganngwa le tshedimosetso ya kwa tshimologong le diphisegelo tse di tlhagisitsweng go ya ka tiro e e rulagantsweng gore go netefadiwe gore dithulaganyo tsa taolo di teng go kokoanya tshedimosetso e e tlhokegang go latedisa tiro kgatthanong le sesupo sengwe le sengwe le gore dipholo dingwe le dingwe di fitlhelela ditlhokego tsa SMART (tse di rileng, tse di ka lekanyediwang, tse di nepagetseng, tse di maleba le tse di mo nakong)

14.1 Ditlhaloso tsa sesupo sa setegeniki (TID): Palo ya ditiro tse di tsweditsewang ka go thapiwa ga setheo sa NCEMS le pegelo e e tlhagisitsweng

TID 1		
#	Setlhogo sa sesupo	Palo ya ditiro tse di tsweditsewang ka go thapiwa ga setheo sa NCEMS le pegelo e e tlhagisitsweng
1	Tlhaloso	Konteraka e laola setheo sa NCEMS mo go ikobeleng karolo 27 ya NGA
2	Motswedi wa tshedimosetso	Dipegelo tsa botsamaisi jwa konteraka ya setheo sa NCEMS
3	Mokgwa wa go bala/ go tlhatlhoba	- Dipegelo di le nne (4) ka ngwaga tse di tlhagisitsweng: ➤ Pegelo e le nngwe (1) ka kotara
4	Mokgwa wa netefatso	- Go dirisa thulaganyokgolo ya Bosetšhaba ya go Tlhokomela ka Seileketeroniki (NCEMS) go netefatsa ditiragalo tse di botlhokwa le ditirisano tsa matlole tse di tswang mo intasetering ya LPM - Direkoto tsa tiro tse di bonweng go tswa mo setheong sa NCEMS
5	Dikakanyo	- Go nna teng ga tshedimosetso e e dirang, e e nepagetseng le e e feletseng e e tsenyeditsewang dilaesense tsa di-LPM le didiriswa tse di tlametsweng di-NGB ka maikaelelo a go bayaleitlho, go sekaseka le go dira pego - Tiro e e tswelelang ya setheo sa NCEMS
6	Tlhaolo ya bajaboswa (fa go tlhokega)	N/A
7	Phetolo ya phatlha (fa go tlhokega)	N/A
8	Mofuta wa go bala	Sekwantitatifi: Palo ya dipegelo tsa go tlhokomela setheo sa NCEMS le ditiro tse di tlhagisitsweng. - Dipegelo di le nne (4) ka ngwaga tse di tlhagisitsweng: ➤ Pegelo e le nngwe (1) ka kotara Sekwalitatifi: Tlhago le diteng, le gore a maikaelelo a tsona a kopane - Go kgobokanya

9	Tikologo ya pegelo	Kotara le Kotara le ka Ngwaga le Ngwaga
10	Tiragatso e e elediwang	E dumalana ka botlalo le tiragatso e e ikaeletsweng
11	Maikarabelo a sesupo	Motsamaisimogolo: Kobamelo ya Bookamedi

14.2 Ditlhaloso tsa sesupo sa setegeniki (TID): Tiro ya letseno la boleng jwa ranta e e tlohofofaditsweng mo lekaleng la LPM.

TID 2		
#	Setlhogo sa sesupo	Tiro ya letseno la boleng jwa ranta e e tlohofofaditsweng mo lekaleng la LPM.
1	Tlhaloso	NCEMS e e dirang ka botlalo le tshekatsheko ya tsamaiso ya tshedimosetso, go lemoga le go tlhokomela ditiragalo tse di botlhokwa tse di amanang le LPM nngwe le nngwe e e dirilweng gore e nne teng go tshameka mo rephaboleking go kgontsha tiro ya letseno mo lekaleng la LPM
2	Motswedi wa tshedimosetso	NCEMS
3	Mokgwa wa go bala/go tllathoba	- Letseno la mmatota le le dirilweng la go mo lekaleng la go betšha la LPM - Kgobokanyo
4	Mokgwa wa netefatso	Go dirisa Thulaganyokgolo ya Bosetšhaba ya go Tlhokomela ka Seileketeroniki (NCEMS) go netefatsa madi a a dirisitsweng mo intasetering ya LPM
5	Dikakanyo	Bonnye 95% tsa thulaganyo go nna teng le go dira, e nepagale le go nna le tshedimosetso e e feletseng ya di-LPM tse di nang le dilaesense tse di begilweng ka NCEMS
6	Tlhaolo ya bajaboswa (fa go tlhokega)	N/A
7	Phetolo ya phatlha (fa go tlhokega)	N/A
8	Mofuta wa go bala	Sekwantitatifi: Letseno la boleng jwa ranta le le dirilweng ke di-LPM tse di nang le dilaesense Sekwalitatifi: N/A
9	Tikologo ya pegelo	Kotara le Kotara le ka Ngwaga le Ngwaga
10	Tiragatso e e elediwang	E dumalana ka botlalo le tiragatso e e ikaeletsweng
11	Maikarabelo a sesupo	Motsamaisimogolo: Kobamelo ya Bookamedi

14.3 Ditlhaloso tsa sesupo sa setegeniki (TID): Palo ya dikitsiso tsa tshekatsheko tsa taolo tse di rebotsweng

#	Setlhogo sa sesupo	TID 3 Palo ya dikitsiso tsa tshekatsheko tsa taolo tse di rebotsweng
1	Tlhaloso	Tlhatlhobo ya intaseteri ya go betšha ya go obamela melao e e maleba, dipholisi, le melawanataolo, di-PLA jaaka fa di obamela molao wa go betšha, le ditlhabololo tsa thekenoloji le tsa peomolao mo intasetering ya go betšha.
2	Motswedi wa tshedimosetso	Dipegelo tsa di-PLA, Molao wa Rephaboleki ya Aforika Borwa, Molaotheo, NGA le Melawanataolo, le molao wa diporofense, direjisetara tsa bosetšhaba, dipegelo tsa diteko, SABS, LPM le baamogedi ba dilaesense
3	Mofuta wa go bala/go tlhatlhoba	- Dikitsiso tsa tshekatsheko tsa taolo di le robongwe (9) tse di rebotsweng ka ngwaga: ➤ Dikitsiso tse pedi (2) tsa tshekatsheko tsa taolo tse di rebotsweng mo K1. ➤ Dikitsiso tse tharo (3) tsa tshekatsheko tsa taolo tse di rebotsweng mo K2. ➤ Dikitsiso tse tharo (3) tsa tshekatsheko tsa taolo tse di rebotsweng mo K3. ➤ Kitsiso e le nngwe (1) ya tshekatsheko ya taolo e e rebotsweng mo K4. - Kgobokanyo
4	Mokgwa wa netefatso	NGA, lenaanenetefatso la Kobamelomelao, tshedimosetso go tswa mo direjisetareng tsa bosetšhaba, di-LOC, NRCS, di-NRCS, NCEMS le laesense ya go betšha
5	Dikakanyo	- Tirisanommogo ya di-PLA. - Phitlhelelo ya tshedimosetso ya di-PLA - Phitlhelelo ya dikgatiswana tsa dilaesense, di-LOC, dipegelo tsa diteko le ditokumente tse dingwe tse di maleba - Tlhaloso e e nepagetseng ya molao - Go nna teng ga dinewa tse di nepagetseng le tshedimosetso go itsise kgakololo
6	Go tlhaolwa ga bajaboswa (fa go tlhokega)	N/A
7	Phetolo ya phatlha (fa go tlhokega)	N/A
8	Mofuta wa go bala	Sekwantitatifi: dikitsiso di le robongwe (9) tsa taolo ya tshekatsheko tse di rebotsweng ngwaga le ngwaga ➤ Dikitsiso tse pedi (2) tsa taolo tse di rebotsweng mo K1. ➤ Dikitsiso tse tharo (3) tsa taolo tse di rebotsweng mo K2. ➤ Dikitsiso tse tharo (3) tsa taolo tse di rebotsweng mo K3. ➤ Kitsiso e le nngwe (1) e e rebotsweng mo K4. - Kgobokanyo Sekwalitatifi: Tlhago le diteng le gore a maikemisetso a tsona a kopane
9	Tikologo ya pegelo	Kotara le Kotara le Ngwaga le Ngwaga
10	Tiragatso e e elediwang	E dumalana ka botlalo le tiragatso e e ikaeletseng
11	Maikarabelo a sesupo	Motsamaisimogolo: Kobamelo ya Bookamedi

15. TLHALOSO YA KGAPLETSO YA SESUPO SA SETEGENIKI

Boto ya Bosetšhaba ya go Betšha (NGB) e tšhamile sete ya Ditlhaloso tsa sesupo sa Setegeniki (TID) go tsamaelana le dipholo tse di supilweng. Tseno di akaretsa Tiragatso e e elediwang ya Lenaane la Tiro la Ngwaga le Ngwaga (APP). Maitlhommo a TID ke go latedisa tiro e e tswelelang. TID gape e bontsha matshwenyego a tekatekano le boleng jwa madi mo tirisong ya didiriswa. Mo go tšhameng TID, go ne ga tlhokomelwa thata go tlhama TID e e amanang le ikonomi, bokgoni le tekatekano go akanyediwa gore go tšhatlhoiwe go dira sentle ga yona malebana le phitlhelelo ya dipholo tsa NGB,

tšhimologo, le tiragatso e e ikaeletsweng. Mananeo a tiro a TID a a ikanyega, a tlhalositswe sentle, a ka netefadiwa, a somarela ditshenyegelo, a siame ebile a maleba. Tseno di gokaganngwa le tshedimose tso ya kwa tšhimologong le diphisegelo tse di tšhagisitsweng go ya ka tiro e e rulagantsweng gore go netefadiwe gore dithulaganyo tsa taolo di teng go kokoanya tshedimose tso e e tšhokegang go latedisa tiro kgatlhanong le sesupo sengwe le sengwe le gore dipholo dingwe le dingwe di fitlhelela ditšhokego tsa SMART (tse di rileng, tse di ka lekanyediwang, tse di nepagetseng, tse di maleba le tse di mo nakong).

15.1 Ditlhaloso tsa sesupo sa setegeniki (TID): Nako e e beilweng go fetsa dipatlisiso ka ditiro tsa go betšha tse di seng ka fa molaong

TID 1		
#	Setlhogo sa sesupo	Nako e e beilweng go feleletsa dipatlisiso ka ga ditiro tsa go betšha tse di seng ka fa molaong
1	Tlhaloso	Nako e e tserweng go tloga ka tšhimologo ya dipatlisiso mo dikgetseng tse di belaetsang tsa ditiro tse di seng ka fa molaong tsa go betšha go fitlha dipatlisiso di fela
2	Motswedi wa tshedimose tso	- Setatamente sa NGB sa banka se se bontshang madi a a tsentsweng mo letloleng la banka sa diphenyo tse di seng ka fa molaong. - Diphenyo tse di seng ka fa molaong - Diforomo tsa NGB2 tse di tladitsweng le ditokumente tse di laetsweng - Tshedimose tso e nngwe e e maleba e e rometsweng ke dibanka, di-PLA le ditheo tsa go betšha - Tshedimose tso go tswa mo babetšhing
3	Mokgwa wa go bala/go tšhatlhoba	- Palogare ya palo ya malatsi a a tserweng go batlisisa kgang nngwe le nngwe - Dipatlisiso di simolola go tloga ka letlha le tshedimose tso yotlhe e amogetsweng le go fediswa ka letlha la go saeniwa ga pegelo ya dipatlisiso. - Patlisiso nngwe le nngwe e tšhwanetse go fediswa mo malatsing a le 25 a khalentara. - Kgobokanyo
4	Mokgwa wa netefatso	Pegelo ya patlisiso le ditokumente tse di e tshegetsang (go akaretsa bukana ya patlisiso)
5	Dikakanyo	Go nna teng ga tshedimose tso e e amogelesegang, e e nepagetseng le e e feletseng

TID 1		
#	Setlhogo sa sesupo	Nako e e beilweng go feleletsa dipatlisiso ka ga ditiro tsa go betšha tse di seng ka fa molaong
		- Tirisanommogo go tswa go di-PLA, dibanka le ditheo - Tirisanommogo go tswa go mobetšhi - Thomelo ya tshedimose tso yotlhe e e maleba
6	Tlhaolo ya bajaboswa (fa go tlhokega)	N/A
7	Phetolo ya phatlha (fa go tlhokega)	N/A
8	Mofuta wa go bala	Sekwantitatifi: Nako e e beilweng ya go fetsa dipatlisiso
9	Tikologo ya pegelo	Kotara le Kotara
10	Tiragatso e e lediwang	E dumalana ka botlalo le tiragatso e e ikaeletsweng
11	Maikarabelo a sesupo	Motlhatlhobimogolo: Tlhokomelo ya tiragatsomolao

15.2 Ditlhaloso tsa sesupo sa setegeniki (TID): Palo ya ditserereganyo tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molang ka ditlhaselo tse di sa lebelelwang le ditlhatlhobo tse di simolotsweng

TID 2		
#	Setlhogo sa sesupo	Palo ya ditserereganyo tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molang ka ditlhaselo tse di sa lebelelwang le ditlhatlhobo tse di simolotsweng
1	Tlhaloso	Palo e e lekanngwang ya dikgato tse di tserweng go samagana le ditiro tsa go betšha tse di seng ka fa molaong ka ditlhatlhobo le ditlhaselo tse di sa lebelelwang tse di dirilweng le dikgetse tse di neetsweng ditheo tse di maleba tsa tiragatsomolao
2	Motswedi tshedimose tso wa	- Pegelo ya Tshakatsheko ya Matshosetsi a go Btsha go go Seng ka fa Molaong go tswa go Komiti ya Bosetšhaba ya Ditlapele tsa Bannaleseabe go Lantsha go Betšha go go Seng ka fa Molaong - Dingongorego go tswa go setšhaba - Komiti ya Bosetšhaba ya Ditlapele tsa Bannaleseabe go Lwantsha Go Betšha go go Seng ka fa Molaong (SPCIG) Metsotso ya kopano
3	Mokgwa wa go bala/go tlhatlhoba	- Ditserereganyo di le lesomethataro (16) tsa kgapeletso ya tiragatsomolao tse di dirilweng ka ngwaga: - Ditserereganyo di le nne (4) tsa kgapeletso ya tiragatsomolao tse di dirilweng ka kotara - Kgobokanyo
4	Mofuta wa netefatso	- Go lemogilwe ditiro tsa go betšha tse di seng ka fa molaong tse di begilweng go ditheo tse di maleba tsa tiragatsomolao (nomore ya CAS) - Pegelo ya palo ya ditlhatlhobo tse di dirilweng - Dikitsiso tse di reboletsweng beng ba matlo le ditheo - Dithutokatiso le dikopano tse di neng di tshwerwe le ditheo tse dingwe tsa tiragatsomolao
5	Dikakanyo	- Tirisanommogo ka ditheo tsa tiragatsomolao - Go nna teng ga tshedimose tso e edirang e e nepagetseng le e e feletseng
6	Tlhaolo ya bajaboswa (fa go tlhokega)	E dumalana ka botlalo le tiragatso e e ikaeletsweng
7	Phetolo ya phatlha (fa go tlhokega)	N/A

#	Setlhogo sa sesupo	TID 2 Palo ya ditsereganyo tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong ka ditlhaselo tse di sa lebelelwang le ditlhatlhobo tse di simolotsweng
8	Mofuta wa go bala	• Sekwalitatifi: Palo ya ditsereganyo tsa go lwantsha go betšha go go seng ka fa molaong ka ditlhaselo tse di sa lebelelwang le ditlhatlhobo tse di simolotsweng • Ditsereganyo di le lesomethataro (16) tsa tiragatsomolao tse di dirilweng ka ngwaga: ➤ Ditsereganyo di le nne (4) tsa tiragatsomolao tse di dirilweng ka kotara • Kgobokanyo • Sekwantitatifi: N/A
9	Tikologo ya pegelo	• Ka Kotara le ka Ngwaga
10	Tiragatso e e elediwang	• E dumalana ka botlalo le tiragatso e e ikaeletseng
11	Maikarabelo a sesupo	• Motlhatlhobimogolo: Tlhokomelo ya Kgapeletso ya Tiragatsomolao

16. DITLHALOSO TSA SESUPO SA SETEKENIKI TSA CSRD

Boto ya Bosetšhaba ya go Betšha (NGB) e tlamile sete ya Ditlhaloso tsa Sesupo sa Setegeniki (TID) go tsamaelana le dipholo tse di supilweng. Tseno di akaretsa Tiragatso e e eleliwang ya Lenaane la Tiro la Ngwaga le Ngwaga (APP).

TID gape e bontsha matshwenyego a tekatekano le boleng jwa madi mo tirisong ya didiriswa. Mo go tlameng TID, go ne ga tlhokomelwa thata go tlhama TID e e amanang le ikonomi, bokgoni le tekatekano go akanyediwa gore go dira sentle ga yona go tlhatlhoiwe malebana le phitlhelelo ya dipholo tsa NGB, tshimologo le tiragatso e e ikaeletseng.

Mananeo a tiro a TID a a ikanyega, a tlhalositswe sentle, a ka netefadiwa, a somarela ditshenyegelo, a siame ebile a maleba. Tseno di gokaganngwa le tshedimosetso ya kwa tshimologong le diphisegelo tse di tlhagisitsweng go ya ka tiro e e rulagantsweng gore go netefadiwe gore dithulaganyo tsa taolo di teng go kokoanya tshedimosetso e e tlhokegang go latedisa tiro kgatlhanong le sesupo sengwe le sengwe le gore dipholo dingwe le dingwe di fitlhelela ditlhokego tsa SMART (tse di rileng, tse di ka lekanyediwang, tse di nepagetseng, tse di maleba le tse di mo nakong).

16.1 Ditlhaloso tsa sesupo sa setegeniki (TID): Palo ya dipegelo ka ga go tsenngwa tirisong ga Togamaano ya Bokgoni jwa Batho ka tataiso le katiso

TID 1		
#	Setlhogo sa sesupo	Palo ya dipegelo ka ga go tsenngwa tirisong ga Togamaano ya Bokgoni jwa Batho ka tataiso le katiso
1	Tlhatlhobo	Tlhabololo ya maikaelelo a go ithuta tiro le ditšhono tsa go ithuta o ntse o dira tse di ikaeletseng go tokafatsa dikgono tsa bona
2	Motswedi wa tshedimosetso	Lenaane la Tataiso le Katiso
3	Mokgwa wa go bala/go tlhatlhoba	- Dipegelo di le nne (4) ka ngwaga tse di tlhagisitsweng: - Dipegelo tse tharo (3) tsa kotara - Pegelo e le nngwe (1) e e kopantsweng
4	Mokgwa wa netefatso	Ditumalano tsa Tataiso le Katiso
5	Dikakanyo	- Go nna teng ga matlole a go thapa baithutathiro le go nna teng ga matlole a lekala a go ithuta o ntse o dira. - Tlhabololo ya mananeo a go ithuta tiro le go ithuta o ntse o dira
6	Tlhaolo ya bajaboswa (fa go tlhokega)	N/A
7	Phetolo ya phatlha (fa go tlhokega)	N/A
8	Mofuta wa go bala	Sekwantitatifi: Palo ya dipegelo ka tiro ya lekala la go betšha e e tlhagisitsweng. - Dipegelo di le nne (4) ka ngwaga tse di tlhagisitsweng: - Dipegelo tse tharo (3) tsa kotara - Pegelo e le nngwe (1) e e kopantsweng Sekwalitatifi: Tlhago le diteng, le gore a maikaelelo a tsona a kopane - Go kgobokanya
9	Tikologo ya pegelo	Ka Kotara le ka Ngwaga

TID 1		
#	Setlhogo sa sesupo	Palo ya dipegelo ka ga go tsenngwa tirisong ga Togamaano ya Bokgoni jwa Batho ka tataiso le katiso
10	Tiragatso e e eleliwang	E dumalana ka botlalo le tiragatso e e ikaeletseng
11	Maikarabelo a sesupo	Motsamaisimogolo: Tokafatso ya Bokgoni jwa Batho

16.2 Ditlhaloso tsa sesupo sa setegeniki (TID): Palo ya dipegelo tsa tiro ya lekala la go betšha tse di tlhagisitsweng

TID 2		
#	Setlhogo sa sesupo	Palo ya dipegelo tsa tiro ya lekala la go betšha tse di tlhagisitsweng
1	Tlhaloso	Tshekatsheko ya tlwaelo ya go dira letseno, thekiso, makgetho le kgolo ya mebaraka mo intasetering ya go betšha
2	Motswedi wa tshedimosetso	Tshedimosetso ya dipalopalo e e rometsweng ke di-PLA jaaka e tlhokega ka kotara le ka ngwaga
3	Mokgwa wa go bala/go tlhatlhoba	- Dipegelo di le tlhano (5) tse di tlhagisitsweng: - Pegelo e le nngwe (1) ka kotara - Pegelo e le nngwe (1) ya ngwaga mo kotareng ya bobedi (2)
4	Mokgwa wa netefatso	Diseporetshiti tsa Excel di rometswe ke di-PLA, NCEMS
5	Dikakanyo	Di-PLA di romela tshedimosetso e e di dirang, e e nepagetseng le e e feletseng ka nako fa NGB e e tlhokela mabaka a go dira pego
6	Tlhaolo ya bajaboswa (fa go tlhokega)	N/A
7	Phetolo ya phatlha (fa go tlhokega)	N/A
8	Mofuta wa go bala	Sekwantitatifi: Palo ya dipegelo tsa tiro ya lekala la go betšha tse di tlhagisitsweng. - Dipegelo di le tlhano (5) tse di tlhagisitsweng: - Pegelo e le nngwe (1) ka kotara - Pegelo e le nngwe (1) ya ngwaga le ngwaga mo kotareng ya bobedi (2) Sekwalitatifi: Tlhago le diteng, le gore a maikaelelo a tsona a kopane - Kgobokanyo
9	Tikologo ya pegelo	Kotara le Kotara le Ngwaga le Ngwaga
10	Tiragatso e e eleliwang	E dumalana ka botlalo le tiragatso e e ikaeletseng
11	Maikarabelo a sesupo	Motsamaisimogolo: Tiro ya Ditogamaano le Setlamo

16.3 Ditlhaloso tsa sesupo sa setegeniki (TID): Palo ya dipegelo tse di tlhagisitsweng tsa dipatlisiso ka ditlamorago tsa loago le ikonomi tsa lekala la LPM le le nang le dilaesense kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokone-Bophirima ya go oketsa dipeeletso mo lekaleng la LPM

TID 3		
#	Setlhogo sa sesupo	Palo ya dipegelo tse di tlhagisitsweng tsa dipatlisiso tsa ditlamorago tsa loago le ikonomi tsa lekala la LPM le le nang le dilaesense kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokone-Bophirimaya go oketsa dipeeletso mo lekaleng la LPM
1	Tlhaloso	Dipatlisiso ka ditlamorago tsa kakaretso tsa go betšha mo ikonoming le mo setšhabeng, le dikgang tse di ka nnang teng tse di amanang le go tshwakgolwa le go betšha ka maikarabelo.
2	Motswedi wa tshedimosetso	Dipatlisiso tsa desekethopo, dipotsotherisano/ditlhophha tse di tileng go tsaya karolo mo dipatlisisong le bannaleseabe le/kgotsa setšhaba

TID 3		
#	Setlhogo sa sesupo	Palo ya dipegelo tse di tlhagisitsweng tsa dipatlisiso tsa ditlamorago tsa loago le ikonomi tsa lekala la LPM le le nang le dilaesense kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokone-Bophirimaya go oketsa dipeeletso mo lekaleng la LPM
3	Mokgwa wa go bala/go tlhatlhoba	• Dipegelo di le nne (4) ka ngwaga tse di tlhagisitsweng: ➢ Dipegelo tse tharo (3) tsa kotara ➢ Pegelo e le nngwe (1) e e kopantsweng • Dikopo di le nne (4) go Tona gore lekala la LPM le fetele go Kgato 2 ya • go tsenya tirisong tiro ya LPM kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokone-Bophirima
4	Mokgwa wa netefatso	• Dinewa tsa dipatlisiso, dipotsotherisano/ditlhopho tse di tlileng go tsaya karolo mo dipatlisisong le bannaleseabe le/kgotsa setšhaba, diporeteshiti tsa Excel tse di rometsweng ke di-PLA; Dipegelo tse di tswang Stats SA; Dipalopalo go tswa kwa Bankeng e Kgolo ya Resefe ya Aforika Borwa, Banka ya Lefatshe le motswedi mongwe le mongwe o o ka ikanngwang wa tshedimose tso ya dipalopalo
5	Dikakanyo	• Tirisano mmogo go tswa go batsayakarolo ba dipatlisiso • Go nna teng ga bosupi jwa hisetori go itsise setlhogo sa tshekatsheko le dipatlisiso
6	Tlhaolo ya bajaboswa (fa go tlhokega)	• N/A
7	Phetolo ya patlha (fa go tlhokega)	• N/A
8	Mofuta wa go bala	• Sekwantitatifi: Palo ya dipegelo ka ga ditlamorago tsa loago le ikonomi tsa intaseteri ya LPM e e nang le dilaesense kwa Mpumalanga, KZN, Limpopo le Bokone-Bophirima tse di tlhagisitsweng. • Dipegelo di le nne (4) tse di tlhagisitsweng ka ngwaga: ➢ Dipegelo tse tharo (3) tsa kotara ➢ Pegelo e le nngwe (1) e e kopantsweng • Sekwalitatifi: Tlhago le diteng, le gore a maikaelelo a tsona a kopane • Go kgobokanya
9	Tikologo ya pegelo	• Kotara le kotare le Ngwaga le ngwaga
10	Tiragatso e e elediwang	• E dumalana ka botlalo le tiragatso e e ikaeletswe
11	Maikarabelo a sesupo	• Motsamaisimogolo: Tiro ya Ditogamaano le Setlamo

16.4 **Ditlhaloso tse sesupo sa setegeniki (TID): Palo ya ditsereganyo tse di dirilweng tsa phitlhelelo ya baagi botlhe**

TID 4		
#	Setlhogo sa sesupo	Palo ya ditsereganyo tse di dirilweng tsa phitlhelelo ya baagi botlhe
1	Tlhaloso	• Ditiragalo/matsholo, mmogo le maiteko a mangwe a a dirilweng jaaka go kailwe mo Lenaneong la Thuto ya Setšhaba sotlhe le Temoso.
2	Motswedi wa tshedimose tso	• Diphasalatso, matsholo a setšhaba a temoso / mananeo / ditsereganyo
3	Mokgwa wa go bala/go tlhatlhoba	• Palo ya ditsereganyo tsa go fitlhelela baagi botlhe tse di dirilweng ka ga dikotsi le ditlamorago tsa loago le ikonomi tsa go betšha tse di dirilweng • Masome a mane (40) ka ngwaga: ➢ Ditsereganyo di le lesome (10) ka kotara

TID 4		
#	Setlhogo sa sesupo	Palo ya ditsereganyo tse di dirilweng tsa phitlhelelo ya baagi botlhe
		Kgobokanyo
4	Mokgwa wa netefatso	Diathikele; dipampiri tsa bobegakgang; dikarolwana tsa modumo; dikarolwana tsa vidio; dinepe; ditaletso; ditlhomamiso tsa imeile; direjisetara tsa go nna teng; palo ya di-hit mo webosaeteng ya NGB; palo ya di-like tsa mo maranyaneng, go abelana diteng tsa mo maranyaneng, le/kgotsa ditshwaelo; palo ya babogedi ba TV ya lenaneo le le rileng, palo ya bareetsi mo diyalemoyeng
5	Dikakanyo	- Go belaelwa gore matsholo/mananeo/ditsereganyo tsa thuto yotlhe le temoso di tla diragala jaaka go rulagantswe. - Bareetsi ba ba totilweng ba ile ba amiwa ke tsereganyo e e totilweng
6	Tlhaolo ya bajaboswa (fa go tlhokega)	N/A
7	Phetolo ya phatlha (fa go tlhokega)	N/A
8	Mofuta wa go bala	- Sekwalitatifi: Masome a mane (40) ka ngwaga: ➤ Ditsereganyo di le lesome (10) ka kotara - Kgobokanyo
9	Tikologo ya pegelo	Ka kotara
10	Tiragatso e e elediwang	Go nna le mobetšhi yo o rutegileng yo eleng mobetšhi yo o nang le maikarabelo; a matlafaditswe ke maiteko a thuto le temoso e e dirilweng ka dikotsi tse di amanang le bothata jwa go betšha le ditlamorago tsa ikonomi
11	Maikarabelo a sesupo	Motsamaisimogolo: Tiro ya Ditogamaano le Setlamo

17. DITLHALOSO TSA SESUPO SA SETEGENIKI TSA DITHEKO LE MATLOLE

Boto ya Bosetšhaba ya go Betšha (NGB) e tthamile sete ya Ditlhaloso tsa Sesupo sa Setegeniki (TID) go tsamaelana le dipholo tse di supilweng. Tseno di akaretsa Tiragatso e e elediwang ya Lenaane la Tiro la Ngwaga le Ngwaga (APP).

TID gape e bontsha matshwenyego a tekatekano le boleng jwa madi mo tirisong ya didiriswa. Mo go tthameng TID, go ne ga tlhokomelwa thata go tthama TID e e amanang le ikonomi, bokgoni le tekatekano go akanyediwa gore go dira sentle ga yona go tthatlhobiwe malebana le phitlhelelo ya dipholo tsa NGB, tshimologo le tiragatso e e

ikaeletsweng.

Mananeo a tiro a TID a a ikanyega, a tlhalositswe sentle, a ka netefadiwa, a somarela ditshenyegelo, a siame ebile a maleba. Tseno di gokaganngwa le tshedimosetso ya kwa tshimologong le diphisegelo tse di tthagisitsweng go ya ka tiro e e rulagantsweng gore go netefadiwe gore dithulaganyo tsa taolo di teng go kokoanya tshedimosetso e e tlhokegang go latedisa tiro kgatlhanong le sesupo sengwe le sengwe le gore dipholo dingwe le dingwe di fitlhelela ditlhokego tsa SMART (tse di rileng, tse di ka lekanyediwang, tse di nepagetseng, tse di maleba le tse di mo nakong) .

17.1 Ditlhaloso tsa sesupo sa setegeniki (TID): % ya palogotlhe ya theko ya setšhaba go batlhagisi ba selegae

#	Setlhogo sa sesupo	TID 1 % ya palogotlhe ya theko ya setšhaba go batlhagisi ba selegae
1	Tlhaloso	Ditshenyegelo tse di dirilweng malebana le setheo sa NCEMS se se dirang ka botlalo le kokoanyo ya dituediso tsa go ela tlhoko mo rephaboleking
2	Motswedi wa tshedimosetso	- Thulaganyokgolo ya Bosetšhaba ya go Tlhokomela ka Seileketeroniki ya dipapiso tsa Setheo le ditokumente tse di e tshegetsang. - Ditshupamolato - Ditatemente tsa banka
3	Mokgwa wa go bala/go tthatlhoba	Ditshenyegelo tsa mmatota tse di itemogetsweng tsa dituelo tse di dirilweng mo setheong sa NCEMS kwa bokhutlong jwa kotara nngwe le nngwe jaaka peresente ya palogotlhe ya theko e e dirisitsweng e atisitswe ka 100
4	Mokgwa wa netefatso	- Tshedimosetso go tswa go NCEMS - Ditatemente tsa banka go netefatsa dituelo tse di dirilweng. - Ditshupamolato go tthomamisa boleng
5	Dikakanyo	- Go nna teng ga tshedimosetso e e dirang, e e nepagetseng le e e feletseng e e e tsenyeditsweng di-LPM tse di nang le dilaesense le didiriswa fa NGB e di tlhokela mabaka a go tlhokomela, go sekaseka le go dira pego - Go ikaega ka dipegelo tsa diteng tsa selegae tsa kotara go tswa mo setheong sa NCEMS.
6	Tlhaolo ya bajaboswa (fa go tlhokega)	N/A
7	Phetolo ya phatlha (fa go tlhokega)	N/A
8	Mofuta wa go bala	Sekwantitatifi: Tiriso ya boleng jwa Ranta mo Setheong sa NCEMS e arotswe ka palogotlhe ya tiriso ya madi a theko a bo a atisiwa ka 100

#	Setlhogo sa sesupo	TID 1 % ya palogotlhe ya theko ya setšhaba go batlhagisi ba selegae
		Sekwalitatifi: N/A
9	Tikologo ya pegelo	Kotara le kotare le Ngwaga le ngwaga
10	Tiragatso e e elediwang	E dumalana ka botlalo le tiragatso e e ikaeletseng
11	Maikarabelo a sesupo	Motsamaisimogolo: Matlole

17.2 Ditlhaloso tsa sesupo sa setegeniki sa (TID): % ya palogotlhe ya theko ya setšhaba ya dithoto le ditirelo mo ditheong tsa bantsho

#	Setlhogo sa sesupo	TID 2 % ya palogotlhe ya theko ya setšhaba ya dithoto le ditirelo mo ditheong tsa bantsho
1	Tlhaloso	Ditshenyegelo tse di dirilweng mabapi le theko ya dithoto le ditirelo mo ditheong tsa bantsho jaaka go tlhalosiwa mo Molaong wa B-BBEE
2	Motswedi wa tshedimosetso	- Thulaganyokgolo ya Bosetšhaba ya go Tlhokomelo ka Seileketeroniki ya dipapiso tsa Setheo le ditokumente tse di e tshegetsang - Ditshupamolato - Ditatemente tsa banka
3	Mokgwa wa go bala/go tthatlhoba	Ditshenyegelo tsa mmatota tse di itemogetsweng tsa dituelo tse di dirilweng go ditheo tsa bantsho jaaka peresente ya palogotlhe ya ditshenyegelo tsa theko
4	Mokgwa wa netefatso	- Tshedimosetso go tswa go NCEMS - Ditatemente tsa banka go netefatsa dituelo tse di dirilweng. - Ditshupamolato go tthomamisa boleng
5	Dikakanyo	- Go nna teng ga tshedimosetso e e amogeleseng, e e nepagetseng le e e feletseng e e tsenyeditsweng di-LPM le didiriswa tse di nang le dilaesense fa NGB e e tlhokela go tlhokomela, go sekaseka le go dira pego - Ditheo di tlamela ka ditifikeiti tse di amogeleseng tse di nepagetseng le tse di feletseng tsa B-BBEE
6	Tlhaolo ya bajaboswa (fa go tlhokega)	N/A
7	Phetolo ya phatlha (fa go tlhokega)	N/A
8	Mofuta wa go bala	Sekwantitatifi: Palo e e bonolo – Boleng jwa ranta jo bo dirisitsweng mo dituelong tsa dikgwebo tsa bantsho bo arolwa ka palogotlhe ya madi a theko a a dirisitsweng a bo a atisiwa ka 100 Sekwalitatifi: N/A
9	Tikologo ya pegelo	Kotara le Kotara le ka Ngwaga le Ngwaga
10	Tiragatso e e elediwang	E dumalana ka botlalo le tiragatso e e ikaeletseng
11	Maikarabelo a sesupo	Motsamaisimogolo: Matlole

KAROLO E: DIKGOKAGANO LE DITHULAGANYO TSE DINGWE

18. THULAGANYO YA THIBELO YA TSIETSO

FPP e tlhabolotswe le go amogelwa mme e gokeletswe fano jaaka (Mametlelelo A) gore go nne bonolo go tshupiso.

19. BONNETE LE LETLHOMESO LA BOTLHOKWA

Letlhomeso le le tlhalosa maemo a a amogelesegang a bonnete le botlhokwa a a amogetsweng ke Bothati jwa Palotlôtlô. (Lebelela Mametlelelo B)

20. REJISSETARA YA DIKOTSI

NGB e sekaseka dikotsi tse di ka nnang teng tsa setlamo ngwaga le ngwaga le go netefatsa gore go tsenngwa dikgato tsa go fokotsa dikotsi go samagana le dikotsi tse di supilweng (lebelela Mametlelelo C).

21. MELAWANA YA GO NEELANA KA DITIRELO

Tokumente eno e tlhalosa dinako tse di amogelesegang tsa phetogo tse di amogetsweng ke Bothati jwa Palotlôtlô le go dumalanwa le Bothati jo bo maleba jwa Bokhuduthamaga malebana le diphisegelo tsa go neelana ka ditirelo (lebelela Mametlelelo D).

